

Vlaanderen
is kwaliteitsvolle
omgeving

Meerjarig ondernemingsplan

2025-2029

Meerjarig ondernemingsplan 2025-2029

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Toon Denys, secretaris-generaal
Departement Omgeving
Koning Albert-II laan 15 bus 553, 1210 Brussel (postadres)
vlaanderen.be/omgeving

Publicatiedatum

Depotnummer

D/2025/3241/303

INHOUDSTAFEL

1	Inleiding	4
1.1	Missie	6
2	Strategische ambities voor een welvarend, gezond en klimaatbestendig Vlaanderen	7
2.1	Omgeving	8
SOD 1	We plannen en vergunnen kwalitatief en toekomstgericht	8
SOD 2	We maken de bouwshift en een robuuste open ruimte mogelijk	16
SOD 3	We stimuleren duurzaam gebruik van de bodem en de ondergrond	21
SOD 4	We stimuleren een duurzame productie- en consumptie	26
SOD 5	We versterken ontwikkelingen in gebieden	32
2.2	Dierenwelzijn	36
SOD 6	We gebruiken een toekomstgericht instrumentarium dierenwelzijn	36
SOD 7	We verhogen het welzijn van dieren	38
2.3	Transversaal	42
SOD 8	We steunen op expertise, partnerschappen en internationale samenwerking	42
SOD 9	We innoveren richting een meer proactieve en open organisatie	46
3	Personeel en middelen	48
4	Transversale, horizontale doelstellingen Vlaamse Overheid	50
4.1	Verhogen maturiteit organisatiebeheersing	50
4.2	Omzetting EU-regelgeving	52
4.3	Welzijnsbeleid	56
4.4.	Diversiteit	56
4.5.	Energie-efficiëntie	56
ANNEX I	overzicht dienstverlening	57
Bijlagen		63
Personeelsplan		63
Onderzoeksagenda		63
Evaluatieagenda		63
Regelgevingsagenda		63
GRUP-agenda		63
Rapportering ondernemingsplan 2024		63

1 INLEIDING

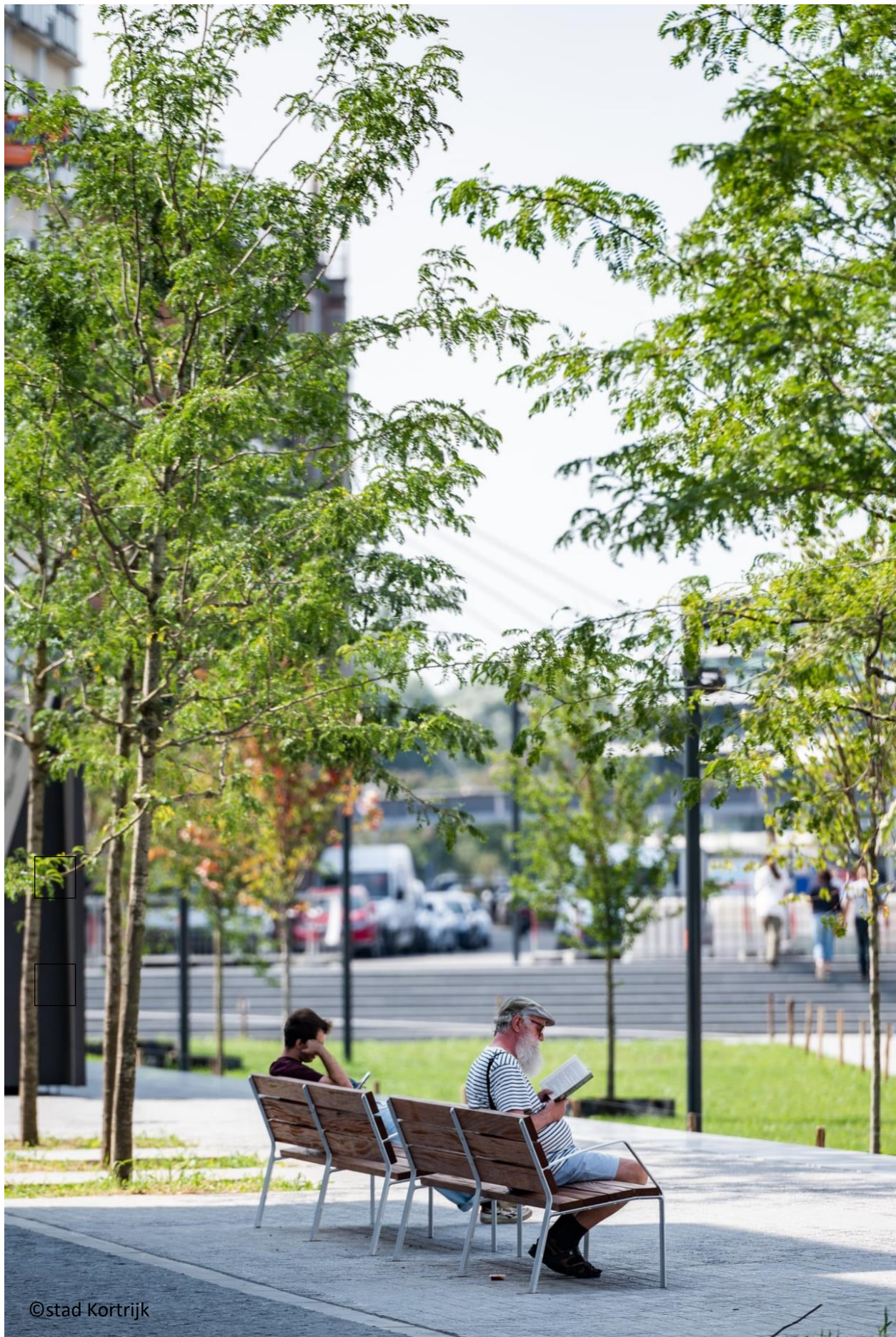
Het Departement Omgeving zet zich in voor een welvarend, gezond en klimaatbestendig Vlaanderen door het **verhogen van de leefomgevingskwaliteit** en het **verbeteren van dierenwelzijn**.

Dit meerjarenplan 2025 – 2029 beschrijft de strategische ambities waarmee het departement deze opdracht de komende legislatuur wil realiseren. Hierin zijn de beleidsdoelstellingen uit de beleidsnota's Omgeving, Klimaat en Energie en Dierenwelzijn vertaald in negen strategische organisatiedoelstellingen.

Een **welvarend, gezond en klimaatbestendig Vlaanderen** is een omgeving waar het aangenaam is om te wonen, werken en ontspannen. Dat vraagt een slimme **balans** tussen onze leefomgeving, onze natuur en onze socio-economische activiteiten. Door op de juiste manier kwalitatief te verdichten, het multifunctionele karakter van onze open ruimte te versterken en onze activiteiten te verduurzamen, is Vlaanderen meer weerbaar tegen klimaatverandering, beschermen we onszelf beter tegen wateroverlast, hitte en droogte (onder andere via de Blue Deal), en verminderen we de emissies van broeikasgassen en stoffen die het klimaat, de natuur en onze gezondheid kunnen schaden. We nemen daarbij ook het welzijn van dieren ter harte.

Om deze ambities te realiseren treedt het departement op als een **civil servant**, die oplossings- en klantgericht werkt en kansen creëert. De **vergunningen** en **plannen** die we adviseren en goedkeuren zijn dé instrumenten om deze ambities waar te maken. We zoeken vanuit onze kerntaken actief en constructief verbinding met lokale besturen, burgers en bedrijven.

Dit ondernemingsplan is opgebouwd uit **vier delen**. Het eerste deel schetst de **missie** van het departement. Het tweede deel blikt vooruit met een toelichting van de **doelstellingen** voor omgeving, dierenwelzijn en de interne werking. Het derde deel licht **de inzet van mensen en middelen** toe, gevolgd door de invulling van de **Vlaamse transversale en horizontale doelstellingen** in deel vier. Dit ondernemingsplan heeft een meerjarig perspectief, waarbij wat timing betreft de focus in eerste instantie op 2025 ligt. In annex vindt de lezer een overzicht van de permanente dienstverlening van het departement aan de hand van een aantal cijfers en grafieken. Tot slot vindt de lezer in **bijlage** bij dit document, het personeelsplan, de onderzoeksagenda, de evaluatieagenda, de regelgevingsagenda, de GRUP-agenda en de rapportering over het ondernemingsplan 2024.

©stad Kortrijk

1.1 MISSIE

We gaan voluit voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met respect voor mens, dier en ecosysteem. We maken milieu-ecologische en ruimtelijke afwegingen en ontwikkelingskeuzes samen met en in het belang van de Vlaamse samenleving. We streven naar een duurzame omgang met diverse natuurlijke hulpbronnen in een koolstofarme, energiezuinige, klimaatintelligente samenleving. We realiseren een sterke band tussen ecologische en economische dimensies.

Op de website van het Departement Omgeving wordt verdere toelichting gegeven bij de missie, visie en structuur van het departement: <https://www.omgeving.vlaanderen.be/nl/contact/departement-omgeving>

2 STRATEGISCHE AMBITIES VOOR EEN WELVAREND, GEZOND EN KLIMAATBESTENDIG VLAANDEREN

Het departement formuleert **negen strategische organisatiedoelstellingen** (SOD's) waarop zij prioritair zal inzetten om de welvaart, gezondheid en klimaatbestendigheid van Vlaanderen te waarborgen. Deze strategische ambities **realiseren de beleidsdoelstellingen uit de beleidsnota's** Omgeving, Klimaat en Energie en Dierenwelzijn. Het volgende deel vermeldt bij elke strategische organisatiedoelstelling welke beleidsdoelstellingen deze realiseert, waarom dit belangrijk is en welke uitdagingen daarmee gepaard gaan. De **operationele organisatiedoelstellingen** (OOD's) lichten toe hoe het departement deze doelstellingen zal realiseren. **Per OOD worden de concrete objectieven voor de komende legislatuur en de projecten en acties** voor 2025 nader omschreven.

2.1 OMGEVING

SOD 1 We plannen en vergunnen kwalitatief en toekomstgericht

Link met beleidsnota:

ISE Instrumentarium – SD2: Samen aan de slag in gebieden en regio's
ISE Instrumentarium – SD3: Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid
ISE Instrumentarium – SD4: Een haalbaar omgevingsbeleid
ISE Instrumentarium – SD4: Omgevingsregelgeving doen naleven

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Het departement realiseert het omgevingsbeleid, steunend op plannen en vergunningen.

We streven ernaar met deze instrumenten verschillende omgevingsaspecten, ruimte, milieu, natuur, afval, water, lucht, onroerend erfgoed, ... geïntegreerd aan te pakken. Het departement geeft deze instrumenten vorm en heeft daarin ook vaak een rol als hoogste administratieve beroepsinstantie. Hieronder lichten we de belangrijkste omgevingsinstrumenten toe en gaan we in op een aantal nodige wijzigingen.

OOD 1.1 Rechtszeker vergunnen

De **omgevingsvergunning** is een belangrijk instrument in het omgevingsbeleid met een grote maatschappelijke impact. Het Departement Omgeving speelt een centrale rol in het **verlenen en adviseren** van vergunningen. Het behandelt projecten waarvoor de Vlaamse Regering bevoegd is, adviseert over projecten van provincies, en screent beslissingen van lokale overheden om te beoordelen of beroep nodig is. Ook evalueert het departement de vergunningsvoorwaarden voor industriële installaties met een potentieel grote impact op het milieu (GBPV) om de naleving van de Europese Richtlijn Industriële Emissies te waarborgen, en past deze waar nodig aan.

De Vlaamse Regering **verleent** daarnaast ook o.m. **vergunningen voor het opsporen en winnen van diepe aardwarmte**. Deze projecten worden in verschillende aspecten opgevolgd, waaronder de waarborgregeling voor geologische risico's. Daarnaast **adviseert het departement bij federale toepassingen diepe ondergrond**, zoals bij milieueffectenrapporten m.b.t. het langetermijnbeheer van nucleair afval en bij vergunningen voor aardgasopslag in de Vlaamse ondergrond.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

Het doel is om de omgevingsvergunning flexibeler, efficiënter en meer toekomstgericht te maken, met een sterke focus op de bescherming van de leefomgeving en rechtszekerheid. Ook is in het kader van de Blue deal en de Kaderrichtlijn Water een robuuste vergunningverlening essentieel.

1. **We nemen stappen richting meer rechtszekere robuuste vergunningen**
Opstarten commissie met experts en belanghebbenden om concrete maatregelen en actieprogramma's op te stellen en verbeteringen te adviseren. (2025)
2. **We doen onderzoek naar snellere doorlooptijden en een vereenvoudiging van procedures**
voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen (loopt in 2025).
3. **We actualiseren VLAREM II en III:** we stellen de prioriteiten van het VLAREM-programma (2025) vast en wijzen prioriteiten voor nieuwe BBT-studies en onderzoeksprojecten aan. (2025)

Ook volgt nog een optimalisatie van het **modulair Omgevingsvergunningendecreet** en mogelijks het Omgevingsbesluit, met een focus op klimaat- en energietransitie. Tegen 2026 wordt onderzocht hoe de **gedoogtoets** in het modulaire systeem van omgevingsvergunningen kan worden geïntegreerd.

OOD 1.2 Toekomstgericht plannen

Het departement is verantwoordelijk voor het **opstellen van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP)** waaronder ook de ruimtelijke uitvoeringsplannen die de afbakening van gebieden met een natuurlijke en agrarische structuur bepalen (AGNAS).

Daarnaast **adviseert en begeleidt het departement lokale plannen, herzieningen van gemeentelijke structuurplannen en ruimtelijke beleidsplannen**. De invoering van de plicht tot planologische compensatie (2024) bij de opmaak van RUP's betekent dat gemeentebesturen wellicht eerst zullen inzetten op een vooroverleg met het Departement Omgeving om de haalbaarheid van hun RUP-voorstellen af te toetsen voordat ze starten met een formele procedure. Het departement evalueert ook lokale plannen en legt deze indien nodig voor aan het kabinet.

Het is te verwachten dat in 2025 meer gemeentes zullen inzetten op de opmaak van een **gemeentelijke verordening voor het heffen van financiële lasten**. Dit vloeit voort uit de bevestiging van het Instrumentendecreet door het Grondwettelijk Hof en de start van nieuwe gemeentelijke legislaturen. Het instrument Vrijgavebesluit kende een aarzelende start sinds de inwerkingtreding in juli 2023 van het decreet rond de woonreservegebieden. Wel valt op dat in het najaar van 2024 beduidend meer aanvragen zijn geadviseerd en besproken. We verwachten dat deze trend zich zal verderzetten in 2025.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

Het doel is om een meer geïntegreerde aanpak van ruimtelijke en milieu-aspecten in uitvoeringsplannen te ontwikkelen.

1. **We evalueren het instrument RUP** vanuit het leertraject systeemdenken. (2025)
2. **We evalueren de wijze waarop openruimtebestemmingen toegewezen worden** aan categorieën van gebiedsaanduidingen. (2025)

OOD 1.3 Omgevingseffecten evalueren

De begeleiding van milieueffectrapportage (m.e.r.) en veiligheidsprocessen, evenals de advisering, spelen een cruciale rol in de waarborging van kwaliteit van vergunningen en plannen. In verschillende procedures neemt het departement een rol op inzake beoordeling of advisering. Hierboven wordt reeds aangegeven dat er met de recente nieuwe gemeentelijke legislaturen een stijging van het aantal gemeentelijke beleidsplanningsprocessen wordt verwacht. Het aantal verordeningen, vrijgavebesluiten, RUP's ... en dus ook het aantal bijhorende plan-MER's en plan-m.e.r.-screenings, kan daarom stijgen.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

De milieueffectrapportage vergt efficiëntere procedures en de mogelijkheid om sneller te kunnen evalueren, beslissen en bij sturen, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit. Daarnaast willen we kennis en expertise en voortschrijdend inzicht beter delen, opbouwen en versterken in een breed netwerk met milieucoördinatoren, deskundigen en onderzoeksinstituten. Ook vraagt de huidige energietransitie speciale aandacht voor de veiligheid bij bijvoorbeeld het gebruik, transport en de opslag van alternatieve brandstoffen.

1. **We richten een Vlaams kennis- en expertisecentrum MER op**, vereenvoudigen en uniformiseren de procedures en ondersteunende digitale tools.
 - Regelgevend traject. (2026)
 - Voorbereiding van de opstart van het Vlaams expertisecentrum MER ondersteund door een digitaal kennisplatform MER. (2025)

zich in ruimtelijk kwetsbare gebieden, deze met betrekking tot milieu worden thematisch opgevat (afval & materialen, hinder, ketentoezicht, klimaat, landbouw, lucht, omgevingsveiligheid, ondergrond & grondwater, water, richtlijn industriële emissies, exploitatie en zorgwekkende stoffen). Daarnaast heeft het departement, na een recente **bevoegdheidsoverdracht**, ook de verantwoordelijkheid gekregen over de veiligheid van **aardgasdistributie-installaties**. Na het uitvoeren van een controle, wordt, afhankelijk van de vaststellingen, desgevallend een handhavingstraject opgestart. Het departement beschikt over verschillende instrumenten die gericht zijn op zowel herstel als bestraffing (aanmaning, bestuurlijke maatregel, proces-verbaal, ...).

De crisismanager van het departement staat in voor de **coördinatie en opvolging van het crisisbeheer bij milieu-incidenten en het beleid daarrond**. De Vlaamse Regering heeft het departement aangesteld als bevoegde instantie voor de uitvoering van de taken waarin het Milieuschadedecreet voorziet.

Het departement heeft de **mogelijkheid om een overtreder een bestuurlijke maatregel op te leggen**, al dan niet vergezeld van een dwangsom, met het doel een schending te beëindigen of te herstellen. Als de overtreder zich niet kan vinden in de opgelegde maatregelen of de dwangsom, heeft hij het recht om beroep in te stellen bij de Vlaamse minister bevoegd voor Omgeving. Het departement verstrekt een voorafgaand **advies aan de minister met betrekking tot het ingestelde beroep**. Bovendien kunnen personen die rechtstreeks schade ondervinden van een milieu-inbreuk of misdrijf, en wanneer de bevoegde instantie weigert een bestuurlijke maatregel op te leggen, eveneens beroep aantekenen. Ook in dergelijke gevallen biedt het departement een advies aan de minister aan.

Tot slot is het departement verantwoordelijk voor de **bestuurlijke sanctionering van nagenoeg de volledige omgevingsregelgeving**. Het departement kan exclusieve of alternatieve geldboeten opleggen voor omgevingsinbreuken, respectievelijk -misdrijven. Daarnaast kan het departement ook een bestuurlijke transactie - vergelijkbaar met een minnelijke schikking - voorstellen.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

Versterken van de bestuurlijke omgevingshandhaving, met nadruk op samenwerking en digitalisering.

1. **We operationaliseren een éénvormige bestuurlijke omgevingshandhaving binnen het Beleidsdomein Omgeving door implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving.**
 - Afwerken regelgevingstraject KVH door definitieve goedkeuring van het Omgevingshandhavingsbesluit. (2025)
 - Algemene vorming voor handhavers over het KVH, de wijzigingen aan het DABM en de VCRO, en het Omgevingshandhavingsbesluit (en eventueel Onroerend erfgoedbesluit). (2026)
 - Aanstellen van toezichthouders en ontwikkeling van een contactendatabank voor toezichthouders. (2026)
 - Proportioneel versterken van de bestuurlijk handhaving via de nieuwe bevoegdheden op vlak van bestuurlijke vervolging. (2026)
 - Onderzoek naar de monetaire waardering van schade aan het leefmilieu. (2026)
 - Formaliseren van afspraken over het toewijzen van bevoegdheidspakketten (plichtanalyse), de afstemming op gewestelijke handhavingsprioriteiten, de inzet van gemengde inspectieteams bij gemeenschappelijke doelgroepen, ... (2026)

- Formaliseren van de afstemming in het kader van het KVH met de bevoegde parketten over bestuurlijke en gerechtelijke handhaving in een samenwerkingsprotocol. (2026)

3. We realiseren een geïntegreerde omgevingshandhaving met sterke samenwerking tussen inspectiediensten van het Beleidsdomein Omgeving

- #### 4. We implementeren het toezicht op aardgasdistributie-installaties

- 5. We realiseren de acties en doelstellingen van het Omgevingshandhavingsprogramma met concrete realisaties op het terrein**

- ## 6. Alle inspectiediensten gebruiken het Vlaams Handhavingsplatform

- ## 7. Verbeteren van data-gedreven prestaties, datakwaliteit, monitoring en gegevensuitwisseling

- ## 8. Real-time inzicht krijgen in risico's en overtredingen via sensoren, drones en satellietbeelden

- Uitbesteden van de nodige opdrachten om de conclusies van de uitgevoerde studieopdrachten betreffende ijking en homologatie, stateflight en bodycam te vertalen in een werkbaar voorstel tot regelgeving. (2025)
- Nemen van de nodige regelgevende initiatieven om innovatieve technieken en technologieën juridisch te verankeren. (2025)
- Regelgeving voor het monitoren van luchtwassers via sensoren. (2025)

- Analyseren en ontwikkelen van een informatiesysteem elektronische luchtwassers. (2025)

Na 2025 is het doel om technologieën zoals drones, sensoren en satellietbeelden te integreren in de werking voor real-time toezicht en in het kader van een beter risicomanagement.

OOD 1.6 Erkenningen en toelatingen optimaliseren

Voor bepaalde functies, opleidingen en activiteiten zoals het nemen van monsters of de uitvoering van metingen, is een **VLAREL-erkenning** vereist, waarop toezicht wordt uitgeoefend. Dit geldt onder andere voor milieucoördinatoren, laboratoria en MER-deskundigen. De meeste erkende personen betalen een jaarlijkse retributie voor het toezicht op hun erkenning. Bij niet-betaling kan de erkenning van rechtswege vervallen.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

We hervormen de VLAREL-erkenningen verder om de administratieve lasten te verminderen en een gelijk speelveld te verzekeren.

1. **We hervormen de VLAREL-erkenningen**, met behoud van het milieubeschermingsniveau.
 - Analyseren van alternatieven voor erkenning van milieudeskundigen in disciplines zoals gassen, gevaarlijke stoffen en bodemcorrosie, met aanbevelingen voor regelgeving. (2025)
 - Evalueren van bedrijfsinterne milieuzorg. (2025)

Daarnaast verleent het departement ook toelatingen, vaak in functie van of complementair aan plannen of vergunningen.

De potentiële **bodemerosie van een landbouwperceel** wordt weergegeven aan de hand van klassen gaande van verwaarloosbaar tot zeer hoog. Op basis van een bewijs dat een perceel een voldoende hoog organisch koolstofgehalte heeft, kan de landbouwer bij het departement een **klasseverlaging** aanvragen. Zo worden landbouwers aangezet om meer aandacht te besteden aan bodemkwaliteit. Landbouwers kunnen ook een bezwaar indienen tegen een toegekende erosieklasse.

Activiteiten met **genetisch gemodificeerde organismen en pathogenen** brengen risico's voor de menselijke gezondheid en het leefmilieu met zich mee. Inrichtingen die hiermee werken, moeten inperkingsmaatregelen nemen om blootstelling naar mens en milieu te vermijden. Voor **ingeperkt gebruik** is naast een omgevingsvergunning ook een **toelating** of kennisgeving vereist, afhankelijk van het risico. Sciensano adviseert hierover, terwijl het Departement Omgeving de toelating verleent. In 2025 verwachten we een stijging van de aanvragen door de hernieuwing van de omgevingsvergunning van enkele universitaire instellingen.

Voor **zendantennes** beginnen uit te zenden, moet er een **conformiteitsattest** aangevraagd worden. Na de behandeling van de aanvraag door het departement en de betaling van een retributie door de operatoren, wordt dit attest afgeleverd.

Het departement is ook verantwoordelijk voor de **inventaris van de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten** (> 5are) in Vlaanderen. Er worden jaarlijks naar de eigenaars registratieattesten via aangetekende zendingen verstuurd om hen op de hoogte te brengen van hun opname op de inventaris. Het gaat om ongeveer 2.700 bedrijfsruimten (gemiddeld gezien 2 eigenaars per bedrijfsruimte). Tegen de opname in de inventaris kunnen de eigenaars beroep aantekenen. Er wordt verwacht dat ongeveer 25% in beroep gaat. Daarnaast wordt de inventaris aangevuld met aanvragen tot opschortingen van de heffing en schrapingen.

SOD 2 We maken de bouwshift en een robuuste open ruimte mogelijk

Link met beleidsnota:

ISE Ruimte en Milieu - SD1: De bouwshift realiseren

ISE Ruimte en Milieu - SD2: Economie en duurzaamheid gaan hand in hand.

ISE Ruimte en Milieu - SD3: Een veerkrachtige en gedifferentieerde open ruimte.

ISE Instrumentarium - SD4: Een haalbaar omgevingsbeleid

ISE Instrumentarium - SD3: Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Om de verdere inname van open ruimte te verminderen en ontwikkelkansen ook voor toekomstige generaties te verzekeren, moeten we efficiënter gebruik maken van de reeds ingenomen ruimte.

De **bouwshift** richt zich op kwalitatieve verdichting op goed gelegen plekken en het tegelijk beschermen van de waardevolle open ruimte. Het departement zet in op beleid, instrumenten en regelgeving die ervoor zorgen dat we koers houden om het bijkomend ruimtebeslag **tegen 2040 terug te dringen naar netto 0 hectare per dag**. We ontwikkelen bedrijvige kernen waar het aangenaam wonen is en ruimte blijft voor handel en voorzieningen. Deze strategie zorgt ervoor dat kosten voor bijvoorbeeld nutsvoorzieningen en (openbaar) vervoer op termijn beheersbaar blijven.

We verzekeren **voldoende aanbod voor economische activiteiten** met bijzondere aandacht voor bedrijven met specifieke locatievereisten en strategisch belangrijke grote ruimtevragers. We concentreren bijkomende bestemmingen voor niet-verweefbare economische activiteiten en voorzien oplossingen om geen afbreuk te doen aan het principe van de planologische compensatie. Ook het reserveren van ruimte voor leidingenzones die nodig zijn voor de verduurzaming van de economie en industrie, en het integreren van pijpleidingen als volwaardige transportmodus in de modal shift zijn complexe uitdagingen die zowel binnenlands als grensoverschrijdend overleg vereisen.

Om de vandaag ingenomen ruimte beter te benutten, moeten we **langdurige leegstand en verwaarlozing** van gebouwen tegengaan. Dat vraagt een goede samenwerking tussen verschillende overheden en een goede monitoring van leegstaande ruimtes. Ook het activeren van onderbenutte of verlaten terreinen voor nieuwe bedrijvigheid, met focus op economische reconversie en hergebruik van bestaande bedrijfsruimten, en het ontwikkelen van vervuilde, verwaarloosde of slecht gelegen industriegebieden - brownfields - zijn belangrijke maatregelen voor een efficiënter gebruik van beschikbare ruimte.

De zeehavens staan voor een meervoudige transitie op het gebied van mobiliteit, energie, ruimtegebruik, grondenbeleid en circulariteit, terwijl ze tegelijkertijd de effecten van klimaatverandering - zoals verdroging en verzilting - moeten aanpakken. We moeten daarbij de negatieve effecten van havenactiviteiten, zoals vervuiling en klimaatimpact, reduceren, zonder de economische waarde van de havens in gevaar te brengen. Ook voor de luchthaven van Zaventem moet een oplossing gevonden worden voor de geluidshinder enerzijds, en de rechtsonzekerheid die de luchthaven momenteel ervaart, anderzijds.

Ongewenst zonevreemd gebruik, zoals verstedelijking of bedrijvigheid in kwetsbare gebieden, bedreigt de open ruimte en de natuur. Willen we de **versterking van open ruimte** in Vlaanderen versnellen en deze kwalitatief verbeteren, moeten we ook de (her)bestemming en bescherming van open ruimte versnellen. Daarbij is het belangrijk een evenwicht te vinden tussen verschillende gebruiksfuncties in de open ruimte, zoals landbouw, natuur, klimaatadaptatie, waterberging en

recreatie, zonder de hoofdbestemming te verstoren. Ecologische ontsnippering, het verbinden van natuurgebieden en het verbeteren van infrastructuur voor mens en dier is een belangrijke maatregel in de strijd voor meer open ruimte.

In kader van klimaatadaptatie moet het bouwen in **watergevoelige openruimtegebieden** (WORG's) stoppen en waar nodig moeten nieuwe WORG's aangeduid worden. Er moeten concrete maatregelen getroffen worden om waterproblemen zoals droogte, overstroming, en waterberging aan te pakken. Het realiseren van de doelstellingen uit de **Blue Deal** gaat gepaard met een belangrijke ruimtelijke opgave. Die ruimtelijke opgave wordt geconcretiseerd in een beleidskader “ruimte voor water” als onderdeel van het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV)**. Deze Blue Deal-nota bevat, samen met de strategische visie van het BRV, de krijtlijnen voor dat beleidskader. Daarbij ligt voor het departement een belangrijke uitdaging in het coördineren van klimaatadaptatie over de verschillende beleidsdomeinen heen en het bevorderen van samenwerking tussen verschillende overheidsniveaus en sectoren.

Met de bouwshift hebben we een belangrijke hefboom in handen waarmee we ook andere maatschappelijke uitdagingen zoals klimaatadaptatie, energietransitie, natuurherstel, betaalbaar wonen en duurzame mobiliteit kunnen realiseren. Om dit alles te kunnen doen is er behoefte aan een **duidelijk en doeltreffend grondbeleid**, met een focus op de billijke uitkering van vergoedingen voor onteigening en schadevergoedingen.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

Het departement zet in op een geïntegreerd en duurzaam ruimtelijk beleid, door middel van vernieuwde instrumenten en door samenwerking met lokale besturen en economische actoren. De geplande onderzoeken, actieplannen en aangepaste regelgeving moeten zorgen voor een transitie naar een duurzamer, leefbaarder en economisch veerkrachtig Vlaanderen.

Het departement werkt op verschillende aspecten nauw samen met VLM, Wonen, MOW, AWW, EWI.

OOD 2.1 Kwalitatieve verdichting stimuleren

1. **We realiseren 450.000 extra woningen met een kernversterkende impact, tegen 2050.**
 - Conceptnota Vlaamse Regering i.f.v. installatie Taskforce Wonen-Ruimte. (2025)
 - Onderzoeksrapport met ontwerpcases rond betaalbaar wonen in samenwerking met de Vlaamse Bouwmeester. (2026-2027)
2. **We verminderen leegstand**
 - Visienota voor een platform rond leegstaande en verwaarloosde gebouwen, bedrijventerreinen en ruimten. (2025)
 - Analyse en nieuw informatiesysteem leegstaande en verwaarloosde gebouwen. (2025)
 - Aanpassen regelgeving in het kader van een nieuwe digitale tool om leegstaande en verwaarloosde gebouwen te monitoren en actiever te beheren. (Opstart in 2025)
3. **Alle verdichtingsprojecten moeten natuurkwaliteit en klimaatrobuustheid bevorderen.**
 - Verkennen van natuurkwaliteit en natuurgebaseerde oplossingen, die we moeten en kunnen nastreven in steden en dorpen, resulteert in een beleidsadvies met voorstellen. (2025)
 - Handreiking voor lokale besturen en actoren over hoe groenblauw- en onthardingsbeleid in eigen beleid geïntegreerd kan worden, met specifieke focus op grondenregie (handreiking voor AWW en Vlaamse Waterweg). (2025)
 - Meewerken aan de ontwikkeling van een beleidskader Handelsvestigingsbeleid
4. **We verwerven inzichten in de interactie tussen de bouwshift en mobiliteit** met een onderzoeksrapport Metropolis II. (2027)

OOD 2.2 Ruimte geven aan een duurzame economie

1. **We creëren evenwicht tussen de groeikansen voor de luchthaven Brussel-Nationaal en de leefbaarheid voor omwonenden.**
 - Opstarten van Europese procedure voor een balanced approach.
 - Bepalen van geluidsimpact en kosteneffectiviteit van geluidsreducerende maatregelen in het kader van de Balanced Approach procedure voor de luchthaven Brussel-Nationaal (2025)
 - Opmaken actieplan voor de luchthavens. (2025)
 - Opstarten interbestuurlijk overleg om rekening houdende met de complexe bevoegdheidsverdeling tussen federale en gewestelijke overheden structurele oplossingen te vinden (2025). Parallel hieraan wordt samen met de lokale besturen in de meest geluidsbelaste gebieden gewerkt aan een gebiedsprogramma (startnota Vlaamse Regering, 2025)
 - Samen met het beleidsveld economie werken we aan een ruimtelijk-economische visie voor het gebied. (2025)
 - We zien erop toe dat de luchthaven de omgevingsvergunning correct uitvoert. (continu)
2. **We realiseren een geïntegreerd omgevingsbeleid voor de havengebieden, met de havenbesturen als partners.**
 - Herzieningen van GRUP's, zoals de definitieve goedkeuring van GRUP E34 West ter hoogte van de Waaslandhaven, en de opstart van de GRUP's Zelzate Oost en Tweede spoorontsluiting. (2025)
 - Bijdragen aan de havenstrategie. (2025)
3. **We realiseren een bijkomend aanbod voor economische activiteiten met 0 netto ruimte inname.**
 - Uitwerken operationeel locatiebeleid voor economische activiteiten. (2025)
 - Opmaken actieplan 'Ruime voor economie'. (2025)
 - Opmaken van GRUP's, zoals GRUP Lotus - Complex Kaprijke. (continu)
4. **We stimuleren ruimtelijk beleid voor economische knooppunten.**
 - Werken aan een locatiebeleid en activeren van slapende bedrijfsruimten en brownfields om meer ruimte voor economische activiteiten en een transparant uitgiftebeleid te bekomen (2025).
5. **We verzekeren voldoende ruimte voor leidingenzones**
 - We bekijken regelgeving en de uitvoering van nieuwe infrastructuur. (2025)
 - Herzieningen van GRUP's, zoals GRUP Lus van Henegouwen en GRUP-onderstation Massenhove - Van Eyck. (continu)

OOD 2.3 Ruimte geven aan hernieuwbare energie

1. **We verzekeren voldoende ruimte voor hernieuwbare energiebronnen** in het kader van strategische autonomie.
 - Omzetten van de gewijzigde HernieuwbareEnergierichtlijn (2025) en implementeren van het principe van bestemmingsneutraliteit in de Codex Ruimtelijke Ordening. (2025)
2. **We bekijken hoe we hernieuwbare energieproductie-installaties sneller kunnen vergunnen**
 - Plan^Mer-proces - bestemmingsneutraliteit – kennisgevingsnota. (2025)
 - Beslissing regelgevend initiatief. (2025)

1. We versnellen de (her)bestemming van open ruimte.

- ## OOD 2.5 Een geïntegreerd beleid voor de bouwshift, open ruimte en klimaatadaptatie realiseren

- pagina 19 van 63

4. **We verzekeren efficiënte, billijke en betaalbare uitkering van planschade- en planbatenvergoedingen.**
 - Evalueren van de planbatenregeling. (2025)
5. **We verstrengen en versoepelen regels om de bouwshift te ondersteunen.**
 - Opmaken besluit toelaatbare zonevreemde functiewijzigingen. (2025)
 - Onderzoek naar het optimaliseren van de verkavelingsvergunningsplicht, met beleidsvoorstellen voor modernisering. (2025)
6. **We voorzien in kennisopbouw en -ontsluiting en evaluatie van realisatiegerichte omgevingsinstrumenten.**
 - Evalueren van de instrumentengids (2026)
 - Inzetten op lerende netwerken waarin publieke en private actoren elkaar ondersteunen in het toepassen van doeltreffende instrumentencombinaties. (continu)
 - Inzetten op het voortraject en het benutten van privaatrechtelijke instrumenten die plannen en vergunningen flankeren of eraan voorafgaan. (continu)

OOD 2.6 Actoren activeren en ondersteunen richting duurzame keuzes

1. **We organiseren een nieuwe oproep voor de subsidiëring van Strategische Projecten.**
 - Begeleiden van diverse strategische projecten. (continu)
 - 16de oproep Strategische Projecten voor de professionele interbestuurlijke coördinatie van gebiedsontwikkeling en realisatie van omgevingsbeleid. (2025)
2. **We bieden beslissingsondersteunende tools aan om lokale besturen te ondersteunen**
 - Actualiseren Duurzaamheidsmeter voor Wijken om burgers en organisaties te helpen betere keuzes te maken. (2025)
 - Verzekeren permanente kennisuitwisseling en advies met lokale besturen via de atriawerking, met extra focus op wijktransformatie en klimaatadaptatie.
3. **We stimuleren de toepassing van klimaatadaptatieve principes** zoals: groen, groenblauwe dooradering en ontharding door maatschappelijke, bestuurlijke en economische actoren.
 - Ontwikkelen en verspreiden van tools zoals een onthardingsscan. (2025)
 - Educatieve projecten zoals "Natuur in je school" moeten leiden tot meer groene schooldomeinen, met subsidies en ondersteuning voor nieuwe aanvragen. (2025)
 - Adviseren van en kennis uitwisselen met ontwerpers en aannemers (groensector) m.b.t. klimaatadaptatief ontwerpen, uitvoeren en opvolgen van projecten. (2025)
4. **We ondersteunen economische actoren bij omzetting van EU Duurzaamheidswetgeving.**
 - Onderzoek naar de impact van Europese wetgeving op Vlaamse KMO's. (2025)
 - Samen met betrokken actoren verdere acties naar KMO's opzetten (2025)
5. **We lanceren de campagne Tegelwippen 2025**, Derde editie. Thema 2025: Derby der lage landen, we gaan m.a.w. de uitdaging aan met Nederland. (2025)

SOD 3 We stimuleren duurzaam gebruik van de bodem en de ondergrond

Link met beleidsnota:

ISE Bodem en ondergrond - SD1: Naar gezonde bodems in 2050

ISE Bodem en ondergrond - SD3: Optimaal benutte ondergrond

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Er zijn verschillende uitdagingen rond het opschalen van duurzame praktijken, het effectief aanpakken van erosie en verontreiniging, en het verbeteren van data via bodemmonitoring, onder meer in het kader van de ontwerp EU-bodemmonitoringrichtlijn.

Het **bevorderen van duurzame en regeneratieve bodembeheerpraktijken** vraagt om nauwe samenwerking tussen verschillende partijen. Daarnaast zijn het opschalen van innovatieve technieken, en het **integreren van bodemzorg** onder meer in het klimaatbeleid, het waterbeheer en de voedselproductie, van cruciaal belang voor de bescherming van de bodemkwaliteit. Ook het effectief **beperken van bodemerrosie** is een belangrijke opdracht in het kader van klimaatverandering.

Daarbij moet Vlaanderen ook zijn **minerale grondstoffenbevoorrading verzekeren** (zie oppervlaktedelfstoffendecreet) en streven naar een **veilige en duurzame voorziening van voldoende kritieke grondstoffen** (zie EU - Critical Raw Materials Act). Het verzamelen en toegankelijk maken van gedetailleerde en actuele **data voor bodem en ondergrond** is een complex proces waarbij we moeten inzetten op het aanvullen van bestaande datahiaten en het verder verbeteren van de informatiesystemen (DOV en Geotheek). Zo krijgen zowel professionals als burgers gemakkelijk toegang tot betrouwbare gegevens.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

We werken aan het afstemmen van het beleid op gebied van erosie, mestgebruik en waterbeheer, en ontwikkelen robuuste modellen voor erosie en sedimentaanvoer. We maken werk van een geactualiseerd Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan dat moet voorzien in de verzekering van de minerale grondstoffenbevoorrading in Vlaanderen. We werken aan een Structuurvisie Diepe Ondergrond om de verschillende mogelijke toepassingen in de diepe ondergrond tegen elkaar te kunnen afwegen en voor een bepaald volumegebied een keuze te kunnen maken tussen deze mogelijke toepassingen (zie decreet diepe ondergrond). In kader van een veilige en duurzame voorziening van voldoende kritieke grondstoffen, levert Vlaanderen zijn bijdrage via de opmaak en uitvoering van een exploratieprogramma naar Vlaamse reserves, inclusief mogelijk lithium uit diepe formatiewaters. In het kader van de methaanemissieregulatie voorzien we een inventaris van gegevens in verband met de vroegere steenkoolwinning en vragen we een vrijstelling aan voor de verdere monitoring en remediëring (Methaanverordening, 2024).

OOD 3.1 Bodemgezondheid verhogen en bodemerosie beperken

1. We ontwikkelen een beleidsmatige aanpak om bodemgezondheid te verhogen.

- (Coördinatie) standpuntbepaling ontwerp EU-bodemmonitoring RL: starten omzetting bij akkoord tussen Europese Commissie, Parlement en Raad (2027)
 - Verderzetten programmawerking Grond+Zaken in het kader van Open Ruimte: ontwerp actieprogramma Grond+Zaken. (2025 NBB)
 - Opmaken en uitvoeren Bodemplan (2027)
- Verderzetting bodemkoolstofmonitoringnetwerk (Cmon) met aftoetsing aan normen (continu)
- Ondersteunend onderzoek in het kader van de Soil Monitoring Law: opmaken van indicatoren en uitwerken van een monitoringsstrategie voor de opvolging van de fysische bodemkwaliteit in Vlaanderen. (2026-2027)

2. We zorgen deze legislatuur voor het toegankelijk ontsluiten van bodemdata (o.a.

bodemkoolstof, waterinfiltratie, biodiversiteit) en ontwikkelen data en kaarten rond bodemkwaliteit en -gezondheid.

3. We stimuleren erosiebestrijdingsmaatregelen op alle erosiegevoelige percelen

- Ondersteunen en stimuleren van erosiebestrijdingsmaatregelen aangelegd door gemeenten via het erosiebesluit. (continu)
- Aanpassen van het erosiebesluit om erosiemaatregelen aangelegd door gemeenten te bestendigen. (2025)
- Onderbouwing van het erosiebeleid via modellering, scenarioanalyses en het berekenen van indicatoren. (2026-2029)

4. We integreren erosiebestrijding in de gebiedswerking van overstromingsgevoelige en erosiegevoelige bekkens in Vlaanderen.

- Verbeteren van de waterveiligheid via erosiebestrijding in het kader van Weerbare Westhoek. (2025)
- In het kader van de **Blue deal** werken gebiedscoalities aan geïntegreerde doelen. (2025)
- Integreren van erosiebestrijding in de gebiedswerking in erosiegevoelig gebied. (2025)
- Verbeteren modellering van erosie en sedimentaanvoer oppervlaktewateren met aftoetsing aan richtwaarden voor bodemverlies en sedimentaanvoer. (2025 en later)

OOD 3.2 Bevoorrading van oppervlaktedelfstoffen en kritieke grondstoffen verhogen

1. We analyseren of de minerale grondstoffenbevoorrading met Vlaamse primaire oppervlaktedelfstoffen voor de lange termijn in het gedrang komt

- Actualiseren Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan. (2025- 2029)

2. We brengen in kaart of er kritieke grondstoffen in de Vlaamse ondergrond aanwezig zijn en of deze rendabel gewonnen kunnen worden.

- Geactualiseerde cijfers over het verbruik van minerale grondstoffen in Vlaanderen en het aandeel hierin van Vlaamse primaire delfstoffen, hun alternatieven en import via het monitoringsysteem Duurzaam Oppervlaktedelfstoffenbeleid. (2025, 2029)

In 2025 starten we ook met onderzoek naar kritieke grondstoffen en starten we met een exploratieprogramma Vlaamse reserves, inclusief mogelijk lithium uit diepe formatiewaters.

3. **We bouwen de Geotheek en Databank ondergrond Vlaanderen verder uit** met respectievelijk bodemstalen, toegankelijke data en implementeren van OSLO-datastandaarden voor gegevens onder meer over bodem, ondergrond en waterkwaliteit. (continu)

4. We starten de monitoring en rapportage in het kader van methaanemissieregulatie m.b.t. steenkoolmijnen tegen 2029.

OOD 3.3 Duurzaam gebruik van diepe ondergrond en diepe aardwarmte verzekeren

1. **We verwerven meer zicht in het beheer en gebruik van de diepe ondergrond**, met een focus op duurzame toepassingen van bijvoorbeeld diepe aardwarmte.
 - Onderzoek in het kader van diepeondergrondtoepassingen in het kader van de structuurvisie Diepe Ondergrond. (2025)
 - Onderzoek in het kader van de voorbereiding van het aantrekken van de **Einsteintelecoop** naar onze regio. (2026-2029)
2. **We ontwikkelen een beleidskader voor een duurzaam beheer en gebruik van de (diepe) ondergrond.**
 - Opmaken wijzigingsvoorstel van VLAREM voor de advisering van hinderlijke inrichtingen verbonden aan diepe ondergrond. (2025)
 - Finaliseren structuurvisie diepe ondergrond in functie van de afweging en keuze van mogelijke toepassingen voor eenzelfde volumegebied. Versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het federale niveau. (2027-2029)

SOD 4 We stimuleren een duurzame productie- en consumptie

Link met beleidsnota:

ISE ruimte en milieu - SD4: Een gezonde en veilige leefomgeving: goed voor mens en natuur

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Vlaanderen streeft naar een **goede balans tussen een kwalitatieve leefomgeving, natuurbehoud en economische activiteiten**. Daarbij ligt een belangrijke focus op het **realiseren van Europese omgevings- en gezondheidsdoelstellingen**. Het doel is om de potentieel schadelijke impact van intensieve, vervuulende activiteiten te voorkomen en te beperken, terwijl we tegelijkertijd ondersteuning bieden bij de verduurzaming van deze activiteiten of bij de transitie naar andere duurzame bedrijfsmodellen.

We werken aan de omzetting en implementatie van de **Europese Richtlijn Industriële emissies (RIE) en de Europese milieurapporteringsverplichtingen (IEPR)**. Het voornaamste doel van de RIE is om de negatieve impact van grote vervuulende installaties te voorkomen en te verminderen. Dit gebeurt via een integrale omgevingsvergunning op basis van de **Beste Beschikbare Technieken**, waarbij rekening wordt gehouden met bepaalde (zorgwekkende) stoffen en verdere emissiebeperkingen worden opgelegd.

Anderzijds kunnen de beperkte ruimte voor veilige afstanden tussen Seveso-inrichtingen en nieuwe ontwikkelingen leiden tot potentiële conflicten. Het ontwikkelen van een aangepast beleid en instrumentarium om beide ontwikkelingsmogelijkheden te bieden, is daarom van essentieel belang.

De PFAS-crisis heeft duidelijk gemaakt dat een grondige aanpak nodig is om de schadelijke effecten van zorgwekkende stoffen te beheersen en de geleden schade te herstellen. De Vlaamse overheid heeft zich daarbij als doel gesteld **tegen 2050 de verontreiniging van lucht, water en bodem door zorgwekkende stoffen te verminderen, zodat enkel nog aanvaardbare risico's voor mens en milieu aanwezig zijn**. Daarbij wordt een zorgvuldige afweging gemaakt tussen gezondheid, milieu en economie. We werken aan de ontwikkeling van risicogebaseerde normen voor zorgwekkende stoffen, zodat bedrijven en projecten niet onterecht belemmerd worden, terwijl tegelijkertijd de bescherming van gezondheid en milieu gewaarborgd blijft. Het bundelen van middelen, bijvoorbeeld door de oprichting van een sectorfonds voor PFAS- en ZS-saneringen, met het principe "de vervuiler betaalt", is hierbij een belangrijke pijler. Daarnaast moeten we de monitoring van zorgwekkende stoffen en gezondheidseffecten verbeteren, en saneringstechnieken optimaliseren. Vlaanderen streeft hiermee naar een toekomstgericht beleid dat vervuiling minimaliseert en preventie centraal stelt.

De reductie van de stikstofuitstoot vormt een grote uitdaging voor het behoud en herstel van natuurgebieden. Vlaanderen heeft zich als doel gesteld **tegen 2050 de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000 te realiseren**, dat wil zeggen het verbeteren en herstellen van Europees waardevolle natuurgebieden en het verbeteren van de biodiversiteit en ecologische structuren. Ook streeft Vlaanderen ernaar de **stikstofdepositie tegen 2030 structureel te reduceren**, waarbij de stikstofbelasting in kwetsbare natuurgebieden onder kritische drempels moet worden gebracht. **Natuurherstelmaatregelen** en milieubescherming moeten tegelijkertijd versterkt worden. **De uitdagingen hierbij zijn groot:** het gaat opnieuw om het vinden van een balans tussen natuur en economie, het ondersteunen van de landbouwsector in haar transitie naar duurzamere bedrijfsmodellen, een efficiënte monitoring en stikstofsanering, en de ontwikkeling van een juridisch en wetenschappelijk robuust emissiebeleid. Ook is het belangrijk om bijkomende administratieve lasten in vergunningsprocedures te verlichten. Een politieke en maatschappelijk gedragen

langetermijnvisie - na 2031 - is nodig om de rechtszekerheid te waarborgen en een vergunningenstop te voorkomen.

De **verduurzaming van de landbouwsector** is een complexe uitdaging die vraagt om een betere afstemming tussen het landbouw- en omgevingsbeleid en de integratie van duurzame landbouwpraktijken binnen de ecologische grenzen van een dichtbevolkte en dichtbebouwde regio. Daarbij is het belangrijk om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken, en om alternatieven zoals precisielandbouw, die zowel milieuvriendelijker als efficiënter zijn, te bevorderen. Het vergroten van de betrokkenheid van lokale actoren, zoals landbouwers, is een succesfactor voor de succesvolle uitvoering van klimaatadaptatiemaatregelen. Onze bijdrage aan het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is noodzakelijk om landbouwers beter te ondersteunen bij de transitie naar duurzame praktijken.

Vlaanderen Streeft er ook naar om de **doelstellingen rond hinder van activiteiten in lijn brengen met het Europees beleid en de aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)**. Tot slot kunnen we via een **meer duurzame consumptie**, via onder meer gezonde en milieuverantwoorde voedingspatronen, ook de milieudruk op onze omgeving significant verlagen.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

OOD 4.1 De industrie verduurzamen en de milieu-impact minimaliseren

In kader van de implementatie van de RIE-richtlijn tegen 2026, past Vlaanderen de vergunningen en wetgeving aan, verplicht milieubeheersystemen en ontwikkelt strategieën voor uitstootreductie. We verbeteren evaluatieprocedures en leggen de focus op uitfasering en minimalisatie van (zorgwekkende) stoffen. Tegelijkertijd zetten we in op uniforme rapportering en publieke toegankelijke emissiegegevens. Daarbij faciliteren en ondersteunen we intensieve activiteiten met een hoge milieudruk naar een meer duurzame aanpak.

Het departement coördineert de omzetting van de Richtlijn Industriële Emissies binnen de Vlaamse overheid en werkt daarvoor nauw samen met VMM, OVAM, VLAIO en EWI.

1. **We passen de vergunningverlening aan conform nieuwe RIE-vereisten**
 - Aanpassingen aan decreten en besluiten m.b.t. RIE en IEPR, updaten van de indelingslijst, opstellen vergunningsprocedure voor innovatieve technieken. (2026)
2. **We passen tegen 2026 de evaluaties van vergunningen van RIE installaties aan** conform nieuwe RIE-vereiste; zorgen ervoor dat actieve minimalisatie de regel is voor een ingedeelde inrichting en dat deze daarover rapporteren. (2026)
3. **We zorgen ervoor dat alle EU-industrieën werken volgens een milieubeheersysteem voor zorgwekkende stoffen tegen 2026.**
 - Herzien van bedrijfsinterne milieuzorgverplichtingen, verplichten inventaris gevaarlijke stoffen gekoppeld aan milieubeheersystemen. (2026)
4. **We integreren de RIE-principes in het Vlaams beleidsplan rond Zorgwekkende Stoffen (ZS)**
 - De aanpak met betrekking tot ZS uit de RIE wordt als basis gebruikt voor een bredere Vlaamse implementatie. De principes uit de RIE moeten doorwerken in het Vlaamse beleidsplan ZS. (ontwerpbeleidsplan is opgemaakt, 2025)
5. **We implementeren meer publieke informatie en rapporteringsverplichtingen voor industriële installaties tegen 2026.**
 - Ontwikkelen van datastandaarden en modellen in functie van de RIE-IEPR om data transparantie te garanderen. (2025)

- Verzekeren dat voor RIE-IEPR relevante masterdata en codelijsten prioritair ontwikkeld worden ter ondersteuning van structurele beslissingsinformatie en het IMJV. (2025)
- 6. We voeren onderzoek naar mogelijkheden om de industriële uitstoot van ZS verder te kunnen reduceren. (2027)**
- 7. We zetten de RIE- en de IEPR-richtlijnen om, nemen deel en leveren input aan Europees beleid**
 - Inbreng geven o.m. op het deel van het milieubeheerssysteem dat publiek wordt, de rapporteringsverplichtingen i.v.m. materialen, en de update bijlage II van de IEPR (parameters én drempels). (2025)
- 8. We ontwikkelen een kader voor vaste, verplaatsbare en mobiele toepassingen met alternatieve brandstoffen**
 - Verankeren resultaten BBT-studie waterstoftankstations in Vlarem II. (2025)

We starten in 2026 met de **ontwikkeling van een omgevingsveiligheidsbeleid**, waarbij de kwetsbaarheid van een ontwikkeling in de omgeving van een risicobron in rekening wordt gebracht ten opzichte van het risico.

OOD 4.2 Zorgwekkende stoffen aanpakken

Om tegen 2050 de verontreiniging van lucht, water en bodem met zorgwekkende stoffen terug te brengen, zet Vlaanderen verder in op de aanpak van zorgwekkende stoffen. Dit doen we door regelgeving aan te scherpen, te monitoren, kennisdeling te versterken en sectoroverschrijdende samenwerking te bevorderen.

Het departement coördineert de uitvoering van het programma Zorgwekkende stoffen (ZS) binnen de hub ZS van de Vlaamse overheid en werkt nauw samen met VMM, OVAM en dZORG. Binnen deze hub is er ook afstemming met andere Vlaamse entiteiten zoals INBO, ANB, AZLV en MOW en andere betrokken stakeholders.

- 1. We ontwikkelen een gedeelde VO brede aanpak en kennisbeheer van zorgwekkende stoffen** met duidelijke afspraken tussen beleidsdomeinen en een gedeeld kennisbeheer.
 - Ontwikkelen van het beleidsplan ZS. (Conceptnota en ontwerpbeleidsplan: 2025)
 - Ontwikkelen van een afsprakenkader voor samenwerking binnen de hub ZS. (2025)
 - Oprichting klankbordgroep ZS in functie van een structurele betrokkenheid van de belanghebbenden
 - Uitvoeren en rapporteren acties in het PFAS-actieplan en het ZS-plan, inclusief digitalisering en risicogebaseerde aanpak. (2025)
- 2. We reduceren de industriële uitstoot van zorgwekkende stoffen t.o.v. 2025.** Dit omvat het ontwikkelen van een regeling voor de monitoring van bedrijven die ZS uitstoten.
 - Regelgeving aanscherpen: strengere regels om de uitstoot van ZS te reduceren en de ontwikkeling afgestemde handelingskaders ZS.
 - Reductiebeleid voor ZS op sector- en bedrijfsniveau, inclusief BBT-studies en evaluaties van vergunningen.
 - Onderzoek naar milieu- en gezondheidsgebruiksruimte. (tussentijdse rapporten gepland voor augustus 2025 en definitieve onderzoeksrapporten voor 2026).
- 3. We stemmen het programma onderzoek en monitoring zorgwekkende stoffen af** binnen de hub ZS waarbij nauw samengewerkt wordt met externe partners en wetenschaps- en kennisinstellingen zoals VITO, universiteiten (UA, U-Gent, U-Hasselt, VUB, KU-Leuven) en onderzoeksinstituten (VITO, PIH) via onder meer de werkgroep onderzoek en monitoring ZS en het Steunpunt Omgeving en Gezondheid.
 - Beleidsdomeinbrede afstemming en optimalisatie van onderzoek en monitoring ZS met als doel een jaarlijks onderzoeksprogramma ZS en een geoptimaliseerd immissiemeetnet.

- Verderzetten van bestaande en opzetten van nieuwe Europese en internationale onderzoeksprojecten, waarbij EU-middelen benut worden.
- Opstarten van een nieuwe cyclus van het Vlaams humaan biomonitoringprogramma (2027) in uitvoering van het Europees-HBM programma.
- 4. We zetten een geïntegreerd data- en kennisbeheer op rond ZS, m.o. meer transparantie en hergebruik van overheidsinformatie.**
 - Opstellen en publiceren van lijsten van ZS, inclusief methodieken voor prioritering.
 - Verder uitbouwen Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) voor wat betreft PFAS/ZS datastromen en -analyse.
- 5. We reduceren het gebruik van dioxines en PCB's:** we werken aan de monitoring en reductie van dioxines en PCB's, vooral bij schrootbedrijven en shredderinstallaties.
 - Afronden actieplannen voor de uitvoering van de regelgeving tegen 2030.
- 6. We werken mee aan een intrafederaal financieringsmechanisme** voor de aanpak van PFAS en andere ZS
 - Uitvoeren studie i.v.m. een intra-federaal financieringsmechanisme.

Om in de komende legislatuur de stikstofproblematiek aan te pakken, zet Vlaanderen in op emissiereductie, vergunningenkaders, natuurherstel en flankerend beleid. Door gerichte maatregelen per sector, en nauwe monitoring streeft Vlaanderen naar een duurzame balans tussen ecologie en economie.

- 1. We verminderen de ammoniak- en NOx-emissies, inclusief een 40,3% reductie van ammoniak en 45% reductie van NOx t.o.v. 2015.**
 - Uitwerken van technische richtlijnen voor emissiemeeptpunten en –technieken en uitwerken van ammoniakemissiereducerende maatregelen voor mestverwerkers. (2025)
 - Evaluatie van de emissiereductiedoelstellingen voor mestverwerkers. (2028)
 - Oprichten van de commissie afwijkende PAS-referentie. (2025)
 - Opmaak van een PAS-referentietool. (2025)
 - Invoeren van het instrument extern salderen. (2025)
 - Opmaak van rapport over de voortgang van de bronmaatregelen en een evaluatie van de grenswaarden. (2025 - jaarlijks)
 - Opmaak rapport met de evaluatie van de voortgang, effectiviteit en doelbereik van de bronmaatregelen. (2026)
 - Opmaak tussentijdse evaluatie van het behalen van de doelstellingen in de sector rundveehouderijen. (2026)
 - Opzetten van een elektronisch monitoringsysteem voor luchtzuiveringsinstallaties. (2025)
- 2. We maken de vergunningsaanvragen zo eenvoudig mogelijk**
 - Integratie van tools voor vergunningaanvragen, zoals tools voor impactscore, depositietrends, en mobiliteit.
- 3. We stellen een lijst op met mobiliteitsgerelateerde projecten die geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een SBZ-H kunnen veroorzaken** vanwege de zeer beperkte omvang van stikstofemissies die veroorzaakt worden
- 4. We maken werk van een stikstofaanpak na 2030**
 - Oprichten van een interdisciplinair wetenschappelijk team (2025)
 - Ontwikkelen van een nieuwe programmatische aanpak stikstof (2029)

5. **We werken samen met Nederland voor een grensoverschrijdende stikstofaanpak**
 - Opzetten van een werkgroep voor grensoverschrijdende effecten en het uitwisselen van gegevens. (2025)
 - Ondertekenen van een Memorandum of Understanding door de Vlaamse en Nederlandse ministers voor omgeving en landbouw om de nauwe samenwerking inzake stikstof te bekrachtigen en het belang van afstemming te benadrukken voor het grensgebied. (2025)
 - Afsluiten van een protocol voor het uitwisselen van data met de RIVM en de rijksoverheid. (2025)
 - Opmaken van een afsprakenkader met betrekking tot het uitwisselen en beoordelen van vergunningsdossiers met grensoverschrijdende stikstofimpact. (2025)

OOD 4.4 Bijdragen aan een milieu- en natuurvriendelijke landbouw

1. **We dragen bij aan een gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)**
 - Meewerken aan een nieuw GLB (post 2027).
 - Analyseren van EU-standpunten en doelstellingen formuleren rond natuur, milieu en klimaat om een vernieuwd landbouwbeleid voor te bereiden.
2. **We zetten landgebruik in als middel tegen klimaatverandering**
 - Goedkeuring LULUCF- actieplan. (2025)
 - Operationaliseren carbon farming in Vlaanderen met de oprichting van een Vlaams actieplatform voor carbon farming. (2025)
3. **We laten agro-ecologie ingang vinden bij Vlaamse actoren**
 - Uitvoering geven aan Voedseldeal 'Agro-ecologie' m.b.t. opleiding en adviesvorming.
4. **We gaan het gebruik van voor de natuur schadelijke gewasbeschermingsmiddelen tegen en dringen deze in kwetsbare gebieden meetbaar terug.**
 - Verder reguleren van het gebruik van pesticiden, met maatregelen zoals bufferzones en handhaving van regelgeving (vanaf 1 januari 2026 van kracht).
5. **We buigen de achteruitgang van wilde bestuivers om.**
 - Coördineren en mee uitvoeren van het Vlaams actieplan Wilde Bestuivers (2022-2030) en bijstelling (op basis van nieuwe noden o.a. NHV). (2025-2029)
 - Sensibilisatie en educatie i.k.v. programma Week van de Bij.

OOD 4.5 Hinder voorkomen en beperken

Het departement zet in op het voorkomen en beperken van milieuoverlast in lijn met de engagementen die Vlaanderen binnen de Europese Unie is aangegaan.

1. **We realiseren een trendbreuk in omgevingslawaai en gerelateerde ziektelast.**
 - Vaststellen Geluidsactieplan 2025-2029 voor belangrijke wegen. (2025)
 - Vaststellen Geluidsactieplan 2025-2029 voor belangrijke spoorwegen. (2025)
 - Vaststellen Geluidsactieplan 2025-2029 voor luchthaven Brussel-Nationaal. (2025)
 - Uitwerken Vlaams beleid inzake akoestische gevelisolatie. (Beleidsvoorstellen, 2025)
 - Verbeteren inzicht in geluidskwaliteit in Vlaanderen via burgerwetenschapsprojecten verbeteren. (2025)
 - Aanpakken bronnen van onaanvaardbare geluidshinder via regelgeving en vergunningenbeleid en monitoren omgevingslawaai via een geluidmeetnet. (continu)
2. **We realiseren een trendbreuk richting minder lichtverontreiniging** via het ontwikkelen van een lichtbeleidsactieplan, gericht op het aanpakken van onaanvaardbare lichthinder. (2025)
3. **We stimuleren meer stilte in stiltegebieden en luwte in stedelijke gebieden.**
 - Monitoren leefomgevingskwaliteit door burgerbevragingen. (2025)

4. We monitoren systematisch de blootstelling aan niet-ioniserende straling.

- Ontsluiten en visualiseren van data inzake blootstelling aan niet-ioniserende straling voor verschillende betrokken stakeholders en het brede publiek. (analyse visualisatietool, 2025)
- Ontwikkelen indicator voor stralingsblootstelling in Vlaanderen (2026-2027)
- Metingen van de blootstelling aan radiofrequente (RF-) straling op events (met tijdelijke zendantennes). (2026-2027)

Vanaf 2029 wil het departement via een aangepast geurkader ook inzetten op het realiseren van een trendbreuk in onaantvaardbare **geurhinder**.

OOD 4.6 Een duurzamer consumptiepatroon stimuleren

1. We nemen het omgevingsperspectief integraal mee in het Vlaamse en Europese voedingsbeleid.

- Inbrengen van het omgevingsstandpunt voor de Europese Farm to Fork strategie de Vlaamse Go4Food voedselstrategie en voedseldeals. (continu)

2. We stimuleren om de verhouding van dierlijke en plantaardige eiwitten in de Vlaamse consumptie te brengen naar 40/60.

- Coördineren Green Deal "Eiwitshift", communicatie via campagne Halfhalf, monitoring impact van omgevingsstandpunten in de Vlaamse eiwitstrategie. (2025)

3. We integreren gezonde, milieuverantwoorde voedingspatronen binnen de educatieve sector.

- We maken een plan van aanpak op (2025-2030) voor levenslang leren, gericht op de Vlaamse voedselstrategie. (2025)

SOD 5 We versterken ontwikkelingen in gebieden

Link met beleidsnota:

ISE Instrumentarium - SD1: Samen aan de slag in gebieden en regio's

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Het departement heeft als doel om via gebiedswerking tegen 2028 de regie te nemen in een aantal belangrijke kerngebieden en op die manier de uitvoering van het Vlaamse omgevingsbeleid te integreren, te faciliteren en te versnellen waar mogelijk. In interbestuurlijke partnerschappen worden gebiedsagenda's afgestemd en bundelen we krachten, in het bijzonder ook voor het realiseren van de doelstellingen van de Blue Deal. Het gaat daarbij om zowel strategische als concrete acties die leiden tot een geïntegreerde aanpak van ruimtelijke ontwikkeling, milieu en natuur, klimaatadaptatie en ruimte voor water, duurzame mobiliteit en economisch beleid. De lokale besturen blijven tegelijk aan zet voor de meeste ruimtelijke ontwikkelingen in Vlaanderen, ook als deze een impact hebben die gemeentegrenzen overstijgt. We ondersteunen lokale besturen daarom om interbestuurlijk samen te werken.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

OOD 5.1 Ontwikkelingen versnellen

1. We voeren met een zichtbaar mandaat de regie in (minstens) de vlaggenschipgebieden

- **Denderstreek:** organisatie Denderdag (2025) en voortgangsrapportering aan de Vlaamse Regering.
- **Kleine Nete:** ondersteuning en faciliteren van de coördinatieopdracht van de gouverneur.
- **Kustruimte:** een co-regierol voor Kustvisie.
- **Noord-Zuid Limburg:** binnen de procedure van het complex project NZL de regierol voor het gebiedsprogramma NZL consolideren. (2025)
- **Intergewestelijk Gebied Noordrand:** uitwerken van een programmaplan. (2025)
- **Luchthaven Brussel-nationaal:** uitrollen van een Balanced Approach. (2025)
- **De Grote Verbinding (Metropolitane regio Antwerpen):** regierol versterken aan de hand van het voorkeursbesluit complex project De Nieuwe Rand en startnota of startbeslissing R1-Zuid. (2028)
- **Wommelgem-Ranst:** regierol consolideren in gebiedsprogramma. (2028)
- **Vlaamse Rand:** samenwerkingsakkoord met afspraken rond regierol. (2027)

2. We bundelen middelen en krachten via interbestuurlijke gebiedsprogramma's in uitvoering in minstens 10 kerngebieden

- **Vlaamse Rand:**
 - ontwikkelen gebiedsprogramma met oog op economische ontwikkeling, bouwshift, groenblauwe ruimte (valleiherstel, natuurontwikkeling), infrastructuur (ring). (2027)
 - lanceren opdrachtcentrale om (boven)lokale initiatieven te ondersteunen met oog op een openruimtenetwerk. (2025)
 - atlas hefboomplekken. (2025)
- **Kustruimte:** uitwerken aanzet voor gebiedsprogramma voor de kustduinen ter versterking van het kustduinenareaal (ontharding en ontsnippering).
- **Kleine Nete:** inzetten op de coördinatie van ondersteunende en noodzakelijke complementaire acties door lokale besturen en actoren via de erkenning en subsidiëring strategische projecten.
- **Noord-Zuid Limburg:** zorgen voor de coördinatie van het gebiedsprogramma NZL gekoppeld aan de verschillende projectbesluiten van het complex project (per deelgebied) met als

focus: ecohydrologisch natuurherstel en versterking, (verkeers)leefbaarheid en kernversterking gekoppeld aan HOV-haltes. (definitief projectbesluit fase 1, 2025)

- **Denderstreek:**

- uitvoering van het gebiedsprogramma van het Strategisch Plan 'Ruimte voor water'.
- uitvoering van het gebiedsprogramma Groenblauwe Denderflanken.
- faciliteren van de dialoog tussen lokale en private spelers om hefboomplekken te activeren voor duurzame investeringen in de bebouwde ruimte waarbij ook openruimte-opgaven worden geïntegreerd, piloottrajecten opstarten die de provincie en lokale partners ondersteunen om actie te ondernemen, waaronder het Strategisch Project Denderknoop en experimenten i.k.v. de bouwshiftconvenant. (2026)

- **Wommelgem-Ranst (ENA):** gebiedsprogramma Wommelgem-Ranst en het masterplan Groenpool vaststellen en doorvertalen binnen de geijkte instrumenten. (2028)

- **Luchthaven Brussel-nationaal:** opstarten van de Balanced Approach-procedure, interbestuurlijke werkgroep oprichten, bemiddelaar aanstellen (2025), gebiedsprogramma voor de meest geluidsbelaste gebieden (2025) en ruimtelijk-economische visie opstellen. (2025)

- **Zuid-West-Vlaanderen:**

- Structurele samenwerking van ruimte en mobiliteit (werking IBO en VVR), met als focus knooppuntontwikkeling en ontwikkeling regionale ontwikkelingspolen, ontharding en compensatie bijkomende verharding, ruimtelijke aftoetsing regionaal transitiegericht en versterking fietsinfrastructuur. (2025)
- Geïntegreerde aanpak GRUP K-R8: uitvoering geven aan maatregelen in functie van leefbaarheid, veiligheid, doorstroming, modal shift, groenrealisatie, (2025)
- Activeren en herstructureren bedrijvigheid, met inzet op watergebonden bedrijvigheid, duurzaam en zuinig ruimtegebruik, planologische compensaties bij bijkomende bedrijvigheid. (2025)
- Mee uitvoering geven aan het complex project Plan B-K: opwaardering kanaal Bossuit-Kortrijk, herinrichting R8, inzet op watergebonden bedrijvigheid, uitvoering ondersteunend programma met (voorafgaande) ingrepen op vlak van natuur, ruimte, erfgoed, waterbeheer en -kwaliteit, klimaat, economie, recreatie, stadsvernieuwing, leefkwaliteit en fietsverkeer. (2025)

- **Kempen en Maas:**

- Ondersteunen taskforce in het kader van de herlocatie van de bedrijven Op de Berg + militair domein Zutendaal. (2025)
- Voorbereiden nieuwe aanvraag voor erkenning en subsidiëring als strategisch project met focus op groenblauwe dooradering (connectie Maasvallei - NPHK). (2025)

- **De Grote Verbinding (Metropolitane regio Antwerpen)** CP De Nieuwe Rand. (Ontwerp voorkeursbesluit, 2025)

- **Zeehaven Antwerpen en haar ommeland:** CP Extra Containercapaciteit Antwerpen. (definitief projectbesluit, 2025)

- **Poort Zeebrugge:** CP Nieuwe sluis Zeebrugge (ontwerp projectbesluit, 2025)

3. We onderzoeken welke rol het departement zal opnemen in functie van gebiedsontwikkeling in de kerngebieden in verkenning

- **Onderzoek poort West-Limburg (ENA):** Het GRUP Poort West-Limburg lanceert een 8 à 9-tal doelstellingen en functioneert als een verkenner voor de opzet van een programmatie op en in de omgeving van het bedrijventerrein Poort west-Limburg (= kerngebied) waarvoor we een regierol al dan niet kunnen opnemen. (2025)
- **Onderzoek North Sea Port District:**
 - Afspraken m.b.t. grensoverschrijdende samenwerking in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. (2025)

- Afstemmen van de vernieuwing van de governance van de Gentse Kanaalzone met de governance van NSPD en de rolverdeling tussen de betrokken overheden. (2025)
- **Leievallei Wervik-Deinze (Gent):** Opmaken van een geïntegreerd gebiedsprogramma met een geëigende interbestuurlijke samenwerking. (2025)
- 4. We monitoren en evalueren periodiek gebiedsspecifieke doelen en noden voor de kerngebieden**
 - Onderzoeksrapport i, het kader van gebiedswerking: Opmaak bouwblokanalyse. (2025)
- 5. We werken interbestuurlijk samen**
 - Kennis en ervaring opbouwen via het Labo Regiovorming van de VVSG. (2025)
 - Rekening houdende met bestaande regionale samenwerkingsverbanden en provincies, in beeld brengen van verschillende scenario's voor structurele interbestuurlijke samenwerking in de eerste plaats in functie van de uitrol van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. (2025)

OOD 5.2 Een geïntegreerde werking in openruimte gebieden realiseren

- 1. We maken een operationele Vlaamse investeringsagenda voor open ruimte voor het Beleidsdomein Omgeving**
 - Opmaken en actualiseren investeringsagenda open ruimte Beleidsdomein Omgeving, rekening houdend met onder meer lokale blue deals (2025)
 - Bepalen voor welke gebieden entiteitsoverschrijdende projectteams (EOP) opgericht worden. (2025)

2.2 DIERENWELZIJN

SOD 6 We gebruiken een toekomstgericht instrumentarium dierenwelzijn

ISE Dierenwelzijn – SD3: Een efficiënt en kwaliteitsvol inspectiebeleid

ISE Dierenwelzijn – SD4: Een kordate uitvoering van controles, maatregelen en sancties

OOD 6.1 Bestuurlijke handhaving

De focus ligt op het versterken van handhaving en samenwerking om het dierenwelzijn de komende legislatuur te verbeteren. Er wordt in het kader van een proactieve handhaving een risico-gebaseerd controleplan ontwikkeld, waarbij meer prioriteit wordt gegeven aan bepaalde bedrijven of inrichtingen die een hoger risico vormen voor dierenwelzijnsproblemen met bijzondere aandacht voor de grote spelers. Monitoring en datagebruik worden geoptimaliseerd met het oog op de beleidsvoorbereiding, de verdere verbetering van de werking en het sneller identificeren van trends en risico's inzake dierenwelzijn. Er komt ook een nauwere strategische samenwerking met publieke partners (zoals FAVV, politie, parketten en lokale besturen) in het kader van efficiëntiewinsten en een snellere en betere kennisdeling. Ook de kordate uitvoering van controles, maatregelen en sancties wordt versterkt. De Vlaamse Codex Dierenwelzijn voorziet voor het eerst de mogelijkheid om administratieve geldboetes op te leggen voor schendingen van de dierenwelzijnsregelgeving. Om het nieuwe boetebeleid volledig en correct te kunnen implementeren, zullen nog enkele beperkte aanpassingen worden doorgevoerd aan de Vlaamse Codex Dierenwelzijn (bv. voorzien van de mogelijkheid tot bestuurlijke transacties) en wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om alternatieve sancties op te leggen. Ook de ingebruikname van een nieuwe digitale toepassing voor een betere registratie, rapportage en opvolging van meldingen zal een positieve bijdrage leveren aan een versterkte handhaving. Als sluitstuk in het handhavingsluik zal er ook worden onderzocht hoe innovatieve technologieën zoals AI een bijdrage kunnen leveren bij het opsporen van overtredingen.

1. We zetten in op proactieve handhaving en controle

- Controleplan 2026 wordt opgemaakt, met focus op grote spelers en risicovolle inrichtingen (2025).
- Prioritaire controles op risicovolle locaties en tijdens diertransporten (continu).
- Coördineren en planning van de controles in de slachthuizen door de Dierenartsen Met Opdracht (DMO's) (continu).
- Handhaving erkenningsplicht voor rasverenigingen die zich toeleggen op de fokkerij van honden en katten en voor opvangcentra voor uitheemse wilde dieren in nood (continu).

2. We spelen ook reactief in op klachten die we binnenkrijgen inzake dierenwelzijn

- Uitvoeren van administratieve controles en controles ter plaatse bij zowel particuliere als professionele houders van dieren op basis van de ruim 7.000 meldingen/klachten die jaarlijks binnenkomen rond dierenwelzijn (continu).

3. We zetten in op monitoring, data-analyse en sterkere samenwerking

- Inventarisatie van de beschikbare data en onderzoeken optimalisatiemogelijkheden voor een betere monitoring, beheer en analyse van de data inzake dierenwelzijn (2025).
- Versterken van de samenwerking met andere overheden, besturen en actoren (continu).
- Strategie voor een nog nauwere samenwerking en structureel overleg met diverse partners zoals het FAVV, de politie, de parketten en de lokale besturen wordt uitgewerkt (2025).

4. We optimaliseren sancties en regelgeving

- Aanpassing Vlaamse Codex Dierenwelzijn om het nieuwe boetebeleid volledig en correct te kunnen implementeren (o.a. voorzien mogelijkheid bestuurlijke transacties) (2025).

- ## 5. We digitaliseren en innoveren ook op het vlak van handhaving

- ## OOD 6.2 Minnelijke schikkingen voorstellen en terugvorderen

pagina 37 van 63

SOD 7 We verhogen het welzijn van dieren

Link met beleidsnota Dierenwelzijn:

ISE Dierenwelzijn – SD1: Een coherent en vooruitstrevend beleid voor alle categorieën van dieren

ISE Dierenwelzijn – SD2: Ontwikkelen van een efficiënte informatie- en sensibiliseringsstrategie voor alle dieren gericht op diverse, inclusief moeilijk te bereiken, doelgroepen

ISE Dierenwelzijn – SD5: Een digitale sprong voorwaarts

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Het Vlaamse dierenwelzijnsbeleid wordt tegen 2030 verder uitgebreid en geïmplementeerd, met als doel het welzijn van dieren in verschillende sectoren (gezelschapsdieren, landbouwdieren, dieren in dierentuinen, exotische dieren en proefdieren) te verbeteren. Elk dier verdient een aanpak op maat, afgestemd op de specifieke welzijnsrisico's per diergroep.

Een doordacht beleid houdt rekening met wetenschappelijke inzichten, maatschappelijke verwachtingen en ethische overwegingen. Hoewel we vertrekken van het principe van 'no goldplating', kan er in overleg met betrokken actoren en een economische impactmeting en mits flankerende maatregelen en redelijke termijnen toch voor gekozen worden om dierenwelzijn te laten primeren op economische belangen.

Een doeltreffende informatie- en sensibiliseringsstrategie is cruciaal voor het welzijn van alle dieren. Met gerichte communicatie en educatie streven we ernaar om diverse doelgroepen te bereiken, ook degenen die moeilijker toegankelijk zijn. Door samen te werken met lokale gemeenschappen en organisaties versterken we de bewustwording en dragen we bij aan een beter leven voor dieren. Dierenwelzijn Vlaanderen is sinds de regionalisering in 2014 sterk uitgebreid, een bewuste keuze die wordt voortgezet. Goede omkadering en ondersteuning, zoals dataverzameling, overleg en samenwerking, blijven essentieel. Dierenverwaarlozing en -mishandeling moeten kordaat worden bestraft, met een focus op daders die bewust leed veroorzaken, bijvoorbeeld uit winstbejag.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

OOD 7.1 Verder uitbouwen van het Vlaamse dierenwelzijnsbeleid

Het Vlaamse dierenwelzijnsbeleid wordt de komende legislatuur verder versterkt met een reeks concrete maatregelen en regelgeving. De volledige implementatie van de Vlaamse Codex Dierenwelzijn, samen met aanpassingen in wetgeving en opleidingen, onderstreept de ambitie om het welzijn van dieren in Vlaanderen te blijven verbeteren. Belangrijke speerpunten daarbij zijn de bescherming van landbouwdieren, strengere normen voor dierentuinen en het houden van niet-gedomesticeerde dieren, en een verfijning van het kader voor dierproeven. Daarnaast wordt de handel in en opvang van huisdieren beter gereguleerd, met o.a. ook een focus op het verhinderen van erfelijke aandoeningen. Vlaanderen streeft er ook naar een voortrekkersrol in het Europese dierenwelzijnsbeleid op te nemen.

1. We bouwen het Vlaamse dierenwelzijnsbeleid verder uit en implementeren de Vlaamse Codex Dierenwelzijn.

- Aanpassen van de Vlaamse Codex Dierenwelzijn op een aantal punten (vb. rond gegevensbescherming, bewaartermijnen voor documenten, verwerking van processen-verbaal, bestuurlijke transactie en enkele kleine errata) (2025).
- Opstellen van diverse BVR's (Besluiten van de Vlaamse Regering) voor de aanpassing van bestaande regelgeving en de uitvoering van de Vlaamse Codex (o.a. rond de verplichte beschutting voor dieren die buitengehouden worden, rond cameratoezicht in slachthuizen,

het aan banden leggen van de handel in en publiciteit voor dieronvriendelijke producten, ...)
(continu).

2. We verbeteren het welzijn van landbouwdieren.

- BVR opstellen over het vaststellen van voetzoolletsels bij vleeskippen in slachthuizen (2025).
- Organiseren van opleiding voor slachthuispersoneel inzake detectie van voetzoolletsels (2026).
- We voorzien regelgeving rond thuisslachten en organiseren via een overheidsopdracht ook een opleiding rond thuisslachten (2025).
- Onderzoek naar traag groeiende kippenrassen en lagere bezettingsdichtheid voor kalkoenen, vleeskippen en varkens zonder toename van de stikstofuitstoot (loopt tot 2026).
- Onderzoek naar mogelijke methodes en kader voor gerichte controles op roostervloeren in varkensstallen om sterfte van varkens in mestputten te voorkomen (rapport 2026)
- Onderzoek naar dierproductie met oog voor dierenwelzijn en omgeving (rapport 2027).
- BVR/MB opstellen voor verbod op het doden van ééndagshaantjes mits haalbare geslachtsbepaling in het ei (2027).

3. We zorgen ervoor dat Vlaamse dierentuinen hun dieren houden volgens recente wetenschappelijke inzichten over dierenwelzijn.

- Ondersteunen en coördineren werking Vlaamse Dierentuincommissie (continu).

4. We implementeren striktere normen voor het houden van niet-gedomesticeerde dieren.

- Evaluatie minimumnormen voor het houden van reptielen in dierentuinen met het oog op het aanscherpen ervan waar nodig (rapport 2026).
- Evaluatie minimumnormen voor het houden van vogels in dierentuinen met het oog op het aanscherpen ervan waar nodig (rapport 2025).
- MB opmaken tot vaststelling van normen voor het houden van vogels in dierentuinen (2025).
- Aanpassing Vlaamse Codex Dierenwelzijn om het houden van walvisachtigen in Vlaanderen volledig stop te zetten tegen uiterlijk 2037 (2025).

5. We versterken het kader voor vervanging, vermindering en verfijning van dierproeven.

- Via een overheidsopdracht richten we een opleiding in voor alternatieve methoden voor de leden van de ethische commissies (2025).
- We starten een onderzoek naar de modaliteiten en randvoorwaarden voor het invoeren van een verbod op dierproeven voor de ontwikkeling van detergenten en een verbod op dierproeven die gebruik maken van honden, katten en primaten (2026).
- BVR tot invoering van een retributie voor het aanvragen van de erkenning als gebruiker, fokker en leverancier van proefdieren (2025).
- Ondersteunen en coördineren werking Vlaamse Proefdierencommissie (continu).

6. We herorganiseren de handel in dieren.

- Evaluatie van de regelgeving rond erkende inrichtingen met het oog op de bijsturing ervan (2027).
- BVR met aanscherping van advertentieregels voor honden en katten (2028).
- Onderzoek naar verplichte hondenschool voor bepaalde hondenrassen die als gevaarlijk kunnen worden beschouwd (2027).

7. We streven ernaar de populatie van honden en katten in Vlaamse dierenasielen onder controle te krijgen.

- Opstellen regelgeving rond de instroom van buitenlandse asiel- en zwervhonden en -katten (incl. registratiesysteem voor organisaties die dieren importeren uit het buitenland). (2025).
- Onderzoek naar verplichte bedenktijd voor verwerving van huisdieren (2027).
- Evaluatie van de bestaande steunregeling voor dierenasielen om ze meer te richten op asielen die bij controles afgestane of in beslag genomen dieren opvangen (2025).
- Verlenen subsidies voor dierenasielen (continu).

- 8. We streven ernaar erfelijke aandoeningen zoveel mogelijk uit te sluiten en genetische diversiteit te behouden.**
 - Voorbereiding voor de ontwikkeling van een centrale databank voor fokbeleid en stambomen (2025).
- 9. We moderniseren de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn.**
 - Grondige evaluatie van de werking en samenstelling van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn (2026).
 - Ondersteunen en coördineren van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn (continu).
- 10. Vlaanderen heeft een leidende rol in Europees dierenwelzijnsbeleid.**
 - Actieve deelname aan Europese beleidsvorming en overlegvergaderingen rond dierenwelzijn (o.a. Vught-groep) (continu).
 - Commerciële invoer van pups en kittens koppelen aan samenwerking met herkomstlanden en structurele controles (2028).

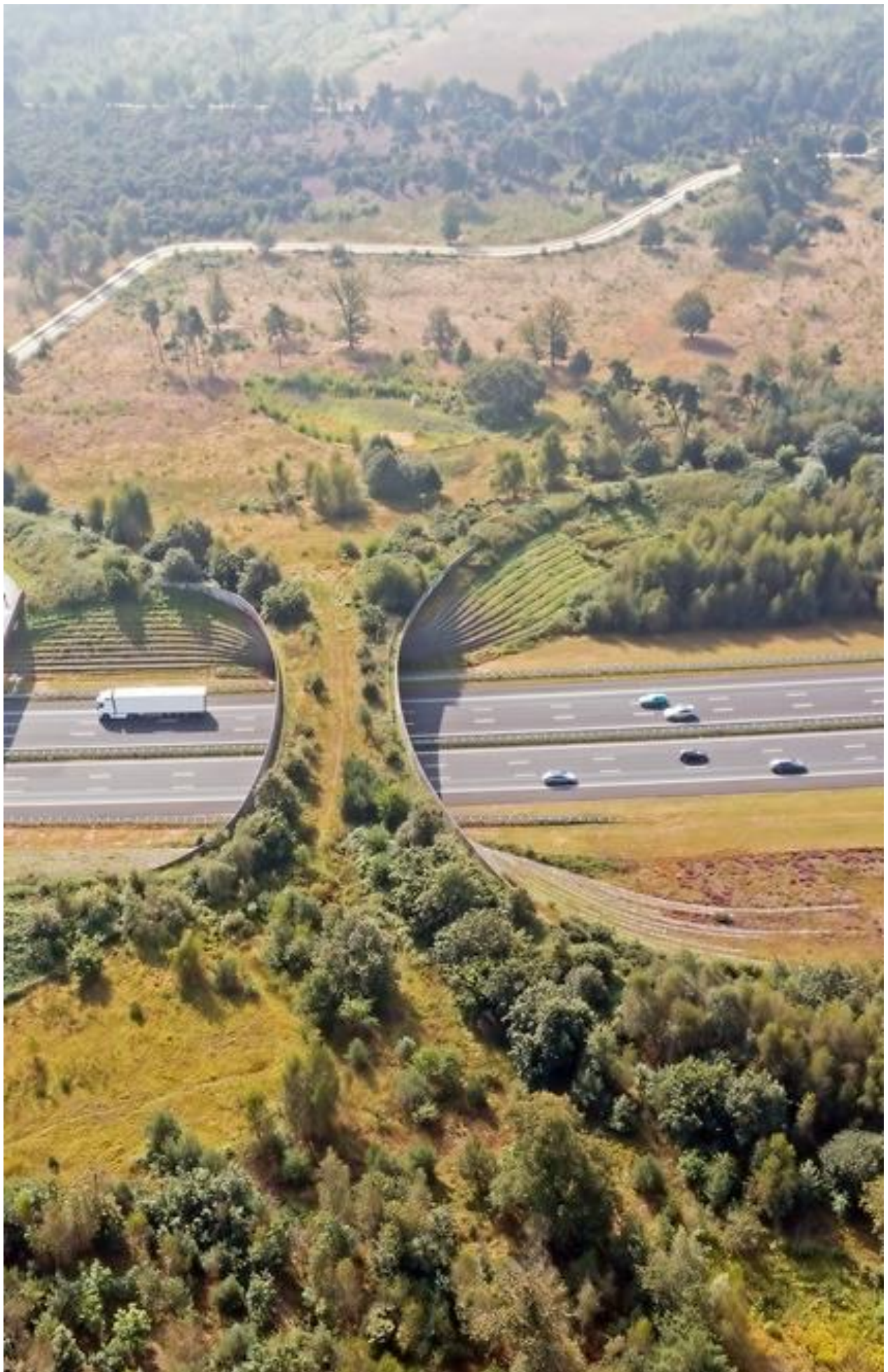
Permanente dienstverlening Dierenwelzijn Vlaanderen

- Verlenen/intrekken/schorsen van certificaten (continu).
- Verlenen/intrekken getuigschriften vakbekwaamheid en AWO-slachthuizen (continu).
- Uitvoeren controles op erkenningsaanvragen Kennelbesluit (continu).
- Verlenen/weigeren erkenningen als dierentuinen (continu).
- Verlenen/weigeren/intrekken erkenning proefdierlabo's en proefdierenleveranciers (continu).
- Verlenen/weigeren/intrekken erkenning kwekers, dierenasielen, dierenhandelszaken, dierenpensions, rasverenigingen en coördinerende verenigingen (continu).
- Verlenen/weigeren/intrekken vergunning dierentransport (continu)

OOD 7.2 Sensibiliseren met gerichte acties en campagnes

De focus ligt de komende legislatuur op communicatie, educatie en visibiliteit van dierenwelzijn. Dit omvat o.m. het lanceren van educatieve projecten voor scholen, en deelname aan Agriflanders om de landbouwsector te informeren. Ook wordt het Dierenwelzijnslabel 'Beter voor Dieren' uitgerold om een grotere groep van consumenten te bereiken. Daarnaast worden netwerkevents voor lokale besturen georganiseerd en worden er gerichte nieuwsbrieven verspreid. Er wordt gewerkt aan een plan voor het ontsluiten van data en het publiceren van controleverslagen van erkende inrichtingen.

- 1. We sensibiliseren en zetten in op educatie**
 - Communicatieplan voor Dierenwelzijn Vlaanderen wordt opgemaakt (2025).
 - Educatief project voor scholen wordt gelanceerd (2025).
 - Deelname aan Agriflanders 2025 om landbouwsector te informeren (2025).
 - Uitrol Dierenwelzijnslabel 'Beter voor Dieren' om consumenten te informeren (2025).
 - Netwerkevents voor lokale besturen worden georganiseerd (2025).
 - Gerichte nieuwsbrieven worden regelmatig verspreid naar specifieke stakeholders (continu).
 - Sensibiliseringscampagnes rond varkenshouderij (onrechtmatig routinematig couperen van biggenstaarten en sterfte van varkens in mestputten) (2027).
- 2. We informeren het publiek via digitale kanalen**
 - Vernieuwing van www.huisdierinfo.be (2025).
 - Actualisatie van de huisdierfiches met wetenschappelijke inzichten (2026).
- 3. We verhogen de zichtbaarheid van Dierenwelzijn Vlaanderen**
 - Plan van aanpak voor ontsluiting van data en informatie (2025).
 - Publicatie van controleverslagen erkende inrichtingen (2025).

2.3 TRANSVERSAAL

SOD 8 We steunen op expertise, partnerschappen en internationale samenwerking

Link met beleidsnota:

Beleidsnota Omgeving

ISE Instrumentarium – SD4: Een haalbaar omgevingsbeleid

ISE Instrumentarium – SD5: Een onderbouwde en gedragen aanpak van omgevingsuitdagingen

Beleidsnota Klimaat en energie

ISE Klimaat - SD1: Uitbouwen van een duidelijk en ambitieus beleidskader voor de energie- en klimaattransitie

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

Een robuuste wetenschappelijke basis voor het omgevingsbeleid, zowel in de voorbereiding, uitvoering als evaluatie vereist investeringen in beleidsrelevant onderzoek en betrouwbare data. De uitdaging ligt in het verder uitbouwen van samenwerkingsverbanden met Vlaamse en internationale onderzoeksinstituten en de academische wereld.

De Vlaamse overheid kan de omgevingsuitdagingen niet alleen aanpakken. Dit gebeurt met lokale en provinciale overheden, het middenveld, bedrijven, sectoren en burgers. Sterke partnerschappen worden ondersteund via kennisdeling, samenwerkingsverbanden en digitale instrumenten. Green Deals spelen hierbij een belangrijke rol. Ook internationaal zetten we in op een gerichte opvolging van belangrijke dossiers en dragen we bij aan de tijdige en correcte uitvoering van Vlaamse engagementen. We streven naar een efficiëntere inzet van EU-financiering en nemen actief deel aan Europese samenwerkingsprojecten.

WAT IS HIERVOOR NODIG?

OOD 8.1 Investeren in onderzoek en evaluatie van het omgevingsbeleid

Het departement werkt met een rollend onderzoeksprogramma, waarbij onderzoeksnoden ifv het beleid worden opgenomen.

- 1. We nemen deel aan en rapporteren in het kader van Europese en internationale onderzoeksprojecten over stedelijke transitie, ruimtelijk beleid, bodem en ondergrond en zorgwekkende stoffen** (o.m. ESPON2030N, Soilwise, Geological survey for Europe, WHO EHP Partnership on human biomonitoring, ...).
- 2. We beheren het VITO-jaarprogramma en beheersreglement voor het Beleidsdomein Omgeving**
 - Evalueren van het beheersreglement en de VITO-referentietaken en het opmaken van een nieuw VITO-jaarprogramma en beheersreglement. (2028)
- 3. We maken omgevingsrapporten en thematische rapporten op**
 - Goedkeuren werkprogramma omgevingsrapportage (2027) met opmaak van themarapporten en briefings.
 - Opmaak Omgevingsrapport 2027. (2026)
 - Opmaken omgevingsrapportage voor EIONET (European Environment Information and Observation Network). (2025, jaarlijks)

De onderzoeks- en evaluatieagenda wordt jaarlijks geactualiseerd. We zetten in op het ontsluiten van onderzoeksresultaten, online, via webinars en nieuwsbrieven en het ontsluiten van indicatoren

voor omgevingsthema's via indicatoren.vlaanderen.be. I.s.m. Statistiek Vlaanderen publiceren we **statistieken** volgens de publicatieagenda.

OOD 8.2 Waarborgen van een hoogwaardige juridische ondersteuning

Het departement maakt zich blijvend sterk voor een kwalitatief hoogwaardige juridische dienstverlening. Het departement zorgt voor het opmaken en actualiseren van de regelgevingsagenda (zie bijlage). Daarnaast verzorgt het departement juridische adviezen over de diverse beleidsthema's, beheert het gerechtelijke procedures en beheert het binnen het beleidsdomein administratieve beroepen m.b.t. afvalstoffenheffingen, bodemsaneringen en openbaarheid van bestuur.

OOD 8.3 Doelgericht deelnemen aan en implementeren van internationaal beleid

1. We coördineren en volgen het bovengewestelijk beleid op voor het beleidsdomein

- Opvolgen van nieuwe EU-beleidsvoorstellen, zoals de New Clean Industrial Deal, Water resilience, chemisch stoffen (PSAS) circulaire economie... met speciale aandacht voor alle omgevingsdoelstellingen uit de Europese Green Deal. Op multilateraal niveau volgen we de onderhandelingen en streven we naar een internationaal verdrag over plasticvervuiling. (upload). De haalbaarheid en impact van deze nieuwe voorstellen worden geëvalueerd o.a. in overleg met stakeholders. (upload)
- Inzetten op de integratie van omgevingsdoelstellingen in transversale dossiers zoals de EU meerjarenbegroting, vereenvoudiging, bio-economie, ... en in relevante dossiers onder regie van andere beleidsdomeinen zoals landbouw en voeding, transport, competitiviteit en handel, We screenen initiatieven binnen andere domeinen dan milieu op hun impact op de vergunningsprocedure en het beleid en betrekken de betrokken collega's en het kabinet in het vroegst mogelijk stadium.

2. **We verbeteren onze werking om beter en proactief te kunnen wegen op de bovengewestelijke processen**

- Onderzoeken van tools die de impact van voorgenomen Europees en internationaal beleid op de Vlaamse context goed kunnen inschatten, zodat binnen de specifieke Vlaamse context de uitvoering en naleving van verplichtingen sneller en beter kan verlopen. (2025)

3. We volgen de tijdige en correcte implementatie van bovengewestelijk beleid in Vlaanderen op

- Ondersteunen bij complexe nalevingsdossiers of in dossiers waar naleving van EU-verplichtingen moeilijk haalbaar is, inclusief politieke dialoog en fasering van maatregelen.
- Internationale outreach zodat de Vlaamse regelgeving voldoende in lijn is met de Europese wetgeving zoals RePowerEU, Critical Raw Materials Act en de Net Zero Industry Act.
- Opvolgen en uitvoeren van internationale milieuverdragen, zoals het verdrag over plasticvervuiling en het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework en andere milieuregels waarbij België/Vlaanderen zich moet aansluiten.

4. We verzekeren onze financiële engagementen, o.a. via steun aan internationale projecten

- Voortzetten van de **Vlaamse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering** gericht op mitigatie- en adaptatieprojecten met Vlaamse ondernemingen in ontwikkelingslanden.
- Uitvoeren van de Vlaamse bijdrage aan internationale biodiversiteitsfinanciering.
- Correct en tijdig betalen van financiële bijdragen aan verdragen, samenwerkingsakkoorden en lidmaatschappen.

5. We streven naar een effectiever gebruik van EU-financieringsmogelijkheden voor Vlaamse omgevingsdoelstellingen

- Begeleiden van projectvoorstellen, zodat meer Vlaamse initiatieven EU-financiering ontvangen.

- Uitvoeren van samenwerkingsprojecten met EU-financiering, waarbij projectresultaten per project worden opgevolgd.

OOD 8.4 Engagement en duurzaamheidscompetenties in heel Vlaanderen verhogen

De focus ligt hierbij op het verhogen van de duurzaamheidscompetenties van verschillende sectoren – onderwijs, natuur- en milieueducatie (NME), lokale overheden, de bouw- en groensector – om bij te dragen aan de transitie naar een duurzamere leefomgeving. De komende legislatuur moeten verschillende sectoren meer maatregelen implementeren om een duurzame leefomgeving en milieubewustzijn te versterken. Overkoepelend geven we hierover advies aan en organiseren we structureel overleg met de educatieve sector (leerplichtonderwijs, hoger onderwijs, NME-centra, NME-organisaties, sector levenslang leren).

- 1. We geven subsidies voor meer groene schooldomeinen in Vlaanderen**
 - Subsidie Natuur in je school: beslissing Vlaamse Regering voor nieuwe oproep en behandeling nieuwe aanvragen. (2025)
 - Ondersteuning, advies en kennisdeling lopende dossiers. (2026-2027)
- 2. We versterken duurzaamheidscompetenties via leerplichtonderwijs (Whole School Approach)**
 - Uitvoeren jaaractieplan MOS - Coördinatie programma 2024-2025. (2025)
 - Evaluatie van het MOS-programma 2019-2024 en vaststellen nieuw MOS-programma via besluit Vlaamse regering. (2025)
- 3. We versterken duurzaamheidscompetenties via hoger onderwijs (Whole School Approach)**
 - Organiseren Commissie Duurzaam Hoger Onderwijs, uitwerken nota minimumkennis duurzaamheidsuitdagingen en duurzaamheidsladder als zelfreflectie-instrument aanbieden. (2025)
 - Ontwikkeling van een Future Proef Award en online leerplatform. (2025)
- 4. We versterken duurzaamheidscompetenties via levenslang leren (CVE, CBE, Syntra, VDAB)**
 - Ontwikkelen en uitvoeren actieplan levenslang leren en online leerplatform. (2025)
- 5. We versterken duurzaamheidscompetenties via natuur- en milieu-educatieve centra**
 - Vormingsaanbod voor NME- en bezoekerscentra rond omgevingsthema's (voeding, klimaat, natuur, biodiversiteit, ruimte, ...) en vormingsaanbod voor leren in, van en voor de omgeving. (Vormingsplan en jaarplan, 2025)
 - Organiseren van kennisdeling en netwerkoverleg met NME- en bezoekerscentra in Vlaanderen (2025)

Daarnaast voorzien we continu in een educatief aanbod via nieuwsbrieven, sociale media en website, en verlenen we advies aan de educatieve sector.
- 6. We versterken duurzaamheidscompetenties via de Centra Duurzaam Educatiepunt: de expertisecentra voor duurzaamheidseducatie van de Vlaamse overheid.**
 - Ontwikkelen en uitbreiden van het educatief aanbod voor leerplichtonderwijs en publiek. (Vormingsplan en jaarplan, 2025). Opleiden van leerkrachten, educatoren, vrijwilligers, stagiairs, ... bij gebruik van educatief materiaal
 - Organiseren van publieksevenementen door of met partners gekoppeld aan omgevingsthema's (programma Week van de Bij, Week van het Bos, eiwitshift, Ik trek het mij aan, ...).
 - Duurzaam uitbaten van de Centra Duurzaam Educatiepunt
- 7. We versterken het engagement bij lokale besturen en omgevingsverenigingen (middenveld)**
 - Adviseren en kennis uitwisselen met de provinciale steunpunten DUWOBO rond implementering van het omgevingsbeleid
 - Atria lokale besturen, roadshow Omgeving voor mandatarissen, digitaal netwerk omgevingsambtenaren (Viva Engage), CAPLO-nieuwsbrief, ... (continu)

SOD 9 We innoveren richting een meer proactieve en open organisatie

We willen tegen 2030 als organisatie meer proactief én oplossings- en klantgericht kunnen ageren binnen een vaak snel veranderende maatschappelijke, economische of politieke context. Dit gebeurt via het constructief opzoeken van verbinding met sleutelactoren (lokale besturen, burgers, bedrijven,...), het verhogen van de onderhandelingscapaciteit, het verder optimaliseren van risicobeheer, strategische planning, belanghebbendenmanagement, alsook een focus op prioriteiten en de nodige investeringen in communicatie, HR en in een veilige, datagedreven omgeving.

OOD 9.1 Actief de dialoog opzoeken met stakeholders en partners

- 1. We versterken de onderhandelingscapaciteit van onszelf en de lokale overheden**
 - Opstarten van gerichte interne opleidingen om onze onderhandelingsvaardigheden te versterken.
 - Afbouwen van bepaalde niet-kerntaken om ruimte te creëren voor meer focus op strategische onderhandelings taken.
- 2. We zijn toegankelijker voor stakeholders en initiatiefnemers**
 - Invoeren van een systeem van thematisch georganiseerde aanspreekpunten.

OOD 9.2 Proactieve rol vergroten

- 1. We versterken strategieontwikkeling binnen het beleidsdomein**
 - Opstarten entiteitsoverschrijdende strategische werkgroep Omgeving om pro-actiever en meer geïntegreerd de beleidsdoelstellingen door te vertalen. (2025)
- 2. We professionaliseren de portfolio-, programma- en projectwerking verder**
 - Portfoliobeheer: strategische planningscyclus met focus op kerntaken (incl. personeel en budgettaire inzet). (2025)
 - Verhogen programma- en projectmanagementcapaciteit: gedeeld begrippenkader voor projectbeheer en standaardiseren van methodologie, ondersteund door vorming. (2025)
- 3. We professionaliseren de monitoring van onze risico's verder**
 - Strategische risicoanalyse. (2025)
 - Integreren monitoring strategische risico's in organisatiedashboard. (2026)
- 4. We implementeren het vernieuwd HR-beleid (Expeditie Talent)**
 - Hanteren van een gemeenschappelijk waarderingsskader binnen het beleidsdomein voor de jaarlijkse evaluatiecyclus met loonsimpact.
 - Opstellen en uitvoeren actieplannen welzijn, leren en ontwikkelen en vormingsplannen voor 2025-2027.

OOD 9.3 Transparantie vergroten

- 1. We verbeteren onze communicatie en focussen deze op onze prioriteiten**
 - Campagne Heerlijk Helder. (2025)
- 2. We zorgen voor een effectieve en efficiënte financiering**
 - **Implementeren VO-breed evaluatiebeleid:** Via coördinatie, netwerking, informatiedoorstroming, verdere ondersteuning zorgen we ervoor dat het Beleidsdomein Omgeving de principes rond het evaluatiebeleid implementeert. (2025)
 - **Coördineren actieplan subsidies:** Tegemoetkomen aan de opmerkingen van het Rekenhof in het kader van het ondersteunend onderzoek inzake subsidies. (2025)
Na 2025 heroriënteren we ook het DAB Minafond en zullen we gevolg geven aan het regeerakkoord/de beleidsnota inzake het principe 'de vervuiler betaalt'.

3. We gebruiken data als bouwsteen en verzamelen en delen informatie op een veilige manier

- Implementeren aanpak om externe data op het dataplatform te onboarden. (2025)
- Datakwaliteitsraamwerk ontwikkelen om kwaliteit en herbruikbaarheid van data te garanderen. (2025)
- Aanstellen van een Chief Information Security Officer (CISO). Deze is verantwoordelijk voor de uitwerking van het departementale veiligheidsbeleid. (2025)
- Voldoen aan de verplichtingen in het kader van de NIS2 regulering. Deze EU-richtlijn is gericht op een verbetering van de digitale en economische weerbaarheid van Europese lidstaten. (2025)
- Verbeteren datageletterdheid via cultuurverandering en opleidingen. (continu)

3 PERSONEEL EN MIDDELEN

De onderstaande tabel *Begroting Departement Omgeving 2025* geeft de toegewezen budgetten weer voor 2025. Deze toegewezen budgetten zijn indicatief voor de jaarlijkse begroting in de periode 2025-2029, maar kunnen uiteraard wijzigen in functie van evoluties in beleid.

Tabel 1: *Begroting Departement Omgeving 2025*

Begroting Departement Omgeving 2025		VAK-budget 2025
Totaal departement excl. toelagen & lonen		104.141.000
Dotaties/toelagen		208.302.000
Lonen departement		77.473.000
TOTAAL DEPARTEMENT**		389.916.000

*Exclusief het budget voor de Hoge Raad voor Handhavingsuitvoering.

**Dit budget vormt het totaal van de verschillende begrotingsartikels onder het beheer van het Departement Omgeving (uitgavenbegroting, DAB's MINAfonds en BRV-fonds) .

Dit budget onder het beheer van het departement blijft in regel constant de komende legislatuur 2024-2029, met uitzondering van de extra (centraal beheerde) enveloppe voor de Blue Deal (14 miljoen in basis 2025, die toeneemt tot 54 miljoen euro in 2027, 64 miljoen euro in 2028 en tenslotte 114 miljoen euro in 2029).

De onderstaande tabel *Dienstverlening Departement Omgeving 2025* geeft voor de geplande opdrachten in het meerjarig ondernemingsplan aan hoeveel % van het beschikbare budget en de beschikbare VTE hieraan toegewezen werden.

Deze percentages zijn indicatief, voor de inzet van mensen en middelen in de komende legislatuur. Meer informatie over het personeelsbestand is terug te vinden in het personeelsplan dat als bijlage werd toegevoegd.

Tabel 2: *Begroting Departement Omgeving 2025*

Dienstverlening Departement Omgeving	% van totaal budget in 2025	% van totaal interne VTE in 2025
Monitoring, onderzoek, beleidsontwikkeling, rapportage en evaluatie	17%	25%
Beleidsrealisatie – implementeren	54%	33%
Beleidsrealisatie - handhaven en crisismanagement	14%	20%
Omkaderende diensten (management, HR, financiën, belanghebbendenmanagement, data en digitalisering, communicatie, ...)	15%	22%

4 TRANSVERSALE, HORIZONTALE DOELSTELLINGEN VLAAMSE OVERHEID

4.1 VERHOGEN MATURITEIT ORGANISATIEBEHEERSING

Aanbevelingen Audit Vlaanderen

We verhogen onze maturiteit inzake organisatiebeheersing door prioriteiten voor organisatiebeheersing te bepalen (zie SOD 9). Ook zetten we in op de realisatie van de aanbevelingen die Audit Vlaanderen heeft geformuleerd. Voor elke aanbeveling is in het desbetreffende auditrapport een actie met concrete timing uitgewerkt.

Audit digitalisering omgevingsvergunningen

Zet verder in op de implementatie van 'structurele beslissingsinformatie'

Interbestuurlijke audit leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten

Het departement:

- neemt een leidende rol op in de bijsturing van het interbestuurlijke proces rond leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten
- neemt initiatieven om het beleid en de regelgeving meer uit te dragen in de richting van de andere actoren en om de lokale besturen meer te ondersteunen.
- verhoogt de volledigheid en de correctheid van de inventaris, waarborgt de gelijke behandeling van eigenaars en verbetert de gegevensuitwisseling met de lokale besturen en VLABEL
- publiceert een algemeen overzicht van de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten op basis van de inventaris
- evalueert de aanpak voor de behandeling van de beroepen en respecteert de in de regelgeving beoogde termijnen
- verlaagt waar mogelijk de administratieve lasten voor de eigenaars van bedrijfsruimten en past het 'vraag niet wat je al weet'-principe toe
- maakt werk van digitalisering en communiceert helder naar zowel de andere betrokken actoren als de burger
- neemt bijkomende maatregelen om kennis en expertise te borgen en de continuïteit van het proces op korte en middellange termijn meer te verzekeren

Systeemaudit Handhaving milieuhygiëne

- Bepaal helder de rollen en verantwoordelijkheden inzake het omgevingshandhavingsbeleid binnen de Vlaamse overheid.
- Ontwikkel een digitaal systeem waar alle vergunnings- en handhavingsinformatie per Klasse 1-bedrijf centraal wordt gebundeld.
- Versterk de adviesverlenende functies in het omgevingsvergunningsproces.
- Bouw de plichtanalyse verder uit tot een omvattend overzicht van alle gewestelijke toezichts- en handhavingsbevoegdheden inzake milieuhygiëne op systeemniveau
- Sluit op systeemniveau de nodige samenwerkingsovereenkomsten af om de breed toegewezen bevoegdheden in het Milieuhandhavingsdecreet verder af te bakenen.

4.2 OMZETTING EU-REGELGEVING

EU-regelgeving heeft een steeds grotere impact op de bevoegdheden van de Vlaamse Regering en op de regelgeving van de Vlaamse overheid. Daarom is het belangrijk om ontwikkelde en voorgestelde EU-regelgeving proactief op te volgen en uitonderhandelde regelgeving tijdig om te zetten in interne regelgeving. Het departement verzekert een tijdige screening van nieuwe EU-regelgeving (of initiatieven) voor de bevoegdheden van het beleidsdomein door een permanente opvolging van de EU-agenda's.

Op Vlaams niveau wordt het werkprogramma van de Europese Commissie geanalyseerd door het Strategisch Overleg Internationale aangelegenheden (SOIA). De resultaten van de detectie van relevante initiatieven en voorgestelde regelgeving worden voorgelegd aan de leden van twee beleidsdomeinbrede overlegorganen: Vlaams Overleg Internationaal Omgeving (VOIO). Door deze informatie-uitwisseling is er zicht op de regelgeving in onderhandeling op EU-niveau met vermelding van de coördinerende (trekker) en betrokken (sub)entiteiten per dossier.

De inhoudelijke opvolging van EU-dossiers die op EU-niveau in de Raad Leefmilieu worden behandeld, gebeurt volgens de structuren en afspraken van het interfederaal orgaan 'CCIM' (Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid). De Belgische standpuntvorming over deze dossiers steunt doorgaans op een CCIM-fiche, die ook een historiek en analyse van de voorstellen omvat. Het departement waakt erover dat alle omgevingsrelevante dossiers een passende inhoudelijke opvolging krijgen.

De stand van zaken van de omzetting van de EU-regelgeving in het beleidsdomein wordt opgevolgd door de beleidsdomeincoördinator EU-regelgeving (cfr. omzendbrief VR van 2016). Dit bestaat uit de procescoördinatie van de omzettingen. Ook wordt toegezien op de voortgang van regelgevingsdossiers in functie van deadline en de volledigheid van omzetting. De overzichten van nieuwe regelgeving en de betrokkenheidsanalyses worden systematisch besproken in de VOMER-vergaderingen en de VOMER-verslagen. In februari 2025 is een EU-contactgroep opgericht binnen het beleidsdomein die er mee over waakt dat de realisatie van nieuwe omzettingen tijdig, correct en volledig tot stand komen.

Omzettingsopdrachten

- **Richtlijn 2023/2413/EU van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652** zullen omgezet worden via een voorontwerp van decreet tot aanpassing van diverse decreten (VCRO, DABM en omgevingsvergunningendecreet). Het betreft o.a.
 - o Artikelen 15sexies, 16, 16 ter, 16quater, 16quinquies, 16sexies en 16septies (vergunningen algemeen) met deadline 30/06/2024.
 - o Artikelen 15bis tot 15quinquies en het artikel 16bis (versnellingsgebieden en vergunningen in deze gebieden) met deadline 25/05/2025.
- **Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2024/1262 van de Commissie van 13 maart 2024 tot wijziging van Richtlijn 2010/63/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de voorschriften voor inrichtingen en voor de verzorging en de huisvesting van dieren, en wat betreft de methoden voor het doden van dieren** met als uiterste omzettingsdatum 04/12/2025. De wijzigingen zijn relatief beperkt en zullen samen met een aantal andere aanpassingen aan het KB betreffende de bescherming van proefdieren van 29 mei 2013 doorgevoerd worden.
- **Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel** vereist een bijdrage vanuit het departement in het kader van de opmaak van het nationaal natuurherstelplan voor:
 - o Het trekken van onderdeel 'herstel van stedelijke ecosystemen' en de 'aanplant van 3 miljard extra bomen in de EU';
 - o Het trekken van onderdeel 'herstel van bestuiverspopulaties';
 - o het meewerken aan realisatie van geplande hertelopgave voor andere ecosystemen via ruimtelijke planning, gebiedswerking, klimaatadaptatie-acties en de PAS-projectwerking;
 - o het meewerken aan monitoring in het kader van de verordening;
 - o De organisatorische ondersteuning in de kernwerkgroep en de algemene advisering in juridische vraagstukken.
- **Richtlijn (EU) 2024/1203 inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht en tot vervanging van de Richtlijnen 2008/99/EG en 2009/123/EG** met omzettingstermijn tot 21/05/2026. Een voorontwerp van decreet zal opgemaakt worden met minstens wetgeving die nodig is - voor zover gewestelijke bevoegdheid – voor de aanpassing van de delictsomschrijvingen, wijziging of invoering van de hoogste maten van gevangenisstrafmaten, de hoogte van boetes voor rechtspersonen en de in de richtlijn opgenomen criteria voor bepaalde begrippen zoals m.b.t. significante gevolgen, hoeveelheden en de mate van (dreigende) schade. Hierbij zal rekening worden gehouden met de bepalingen van de (federale) “gemene” strafwetgeving.
- **Richtlijn (EU) 2024/1785 wijziging van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging) en Richtlijn 1999/31/EG van de Raad betreffende het storten van afvalstoffen** met algemene omzettingstermijn tot 01/07/2026. De richtlijn vergt de opmaak van wetgeving voor wijzigingen aan de indelingslijst IIOA's, de milieuvorwaarden (Vlarem II), procedures en voorwaarden voor toetsing en bijstelling voorwaarden IIOA's in functie van BREF's e.d.m., de invoering van milieumanagementsystemen Er is ook een specifieke sanctoneringsverplichting (naast de Richtlijn Strafrecht, zie hoger).

Daarnaast is er een link met de Verordening (EU) 2024/1244 portaal voor industriële emissies die voorziet in een nieuw portaal voor uitgebreidere en meer geïntegreerde informatie over industriële emissies. Dit portaal zal het huidige Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen (E-PRTR) vervangen. Het departement werkt aan een aanpassing van de regelgeving en aan diverse digitale projecten om IER-rapporteringen mogelijk te maken.

- **Verordening (EU) 2024/1244 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de rapportage van milieugegevens van industriële installaties, tot oprichting van een portaal voor industriële emissies en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 166/2006**
De verordening voorziet in een nieuw portaal voor uitgebreidere en meer geïntegreerde informatie over industriële emissies. Dit portaal zal het huidige Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen (E-PRTR) vervangen. Dit hangt samen met de herziening van de Richtlijn Industriële emissies (zie verder).
- **Verordening (EU) 2024/1252 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een kader om een veilige en duurzame voorziening van kritieke grondstoffen te waarborgen (CRMA-verordening)** met o.a. de passende implementatie van de bepalingen op gebied van stroomlijning van vergunningen voor (prioritaire en andere) projecten voor winning, verwerking en recycling m.b.t. in de bijlage voorziene kritieke grondstoffen (één contact, duurtijd, dwingende reden, gezamenlijke milieubeoordeling, ...), die toepasselijk zullen zijn vanaf 24/02/2025. Voor de bedoelde kritieke grondstoffen zal ook moeten worden overwogen of een geologisch-strategisch exploratieprogramma naar Vlaamse reserves van kritieke grondstoffen moet worden opgezet.
- **Verordening (EU) 2024/1309/EU van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2024 inzake maatregelen om de kosten van de uitrol van elektronische communicatienetwerken met gigabitsnelheden te verlagen, tot wijziging van Verordening (EU) 2015/2120 en tot intrekking van Richtlijn 2014/61/EU (gigabitinfrastructuurverordening of GIA)** m.b.t. stimulansen voor aanleg glasvezelkabels en 5G. In dat verband bestaat er een bepaling omtrent de stroomlijning van vergunningsprocedures (artikelen 7, 8 en 9). Artikel 10 (binnenhuisbekabeling) is in het verleden geïmplementeerd met een stedenbouwkundige verordening maar screening en eventuele aanpassingen zijn nodig.
- **Verordening (EU) 2024/1735 tot vaststelling van een kader van maatregelen ter versterking van het Europese ecosysteem voor de productie van nettonultechnologie (NZIA)** die tot doel heeft de Europese productiecapaciteit voor netto-nul-technologieën en de belangrijkste onderdelen daarvan te vergroten en belemmeringen voor het opschalen van de productie in Europa aan te pakken. Dit ondersteunt de overgang naar schone energie en verbetert de energiezekerheid van de EU. De verordening bepaalt als target dat de netto nul-productiecapaciteit tegen 2030 ten minste 40% van de jaarlijkse inzetbehoeften van de EU moet dekken. Tegen 2030 beoogt ze de oprichting van een EU-markt voor CO2-opslagdiensten. Er wordt een doelstelling op het niveau van de Unie vastgesteld voor jaarlijkse CO2-opslagcapaciteit van minstens 50 miljoen ton. Deze verordening bevat ook artikelen over planning en vergunningverlening met betrekking tot projecten voor productie van de NZIA-technologieën. De verordening is rechtstreeks toepasselijk en zet strijdige bepalingen in onze wetgeving onmiddellijk buiten toepassing. Alle gerelateerde interne wetgeving in kader van omgevingsvergunning incl. milieueffectbeoordeling zal daaraan moeten worden gealigneerd. Naar analogie met de Verordening Kritieke grondstoffen zal een centraal aanspreekpunt moeten worden aangeduid, die zal instaan voor de begeleiding

van aanvragers van de vergunningen en die daarover een aantal beslissingen zal moeten nemen, incl. over de milieueffectbeoordeling, volgens de voorgeschreven modaliteiten. De nationale aanspreekpunten moeten tegen 29/12/2024 operationeel zijn (art. 6). Voor projecten die, via een EU-procedure, een strategische status kunnen krijgen, gelden enkele specifiek bepalingen.

Het NZIA-Platform op EU-niveau (of een eventuele subwerkgroep) zal de toepassing van de bepalingen over de vergunningen bespreken en kan adviezen verstrekken (art. 38). Over onder meer het aantal vergunningen en hun behandelingsduur zal moeten worden gerapporteerd (art. 42). Verder zijn er verplichtingen op gebied van planning (art. 11) en informatie en openbaarmaking van besluiten online (art. 7 en art. 12, lid 2). De procedure moet ook online kunnen worden gevoerd en deze procedure moeten beantwoorden aan de vereisten van de Verordening Single Digital Gateway (art. 48). Optioneel zijn er bepalingen omtrent het voorzien van “valleien”, waar prioritering en verdere stroomlijning mogelijk is (art. 17 en 18).

Er zijn geen lopende **EU-inbreuken** waarin het departement betrokken is.

4.3 WELZIJSBELEID

Het Departement Omgeving voert een actief welzijnsbeleid en streeft naar een gezond, veilig en stimulerend arbeidsklimaat waarin personeelsleden graag en gemotiveerd werken. Het globaal preventieplan welzijn schetst de klemtonen voor de periode 2023-2027. Deze worden jaarlijks geconcretiseerd in een jaaractieplan welzijn met aandacht voor psychosociale belasting, arbeidsveiligheid, ergonomie en gezondheid.

Voor 2025 plannen we o.m. volgende acties: een risicoanalyse psychosociaal welzijn, inspiratiesessies rond bijvoorbeeld bewegen, een visie rond alcohol- en drugsbeleid binnen de organisatie, de opmaak actieplan naar aanleiding van de in 2024 uitgevoerde personeelspeiling, welzijnsrondgangen, nazicht van arbeidsmiddelen op kantoor, risicoanalyses op functieniveau, ...

4.4 DIVERSITEIT

Als moderne werkgever is het departement een organisatie met aandacht voor diversiteit. Jaarlijks wordt een diversiteitsplan opgesteld. In 2025 wordt prioritair ingezet op de uitbouw van een transparante werking voor personeelsleden met een chronische ziekte of arbeidshandicap via o.a. de uitbouw van de ondersteuning voor tewerkstellingsondersteunende maatregelen.

4.5 ENERGIE-EFFICIËNTIE

Het interne Klimaatplan Vlaamse overheid bepaalt dat elke Vlaamse entiteit voor de eigen infrastructuur tegen 2030 een energiebesparing van 35% en een koolstofreductie van 55% moet realiseren t.o.v. referentiejaar 2015. Het Departement Omgeving realiseerde tussen 2015 en 2023 een besparing op zijn primair energieverbruik van 4% en een koolstofreductie van 96%. Voor het wagenpark verminderde de CO₂-uitstoot met 66,1% over dezelfde periode.

De grote CO₂-emissiereductie bij de gebouwen in 2023 is te wijten aan het sterk gedaald gasverbruik (verhuis De Vroente in mei 2022 omwille van renovatie). Het gestegen energieverbruik (+17% in vergelijking met 2022) is te wijten aan de renovatiewerken in De Vroente (bouwdrogers) en ons serverpark waarbij een deel van de infrastructuur in 2023 dubbel draaide als gevolg van een vervanging van oude servers.

In 2025 worden bijkomende acties ondernomen om de klimaatimpact verder te verminderen. Deze zijn in het ondernemingsplan opgenomen onder OOD 8.4. Zo zal in 2025 o.a. de energetische masterplanning voor de gebouwen van het departement opgeleverd worden die het pad uittekent in de richting van de doelstelling van koolstofneutraliteit in 2045, en wordt de elektrificatie van het wagenpark verdergezet.

ANNEX I OVERZICHT DIENSTVERLENING

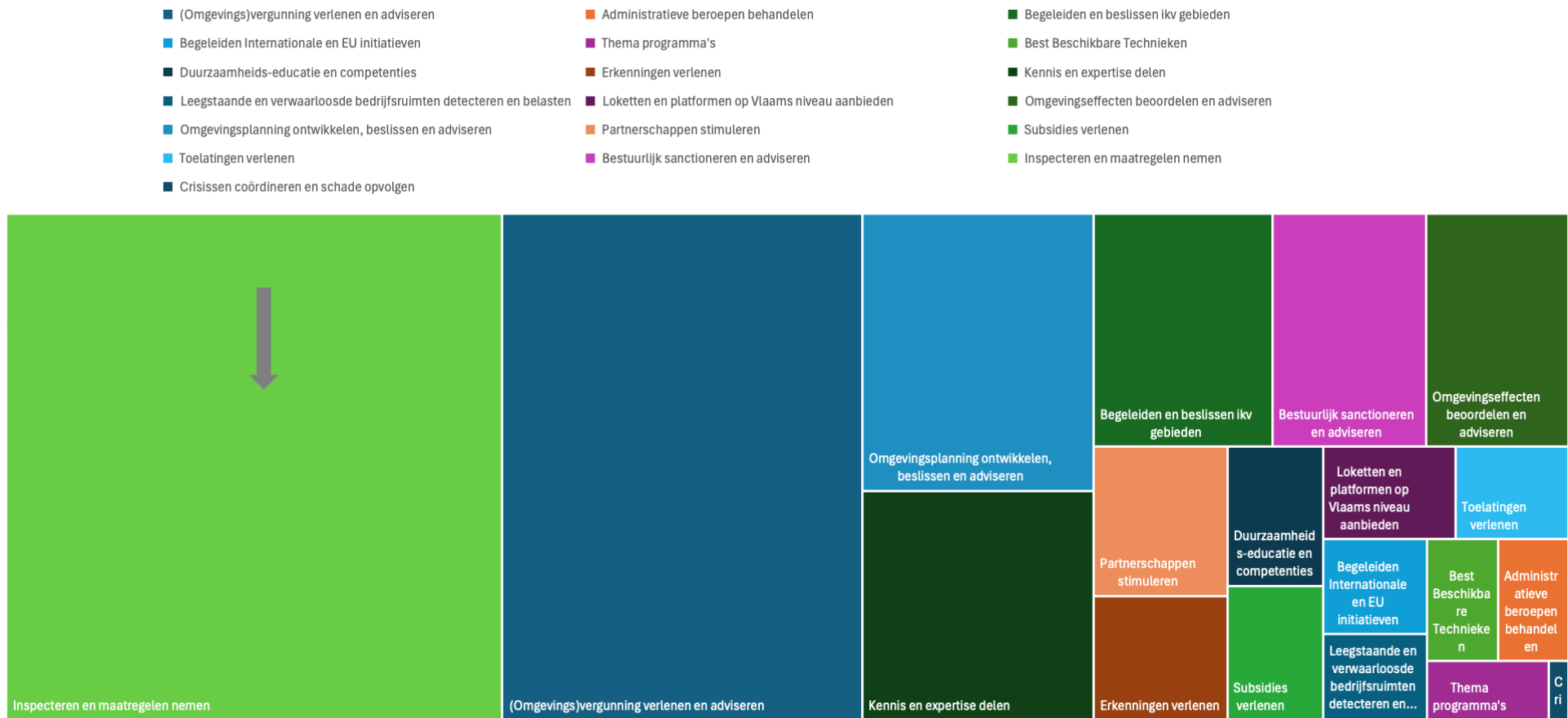
In deel 3 in het ondernemingsplan werd de inzet van personeel in percentages toegelicht. De onderstaande grafiek 'Overzicht dienstverlening departement' visualiseert en detailleert dit verder:

Overzicht dienstverlening departement obv VTE inzet in 2025

Het departement **implementeert en handhaaft het beleid via zijn reguliere dienstverlening**, meer specifiek via de behandeling van aanvragen, adviezen, begeleiden van projecten, inspecties en bestuurlijke beboeting (zie ook de blokken *beleidsrealisatie- implementeren en handhaven* in de grafiek hierboven). De onderstaande grafiek *‘Overzicht beleidsrealisatie implementeren en handhaven’* geeft deze dossierstromen meer gedetailleerd weer.

Overzicht beleidsrealisatie implementeren en handhaven obv VTE inzet in 2025

Voor enkele belangrijke dossierstromen wordt in onderstaande tabel per dossierstroom een inschatting van de te verwachten werklust in 2025 weergegeven. Deze prognose is gebaseerd op basis van cijfers van de voorgaande jaren, waarbij rekening wordt gehouden met impact van nieuw beleid.

OMGEVINGSVERGUNNINGEN EN TOELATINGEN		
Verlenen en adviseren van omgevingsvergunningen	Te beslissen projecten	Ingediende projecten
	Vlaamse Regering – eerste aanleg	800
	Vlaamse Regering – laatste aanleg	200
	Te adviseren projecten	Inkomende adviesvragen
	Deputaties of CBS – eerste aanleg	3000
	Deputaties – laatste aanleg	750
	Te screenen projecten	Gescreende projecten
	Beslissingen CBS of deputaties	11.000
	Algemene evaluaties	Te evalueren omgevingsvergunningen
	Vlaamse Regering	
	Deputaties	62
Verlenen vergunningen i.k.v. diepe aardwarmte en koolwaterstoffen	Verlenen en adviseren van vergunningen voor de opsporing of winning van diepe aardwarmte en advisering federale toepassingen diepe ondergrond	10 projecten met 20 dossiers
Verlenen van toelatingen	Verlaging erosieklasse op basis van bodemanalyses en bezwaren (sterke toename mogelijk bij wijziging van het erosiebeleid)	30
	Conformiteitsattest zendantennes	3.000
	Kennisgeving of toelating ingeperkt gebruik genetisch gemodificeerde organismen (GGO's) en pathogenen	230 - 250

ERKENNINGEN

VLAREL-erkenningen	Beslissingen en opheffen erkenningen	70
	Controleren van erkende personen (Milieuhandhavingsbesluit; grootste aandeel voor erkende labo's)	130
	Invoering jaarlijkse retributie	21.000 facturen invoering erkenning Schorsing van rechtswege: 450 Verval van rechtswege: 300
Legitimatiekaart/bekwaamheidsbewijs <i>Het toezicht op de naleving van de milieuwetgeving wordt op lokaal en provinciaal niveau uitgeoefend door de aangestelde toezichthouders milieuhandhaving en geluid. Wanneer deze personen voldoen aan de voorwaarden, kunnen zij een bekwaamheidsbewijs en legitimatiekaart aanvragen bij het Departement Omgeving.</i>	Verstrekken van bekwaamheidsbewijs/-legitimatiekaart toezichthouder milieuhandhaving of geluid	30

OMGEVINGSPLANNING

Adviseren en begeleiden van lokale plannen		Startnota/screening	Voorontwerp/initiatief	Ontwerp
	RUP's	130	150	100
	Stedenbouwkundige verordeningen	30	/	40
	Beperkte herziening. BPA/RUP	5	/	5
	Planologische attesten	30	/	30

OMGEVINGSEFFECTEN

Omgevingseffecten beoordelen en adviseren	Mer-plichtvragen	100
	Project-MER	100
	Ontheffingen van de project-MER-plicht	50
	Generieke plan-MER's voor strategische plannen	20
	Plan-MER in kader van RUP's	22
	Plan-m.e.r.-screenings in kader van RUP's	100

	Plan-m.e.r.-screenings voor aanvragen tot planologisch attest, verordeningen, herziening en opheffing voorschriften, strategische plannen, vrijgavebesluiten woonreservegebied ...	100
	SWA-VR/ OVR procedures	60 SWA-VR en 25 OVR-procedures
	Adviseren SH/ RUP's in het kader van externe veiligheid	200 RUP's en 275 SH
	Goedkeuren veiligheidsnota's of vragen Kleine Projecten	30 VN en 20 KP
	Complexe projecten	2
HANDHAVING		
Inspecteren en maatregelen nemen	Beoordelen van klachten • Milieu • Ruimtelijke ordening	• 4.800 nieuwe klachten • 650 nieuwe klachten
	Controles • Milieu • Ruimtelijke ordening • Onroerend erfgoed	• 9.500 controles • 1.200 controles • 130 controles
Bestuurlijk sanctioneren en adviseren	Bestuurlijke boetes • Bestuurlijke boetes • Bestuurlijke transacties	• 4.150 boetedorossiers
	Beroepen bestuurlijke maatregelen Beroepen bij het handhavingscollege	• 125 beroepsdossiers
LEEGSTAANDE EN/OF VERWAARLOOSDE BEDRIJFSRUIMTEN		
Inventaris van de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten (> 5are) in Vlaanderen.	Registratieattesten voor betalen van een heffing	2.700
	Beroepen	700
	Vraag tot opschorting of schrapping	500
Adviesvragen m.b.t. beleid en regelgeving		
Behandelen administratieve beroepen	Opmaken beroepsbesluiten inzake openbaarheid van bestuur en reviseren ontwerpbesluiten van andere leden van de Beroepsinstantie Openbaarheid van Bestuur	142 dossiers waarin besluiten opgemaakt door DOMG 472 waarin besluiten gereviseerd door DOMG
	Opmaken ontvankelijkheidsbesluiten en ontwerp-MB's waarmee beslist wordt over administratieve beroepen bodemsanering	48

BIJLAGEN

Personeelsplan

Onderzoeksagenda

Evaluatieagenda

Regelgevingsagenda

GRUP-agenda

Rapportering ondernemingsplan 2024

Vlaanderen
is omgeving

Personeelsplan 2025

Samen naar een kwaliteitsvol en duurzaam
personeelsbeleid

DEPARTEMENT
OMGEVING

VOORAF

Met dit strategische personeelsplan beogen we onze medewerkers zo in te zetten dat de doelstellingen van het departement (zie meerjarig ondernemingsplan 2025-2029) behaald worden op de meest efficiënte manier, met oog voor het welbevinden van medewerkers. Voor het jaar 2025 is gekozen voor een éénjarig personeelsplan om snel te kunnen schakelen in het licht van organisatieveranderingen, de impact van het nieuwe personeelsbeleid welke in voege ging in juni 2024 en de uitdagende budgettaire en besparingscontext.

INHOUDSTAFEL

1	Het departement Omgeving	4
2	Basisprincipes personeelsbeleid	4
2.1	Personeelsbeleid Vlaamse Overheid	4
2.2	Personeelstevredenheid & welzijn	5
2.3	Hybride werken	5
2.4	Competentiemanagement	5
2.5	Prestatiemanagement	6
2.6	Diversiteit	6
2.7	Integriteit	7
2.8	In-, door-, uitstroom	7
2.8.1	Tijdelijke functies, In- en outsourcing	8
2.8.2	Interne mobiliteit	8
2.8.3	Pensionering	8
3	Personeelsbehoeften.....	8
4	Personeelsbezetting 'AS IS' en 'TO BE'	9
5	budgettaire context.....	10
6	Bijlagen.....	11

1 HET DEPARTEMENT OMGEVING

Het Departement Omgeving zet zich in voor een welvarend, gezond en klimaatbestendig Vlaanderen door het verhogen van de leefomgevingskwaliteit en het verbeteren van dierenwelzijn. Dit is een omgeving waar het aangenaam is om te wonen, werken en ontspannen. Dat vraagt een slimme balans tussen onze leefomgeving, onze natuur en onze socio-economische activiteiten. Door op de juiste manier kwalitatief te verdichten, het multifunctionele karakter van onze open ruimte te versterken en onze activiteiten te verduurzamen, is Vlaanderen meer weerbaar tegen klimaatverandering, beschermen we onszelf beter tegen wateroverlast, hitte en droogte, en verminderen we de emissies van broeikasgassen en stoffen die het klimaat, de natuur en onze gezondheid kunnen schaden. We nemen daarbij ook het welzijn van dieren ter harte.

Het departement Omgeving voert een breed takenpakket uit binnen de volledige beleidscyclus en heeft daarom nood aan diverse profielen en expertises. Onze bedrijfscultuur is gebaseerd op expertise, proactieve inzet en respect voor omgevingswaarden, met een focus op efficiëntie en effectiviteit.

Omgevingsthema's zijn sterk verweven met andere beleidsdomeinen, zoals landbouw, economie, mobiliteit en gezondheid, en vereisen samenwerking op zowel Europees als lokaal niveau. Het beleid wordt vormgegeven in samenspraak met overheden, private spelers en burgers. Een sterke samenwerking tussen het departement, de Vlaamse Overheid en maatschappelijke actoren is essentieel.

Naast expertise zijn dan ook onderhandelingsvaardigheden en een actieve rol in het beleidsproces onmisbaar. Doordachte keuzes en tussentijdse beslissingen zijn nodig om resultaten te boeken. Het personeelsplan ondersteunt hierin de verdere ontwikkeling van de organisatie en haar medewerkers. Zo kunnen we actief en effectief blijven inspelen op maatschappelijke uitdagingen.

2 BASISPRINCIPES PERSONEELSBELEID

2.1 PERSONEELSBELEID VLAAMSE OVERHEID

Op 1 juni 2024 trad het **vernieuwde personeelsbeleid 'Expeditie Talent'** van de Vlaamse overheid in werking. Met het nieuwe personeelsbeleid stemt de Vlaamse overheid de arbeidsvoorwaarden van statutaire en contractuele personeelsleden verder op elkaar af en wordt contractuele aanwerving de norm, waarbij de regelingen rond ziekte, pensioen, verloning en ontslag voor de contractuele personeelsleden verbeteren.

Het departement volgt de uitvoering van dit nieuwe beleid op en past het departementale personeelsbeleid aan conform de richtlijnen van de Vlaamse Overheid inzake regelgeving en budgettaire klijtlijnen die door de Vlaamse Regering zijn vastgesteld.

2.2 PERSONEELSTEVREDENHEID & WELZIJN

Het departement voert een **actief en preventief welzijnsbeleid**. Het wil een gezond, veilig en stimulerend arbeidsklimaat waar personeelsleden graag en gemotiveerd werken verder vormgeven.

Het 'globaal preventieplan welzijn' (2023-2027) schetst de grote contouren van dit welzijnsbeleid en stelt 4 prioritaire doelen voorop:

1. Psychosociaal welzijn
2. Oog voor welzijn bij het hybride werken en verhuus
3. Groeien naar een geïntegreerd welzijnsbeleid – “Welzijn: een verhaal van iedereen”
4. Arbeidsveiligheid

Om deze doelen te concretiseren wordt een **jaaractieplan** **welzijn** opgesteld, opgevolgd en uitgevoerd. Hierin worden jaarlijks diverse acties opgenomen rond psychosociale belasting, arbeidsveiligheid, ergonomie en gezondheid.

De **personeelstevredenheid** wordt gemonitord via verschillende bevragingen zoals de personeelspeiling (oktober '24), de risicoanalyse beeldschermwerk (februari '25) en de risicoanalyse psychosociale aspecten (november '26). Uit een analyse van deze personeelsbevragingen worden actieplannen uitgewerkt of bijgesteld om (pro)actief in te zetten op de werkpunten die hierbij naar boven komen.

2.3 HYBRIDE WERKEN

Hybride werken betekent dat medewerkers in overleg met de leidinggevende meer ruimte krijgen om te kiezen waar en wanneer ze de werkactiviteiten uitvoeren, daarbij steeds rekening houdend met de volgende 5 principes:

1. Organisatiebelang en klantenperspectief;
2. Resultaatgericht leiderschap en werken;
3. Sociale cohesie, samenwerking en organisatiebetrokkenheid;
4. Mentaal en fysiek welzijn en;
5. Integer werken op basis van waarden.

Het departement Omgeving heeft, conform de omzendbrief Vlaamse Overheid, een **afsprakenkader** om het hybride werken te faciliteren. Dit kader wordt continu geëvalueerd, en zal zeker in 2025 aandacht krijgen, onder andere naar aanleiding van de impact van het verminderde aantal werkplekken op kantoor en de resultaten uit de personeelspeiling.

2.4 COMPETENTIEMANAGEMENT

Het departement zet in op een personeels- en organisatiebeleid met aandacht voor leren en ontwikkelen van zowel functie specifieke als algemene werkgerelateerde competenties, zowel op individueel, team-, afdelings- als departementsniveau. De vormingsbudgetten zijn verdeeld over departementale initiatieven, waarvoor een **2-jaarlijks ('24-'25) vormingsplan** in uitvoering is; alsook initiatieven die binnen de afdeling opgenomen worden voor individuele en team- of themagerelateerde opleidingsnoden.

Medewerkers worden actief aangesproken om te leren en zich te ontwikkelen en kunnen naast de eigen acties ook beroep doen op het aanbod van het agentschap Overheidspersoneel en andere externe aanbieders.

2.5 PRESTATIEMANAGEMENT

Prestatiemanagement is er om medewerkers te ondersteunen in hun ontwikkeling, te evalueren en te waarderen. Vooruit- en terugblikken met de leidinggevende in gesprekken over doelstellingen, competenties en loopbaan. Permanente feedback en open dialoog staan daarbij centraal. Voor die aanpak werd in de vlimpersmodule het prestatimanagementsysteem **PLOEG** ontwikkeld: plannen, opvolgen, evalueren en gewaardeerd worden.

Eén van de gevolgen van het nieuwe personeelsbeleid is de introductie van een nieuw salarissysteem, waardoor de Vlaamse overheid nu twee salarissystemen heeft: een oude op basis van anciënniteit en een nieuwe op basis van evaluatie. Alle nieuwe personeelsleden komen automatisch terecht in het salarissysteem op basis van evaluatie, maar ieder personeelslid heeft 3 keer per jaar de kans om over te stappen naar het nieuwe systeem.

In het nieuwe **salarissysteem op basis van evaluatie** wordt de medewerker beloond voor het talent dat ingezet wordt en de resultaten die men boekt. De PLOEG-cyclus is in dit salarissysteem niet alleen de basis voor persoonlijke ontwikkeling, maar ook voor de salarisevolutie. Aan het einde van de PLOEG-cyclus neemt het directiecomité een beslissing over de evolutie van het salaris.

Er zijn 3 mogelijkheden afhankelijk van het presteren:

1. onder de verwachtingen: het loon blijft gelijk en men blijft op dezelfde loontrap
2. goed en volgens verwachtingen: het loon stijgt met 1 trap
3. uitzonderlijk goed en dus boven verwachtingen: het loon stijgt met 2 trappen

Het beleidsdomein Omgeving werkt in 2025 een kader uit voor een objectieve beoordeling van deze salarisevolutie, welke van toepassing gaat vanaf het prestatiejaar 2026. Tot dan worden alle personeelsleden beoordeeld volgens de eerste 2 mogelijkheden welke van toepassing zijn in zowel het nieuwe als het oude salarissysteem.

Omdat er binnen de departementale organisatiecultuur ook resultaatgerichte prestatie op teamniveau vooropgesteld wordt, kunnen uitzonderlijke teamprestaties dit jaar worden beloond via **teambonussen**.

2.6 DIVERSITEIT

Het departement streeft ernaar om als werkgever een weerspiegeling te zijn van de samenleving. Die evenredige arbeidsdeelname wordt vertaald naar ambitieuze streefcijfers voor vrouwen in top- en middenkaderfuncties (40%), personen van buitenlandse herkomst (10%) en personen met een handicap of chronische ziekte (3%). Het departement werkt nauw samen met de dienst diversiteitsbeleid bij de aanwerving van vaste en tijdelijke werknemers om dit streefcijfer te behalen.

De jaarlijkse rapportering van de diversiteitscijfers komt vanuit het Agentschap Overheidspersoneel en zijn te vinden in het **diversiteitsplan '25**, welke nog in opmaak is.

De intrede van het vernieuwde HR beleid heeft ook hier impact op. Sinds 1 juni 2024 is het gelijke kansendecreet gewijzigd. Er gaan welbepaalde termijnen in voor het toekennen en uitvoeren van redelijke aanpassingen. Hierdoor wijzigt de werking voor tewerkstelling ondersteunende maatregelen, ook gekend als TOM-werking. Deze rol wordt vanaf heden door team P&O opgenomen binnen het departement. De dienst Diversiteitsbeleid neemt immers nog slechts een adviserende en ondersteunende rol op.

2.7 INTEGRITEIT

We gaan correct om met mensen en middelen. We werken volgens de waarden van de Vlaamse Overheid en het departement, deze bieden een houvast voor **integer werken**. We zetten in op loyaliteit en samenwerken; op betrouwbaarheid (correct en consequent handelen); op klantgerichtheid; op objectiviteit; op een zorgvuldig beheer van middelen; spreekrecht en -plicht.

Als departement volgen we de algemene deontologische code; de algemene principes, regels en afspraken volgens welke de personeelsleden van de Vlaamse Overheid werken.

Aanvullende gedragscodes zijn voorzien voor functies en handelingen waarbij integriteit extra belangrijk is. Denk aan inspecties, uitbetalingen en het verlenen van vergunningen, overheidsopdrachten en opdrachten met beperkte waarde afsluiten. De aanvullende gedragscodes kunnen collega's die zo'n taken uitvoeren helpen hun job op een integere manier uit te voeren. In het jaar 2025 wordt daarbij extra ingezet op (een herhaling van) **integriteitsopleidingen** voor in de eerste plaats bovenstaande functiehouders. Een ruimer aanbod naar overige functiehouders staat nadien gepland.

2.8 IN-, DOOR-, UITSTROOM

Voor 2025 ligt de focus op een vervangingsbeleid van uitstroom in de meest precare functies die ontstaan vanuit acute situaties, reorganisatie, beleidsprioriteiten etc.

De leidinggevende functies, afdelingshoofd en teamverantwoordelijke, zijn structureel verankerd in de organisatie, waardoor hiervoor een 1-op-1 vervangingsbeleid van toepassing is.

Bij aanwervingen in zowel ondersteunende functies als expertise functies gaat versterkt aandacht naar competenties als flexibiliteit en projectmanagement die wendbaarheid en multi-inzetbaarheid bevorderen.

Bevorderingen en tijdelijke toelagen voor functieverzwaring zijn beperkt en worden afgewogen in het kader van de organisatiestructuur, budgettaire context en precare noden van de organisatiewerking.

2.8.1 Tijdelijke functies, In- en outsourcing

Naast de permanente taken zijn er ook tijdelijke noden om de departementale werking te versterken. Er bestaan tal van mogelijkheden om deze tijdelijke functies te bemannen:

- Er wordt bekeken of het van nut kan zijn om deze tijdelijke functiehouders te vinden via interne mobiliteit binnen het departement of horizontale mobiliteit binnen de Vlaamse Overheid.
- De zoektocht kan uitgebreid worden naar de externe arbeidsmarkt, door het aanbieden van een contract van bepaalde duur.

Om de tijdelijke noden te ondervangen worden ook werkingsmiddelen voorzien voor de aanwerving van **interim medewerkers** of opdrachten **uit te besteden aan een derde** persoon of organisatie.

2.8.2 Interne mobiliteit

Een beleid gericht op interne mobiliteit biedt medewerkers meer kansen voor het aangaan van langdurige nieuwe uitdagingen binnen de organisatie. Elke externe aanwerving wordt daarom eerst via een interne vacature departementaal opengesteld zodat de personeelsleden van het departement hierop kunnen solliciteren.

Daarnaast wordt ook ingezet op louter interne mobiliteitsvacatures. Interne verschuivingen binnen het departement zijn steeds met behoud van de huidige graad en statuut.

Personeelsleden kunnen naast deze vacatures ook zelf, spontaan, aangeven wanneer ze een andere functie wensen op te nemen. Het HR-team begeleidt deze aanvragen volgens de procedures voorzien in het interne mobiliteit beleid.

2.8.3 Pensionering

Expeditie Talent, het vernieuwd personeelsbeleid van de VO, bracht een belangrijke wijziging met zich mee inzake pensionering. Personeelsleden worden niet langer automatisch gepensioneerd bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit betekent dat of het personeelslid, of de organisatie actief actie moet ondernemen om op pensioen te gaan. De leidinggevende gaat tijdig in overleg met de betrokken personeelsleden, waarna het management vervolgens hierover een beslissing neemt.

3 PERSONEELSBEHOEFTE

De ambities van het departement zijn neergeschreven in haar missie, visie en strategie. Dit krijgt vertaling in de verschillende processen. Deze processen hebben ieder hun specifieke personeelsbehoeften, waarbij het management verantwoordelijk is voor de goede afstemming tussen proces en personeelsbehoefte, die voortvloeit uit de realisatie van het ondernemingsplan.

In het **meerjarig ondernemingsplan (2024-2029)** formuleert het **departement acht strategische organisatiedoelstellingen** waarop zij prioritair zal inzetten om de welvaart, gezondheid en klimaatbestendigheid van Vlaanderen te waarborgen. Deze strategische ambities realiseren de beleidsdoelstellingen uit de beleidsnota's Omgeving, Klimaat en Energie en Dierenwelzijn.

In het meerjarig ondernemingsplan wordt verwezen naar '3.Personeel en middelen'. Daar wordt de begrotingstabel weergegeven met een VAK-budget 'lonen departement' van 77.473.000 euro. Dit budget is samengesteld uit de verschillende begrotingsartikels met bijhorende budgetsleutels, met uitzondering van de budgetsleutel "Hoge Raad voor Handhavingsuitvoering", aangezien er geen doelstellingen voor deze raad zijn opgenomen in het ondernemingsplan.

In het personeelsplan wordt deze budgetsleutel wel opgenomen (6. Bijlagen, tabel 3) aangezien deze binnen het begrotingsartikel van de personeelskredieten valt en de personeelsinzet hiervan ook via het departement opgevolgd wordt.

Dienstverlening Departement Omgeving	% van totaal interne VTE in 2025
Monitoring, onderzoek, beleidsontwikkeling, rapportage en evaluatie	25%
Beleidsrealisatie - implementeren	33%
Beleidsrealisatie - handhaven en crisismanagement	20%
Omkaderende diensten (management, HR, financiën, belanghebbendenmanagement, data en digitalisering, communicatie, ...)	22%

Tabel 1 (zie 6. Bijlagen) geeft het overzicht weer van het ‘AS IS’ personeelsaantal op datum 31/12/2024, weergegeven per rang en graad. De personeelsbezetting op 31 december 2024 bedraagt **905 personeelsleden**¹, waarvan 661 in niveau A, 99 in niveau B, 128 in niveau C en 17 in niveau D.

In bovenstaande personeelsaantal zitten

- ¹ Naast dit vaste personeelsaantal werken een aantal gedetacheerde leerkrachten vanuit diverse onderwijsinstellingen en ook tal van medewerkers onder (tijdelijke) contracten via externe werkgevers voor het departement. Deze worden niet meegerekend in dit personeelsplan.

² VTE volgens contract/aanstellingsbesluit, tenzij alternatief aanwezigheidsrooster oww (deeltijdse ziekte voor afwezigheid (vb. detachering), deeltijdse ziekte voor contractuelen, voltijdse afwezigheid wegens ziekte/moederschaprust/schorsing medisch risico).

Tabel 2 (zie 6. Bijlagen) drukt het personeelsaantal uit in functiebenamingen en gezagsfuncties waarbij we vaststellen dat 24% van het personeelsbestand een gezagsfunctie uitoefent.

Als 'TO BE' situatie streven we naar het behoud van het personeelsaantal '905' om de opdrachten uit het ondernemingsplan te kunnen uitvoeren, waarbij we de budgettaire haalbaarheid nauw opvolgen.

5 BUDGETTAIRE CONTEXT

Bij de start van de regeerperiode 2024-2029 werd geen bijkomende personeels- en budgettaire besparing opgelegd. De invoer van het vernieuwde personeelsbeleid, met een betere verloning voor de instappers in het nieuwe loonhuis, zorgt echter voor een groeiende meerkost voor het departement, ingevolge de jaarlijkse (en cumulerende) besparingen op de toekenning van middelen ter dekking van de vergrijzingskost in het oude en het nieuwe loongebouw, en de toepassing van de garantieregeling in het nieuwe loongebouw.

In tabel 3 (zie 6. Bijlagen) wordt het overzicht gegeven van de budgettaire raming. Hier wordt gesimuleerd op datum van 3 maart 2025, dat we voor het jaar 2025 voldoende personeelsmiddelen hebben. Daarbij merken we op dat er geen structurele oplossing is voor de stijgende loonkosten de komende jaren zoals geschetst in de vorige paragraaf.

6 BIJLAGEN

Tabel 1. Overzicht 'AS IS' personeelssituatie op datum van 31/12/2024, weergegeven per Rang, Graad, personeelsaantal en aantal VTE.

Rang	Graad	Personeels-aantal	Aantal VTE
A3	Secretaris-generaal	1	1
A2A / A2E / A2M	Senior adviseur	14	14
	Afdelingshoofd	6	6
	Hoofdadviseur (terugvalgraad)	4	4
A2	Adviseur	99	94
	Directeur	17	17
	Adviseur-informaticus	2	2
A1	Adjunct van de directeur	451	425
	Ingenieur	64	61
	Informaticus	2	2
	Arts	1	1
B3	Senior hoofddeskundige	10	10
B2	Hoofddeskundige	23	22
	Hoofdprogrammeur	2	2
B1	Deskundige	62	58
	Programmeur	1	1
	Communitieitspersoneel	1	1
C3	Senior hoofdmedewerker	8	8
C2	Hoofdmedewerker	35	33
	Hoofdtechnicus	5	5
C1	Medewerker	74	69
	Technicus	6	6
D3	Senior hoofdassistent	1	1
D2	Hoofdassistent	6	6
	Speciaal hoofdassistent	1	1
D1	Assistent	7	6
	Technisch assistent	2	2
Eindtotaal		905	855

Tabel 2. Overzicht 'AS IS' personeelssituatie op datum van 31/12/2024, weergegeven per gezagsfunctie en Functiebenaming, personeelsaantal en aantal VTE.

Functiebenaming (arbeidsplaats)	Personeel s-aantal	Aantal VTE
Gezagsfuncties		
DOMG Administratief ondersteuner/controleur (GZF)	5	5
DOMG Afdelingshoofd Dierenwelzijn (GZF)	1	1
DOMG Beboeter (GZF)	17	16
DOMG Controleur Dierenwelzijn (GZF)	14	12
DOMG Gemachtigd ambtenaar gedwongen invorderingen (GZF)	6	6
DOMG Gemachtigd ambtenaar minnelijke schikking (GZF)	3	3
DOMG Gewestelijke omgevingsambtenaar (GZF)	11	11
DOMG Gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur (GZF)	10	10
DOMG Handhavingsmanager (GZF)	6	6
DOMG Inspecteur Dierenwelzijn (GZF)	16	16
DOMG Inspecteur onroerend erfgoed (GZF)	7	7
DOMG Milieutoezichthouder (GZF)	88	82
DOMG Secretaris-generaal (GZF)	1	1
DOMG Seveso-inspecteur (GZF)	1	1
DOMG Teamverantwoordelijke ruimtelijke ordening/onroerend erfgoed (GZF)	1	1
DOMG Teamverantwoordelijke/controleur (GZF)	4	4
DOMG Themabeheerder milieu (GZF)	9	9
DOMG Themabeheerder/controleur (GZF)	9	9
DOMG Verbalisant ruimtelijke ordening (GZF)	7	7
Totaal Gezagsfuncties	216	206
Overige Functies		
DOMG Administratief ondersteuner	107	102
DOMG Beleidsmedewerker	107	103
DOMG Controleur/Auditor	5	5
DOMG Dossierbeheerder externe aanvragen	1	1
DOMG Dossier-en gegevensbeheerder	9	9
DOMG Klantenadviseur	243	232
DOMG Leidinggevende Lager Kader	4	4
DOMG Leidinggevende Middenkader	6	6
DOMG Onderzoeker	42	40
DOMG Organisatieondersteuner	88	81
DOMG Personeelslid ³	27	19
DOMG Praktisch Ondersteuner	3	3
DOMG Projectmanager	7	7
DOMG Technisch Specialist	23	21
DOMG Themaspecialist	12	12
Kabinetsondersteuners	5	5
Totaal Overige functies	689	650
Eindtotaal	905	855

³ Personeelsleden die niet in bestaande functieprofielen passen

Tabel 3. Budgettaire raming voor het jaar 2025, gesimuleerd op datum van 3 maart 2025.

SITUATIE 3/03/2025		LONEN DEPARTEMENT OMGEVING- 2025										
Begrotingsartikel	QB0-1QAX2ZZ-LO				QB0-1QCG20A-LO					QB0-1QFD4MB-LO	QB0-1QAX4ZZ-LO	
Budgetsleutel	1QA100/00	1QA100/01	1QA104/00	1QA110/00	1QC127/00	1QC951/00	TOTAAL			1QF106/00	1QA108/00	
	"gewone"	kabinets- ondersteuners	Hoge Raad voor HH	EU project met terugvordering	Project	VAP-vast				DWZ fonds	met terugvordering	
Aanrekencode	QB01	QB08	QB07	-	QB04	QB11				QB10	QB02	
Beschikbaar budget (incl 200keur Vereveningsprocedure)	€ 74.259.370	€ 505.000	€ 590.530	€ 524.000	€ 2.009.000	€ 0	€ 77.887.900			€ 580.000	€ 3.249.057	
Salaris, Toelagen & Vergoedingen, VAK & EJT	-€ 75.081.265	-€ 366.646	-€ 504.246	€ 0	-€ 1.901.861	-€ 28.893	-€ 77.882.910			-€ 512.080		
Endogene groei	-€ 413.340	-€ 3.609	-€ 2.430	€ 0	-€ 27.163	€ 0	-€ 446.542			-€ 6.785		
Instroom- EUR	-€ 608.109	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	-€ 608.109			€ 0		
Uitstroom- EUR	€ 551.726	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 551.726			€ 0		
Uitstroom-AANTAL: PENSIONERING	9 aangevraagd + 3 wettelijke leeftijd											
Uitstroom- AANTAL: VRIJWILLIGEWERKVERLATING	8 waarvan 2 met 0 kost											
Woonwerkverkeer	-€ 835.000	€ 0	€ 0	€ 0	-€ 50.000	€ 0	-€ 885.000			-€ 3.156		
Verwachte loonkost	-€ 76.385.988	-€ 370.255	-€ 506.675	€ 0	-€ 1.979.024	-€ 28.893	-€ 79.270.834			-€ 522.021		
SALDO PER CELKREDIET (= basisallocatie of budgetsleutel)	-€ 2.126.617	€ 134.745	€ 83.855	€ 524.000	€ 29.976	-€ 28.893				€ 57.979		
SALDO PER BEGROTINGSARTIKEL	-€ 1.384.018				€ 1.084		-€ 1.382.934			€ 57.979		
UITSTROOM: TOEKOMST: pensioen enkel rekenen met GEKEND (9) /OFFICIEEL PENSIOENLEEFTIJD (3)	-	-	-	-	-	-	-					
UITSTROOM: TOEKOMST : vrijwillige werkverlating gemiddelde 18/jaar > 8 GEKEND > 10 MANUEEL GERAAMD	€ 410.000	-	-	-	-	-	€ 410.000					
SALDO PER CELKREDIET (= basisallocatie of budgetsleutel)	-€ 1.716.617	€ 134.745	€ 83.855	€ 524.000	€ 29.976	-€ 28.893				€ 57.979	€ 0	
SALDO PER BEGROTINGSARTIKEL	-€ 974.018				€ 1.084		-€ 972.934			€ 57.979		
ACTIE 1: Overboeking kosten Woonwerkverkeer (akkoord Dfb nodig, naar analogie met dec24)	€ 885.000						€ 885.000	€ 980.250			€ -885.000	
ACTIE 2. overzetten van QA100 naar 1QA108	€ 95.250						€ 95.250				€ -95.250	
SALDO PER CELKREDIET (= basisallocatie of budgetsleutel)	-€ 736.367	€ 134.745	€ 83.855	€ 524.000	€ 29.976	-€ 28.893				€ 57.979	-€ 980.250	
SALDO PER BEGROTINGSARTIKEL	€ 6.232				€ 1.084		€ 7.316			€ 57.979		

Bijlage Ondernemingsplan DOMG 2025 – 2029: Onderzoeksagenda

Overzicht rollend programma departementale onderzoeken '25-'29

ONDERZOEK: thema	Titel/ korte omschrijving	Einddatum
PAS	Onderzoek i.h.k.v. PAS. (BN)	
OA2025	Technisch-wetenschappelijke onderbouwing en voorstellen voor meetregistratie NH3-emissies van mestverwerkingsinstallaties (bewerking- en verwerking) in Vlaanderen.	Q3 2026
ZORGWEKKENDE STOFFEN	Afgestemd onderzoeksprogramma ZS i.h.k.v. de visie zorgwekkende stoffen. (BN)	Q4 2025, jaarlijks.
OMGEVING EN GEZONDHEID	Onderzoeksprogramma i.h.k.v. vijfde cyclus van het Vlaamse humane-biomonitoringsprogramma in afstemming met onderzoeksprogramma i.h.k.v. partnerorganisatie milieugezondheidszorg (dZORG). (BN) VHBM-programma 2022-2027 (uitvoering via universiteiten en onderzoeksinstellingen).	Q4 2027, vijfjaarlijks.
OA2025	Onderzoek naar humane blootstelling aan pesticiden in humane en milieubiobankstalen.	Q4 2027
HINDER (geluid, geur, licht en veiligheid)	Onderzoek i.h.k.v. hinder en veiligheid. (BN).	
OA 2025	Bepalen van geluidsimpact en kosteneffectiviteit van geluidsreducerende maatregelen in kader van de Balanced Approach procedure voor de luchthaven Brussel-Nationaal (Regeerakkoord/BN).	Q2 2028
	Ruimtelijke ordening en beheer als onderdeel van de evenwichtige aanpak in de buurlanden en evaluatie van Vlaamse voorstellen om de geluidsproblematiek van de luchthaven Brussel-Nationaal aan te pakken in kader van de Balanced Approach procedure (BN).	Q3 2025
HINDER (straling)	Onderzoek naar innovatieve meetmethoden en blootstelling voor RF en ELF i.h.k.v. de resolutie betreffende niet-ioniserende straling. (BN)	
OA2025	Indicator voor stralingsblootstelling in Vlaanderen.	2026-2027
OA2025	Metingen van de blootstelling aan radiofrequente (RF-) straling op events (met tijdelijke zendantennes).	2026-2027
OA2025	Ontwikkeling van een sensorontwikkeling voor langdurige breedbandige metingen van niet-ioniserende radiofrequente straling.	2026-2027

OA2025	Plan van aanpak ELF-monitoring en blootstellingskaarten via citizen science.	2026-2027
KLIMAAT	Onderzoek i.h.k.v. de uitvoering van het VEKP, VAP, BRV met een focus op klimaatadaptatie. (BN)	
OA2025	Onderzoek en opzet van energie-uitwisseling voor bedrijven ikv circulaire economie.	2025-2026
GEBIEDSGERICHT	Onderzoek naar een gebiedsspecifiek en geïntegreerd beleid en werking om de omgevingskwaliteit te verbeteren op gebied, regio, wijk en bouwblokniveau onder andere i.h.k.v. de 'place-based approach' in de Europese 'Territorial Agenda 2030'. (BN)	
LANDGEBRUIK	Onderzoeksprogramma i.h.k.v. landgebruik in relatie tot de bestemming, ter ondersteuning van het ruimtelijk beleid en nieuwe Europese doelstellingen (No net land take, LULUCF, Natuurherstelverordening, ...). (BN)	
OA2025	Landgebruik in kader van LULUCF conform approach 3.	2025-2026
INSTRUMENTARIUM	Onderzoek i.h.k.v. het omgevingsinstrumentarium.	
	Herdenken van het instrument verkavelingen. Onderzoek hoe de verkavelingsvergunningsplicht kan worden gemoderniseerd. Optimaliseren en vernieuwen van het instrument van verkavelingen met oog op afstemming met nieuwe ontwikkelingen in het omgevingsrecht en in het burgerlijk recht omtrent het goederenrecht, binnen de context van de beleidsdoelstellingen vanuit Omgeving. (Regeerakkoord/BN).	Q4 2025
OA2025	Opmaak van handvaten voor de voorttoets en passende beoordeling ikv plan-MERs en plan-m.e.r.-screenings voor strategische plannen en regelgeving.	Q4 2025
OA2025	Hoe omgaan met ammoniumnitraat in de QRA?	2025-2026
OA2025	Evaluatie risico's magazijnbrand.	Q3 2027
OA2025	Uitwerken populatiematrix.	Q3 2027
FYSIEKE OMGEVING	Onderzoek van de fysieke omgeving.	
OA2025	Behandelen van restvloeistoffen van gewasbeschermingsmiddelen van landbouwspuittoestellen: evaluatie van het systeem Remdry.	Q4 2026
OMGEVINGS-CONCEPTEN	Onderzoek i.v.m. omgevingsconcepten.	
OA2025	LABO RUIMTE - Ruimte voor betaalbaar wonen – ontwerpcases.	2026 – 2027
HANDHAVING	Onderzoek i.h.k.v. omgevingshandhaving.	
OA2025	Onderzoek gericht op monetaire waardering schade leefmilieu (implementatie Kaderdecreet Vlaamse Handhaving).(BN).	Q4 2026
OA2025	Aanbevelingen voor de praktische uitvoering van de controles door het Vlaamse Gewest bij de implementatie van Verordening (EG) Nr.	Q4 2025

	1774/2002 inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten.	
BODEM	Onderzoek i.h.k.v. bodem.	
	Onderzoek naar opschalen van regeneratieve bodempraktijken (pioniersnetwerk regeneratieve bodemzorg). (BN)	2026-2027
OA2025	Ondersteunend onderzoek in het kader van de Soil Monitoring Law. Opmaken van indicatoren en uitwerken van een monitoringsstrategie voor de opvolging van de fysische bodemkwaliteit in Vlaanderen.	2026-2027
ONDERGROND	Geologisch onderzoek i.h.k.v. de structuurvisie diepe ondergrond en (kritieke) grondstoffenbevoorrading. (BN).	
	Onderzoek i.k.v. diepe ondergrondtoepassingen ondergrond i.k.v. de structuurvisie Diepe Ondergrond. (BN).	Q4 2025
	Uitvoeren onderzoek kritieke grondstoffen. (BN).	2025-2029
	Onderzoek i.k.v. voorbereiding aantrekken van de Einsteintelecoop naar onze regio. (BN).	2026-2029
OA2025	Verkennde analyse van en aanbevelingen voor een juridisch kader voor ondergronddata in Vlaanderen, ten behoeve van een duurzaam beleid inzake de (diepe) ondergrond.	2026-2027
DIERENWELZIJN	Onderzoek ikv dierenwelzijn.	
OA2025	Onderzoek mbt dierproductie met oog voor dierenwelzijn en omgeving.	Q4 2027

Bijlage Ondernemingsplan DOMG 2025 – 2029: Evaluatieagenda

Overzicht rollend programma departementale evaluaties '25-'29

EVALUATIE: thema	Titel/ korte omschrijving	Einddatum
PAS	Evaluatie programmatische aanpak stikstof. BN. In uitvoering van het Stikstofdecreet, art. 52 bepaalt dat er een tweejaarlijkse evaluatie wordt uitgevoerd van de voortgang en effectiviteit van de PAS maatregelen en van het globale doelbereik. Art. 53. Een zesjaarlijkse evaluatie van de programmatische aanpak stikstof.	Jaarlijkse evaluaties. Gekoppeld aan de jaarlijkse voortgangsrapportage; tweejaarlijkse evaluatie in 2026 en 2028; evaluatie na 6 jaar in 2030.
	Tussentijdse evaluatie van het behalen van de doelstellingen in de sector rundveehouderijen. BN. Stikstofdecreet art. 55. Tussentijdse evaluatie van de doelstellingen voor de rundveehouderij in 2026.	Q4 2026
	Evaluatie de minimis-drempels. BN. Stikstofdecreet art. 54. Jaarlijkse evaluatie van de drempelwaarden gehanteerd bij de beoordelingskaders.	Q4 2025, jaarlijks.
HINDER	Evaluatie van het instrument veiligheidsrapportage. BN. Evaluatie voor een versnelde uitrol van waterstof-, ammoniak- en andere vaste, verplaatsbare en mobiele toepassingen met alternatieve duurzame brandstoffen in het kader van de energietransitie, met aandacht voor de omgevingsveiligheid en beste beschikbare technieken.	Q3 2027
INSTRUMENTARIUM	Evaluatie planbatenregeling. BN. Uitvoering VCRO, art. 2.6.19 bepaalt dat de Vlaamse Regering een monitoringsmechanisme uitwerkt om de effectiviteit van de planbatenregeling op te volgen en om het adequaat karakter van de tariefregeling te bewaken. Vijfjaarlijks monitoringsrapport dat aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd.	Q4 2025

	Evaluatie van het instrument RUP. BN. Evaluatie op systemisch niveau. Screening van gebruikspraktijken en rechtspraak. Onderzoek naar een omgevingsbenadering en betere integratie van de tijdsfactor.	Q4 2025
	Evaluatie van subsidies. BN. Uitvoering VCO, art. 76.1 bepaalt dat elke subsidie/subsidiekader na een periode van vijf jaar onderworpen wordt aan een beleidsevaluatie. Timing conform evaluatiekalender	jaarlijkse evaluatie
	Evaluatie van het beheersreglement VITO-referentietaken. BN. Uitvoering Beheersreglement VITO 2024-2028, art. 17 bepaalt dat de uitvoering van het reglement en de referentietaken worden geëvalueerd voor het verstrijken van het reglement.	Q2 2028 (= bij voorkeur in het laatste jaar van het beheersreglement).
	Evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst tussen het Vlaams Gewest en het Vlaams Energiebedrijf (VEB). BN. In uitvoering van de Samenwerkingsovereenkomst 2024-2028 VEB, art. 15 bepaalt dat de uitvoering van de overeenkomst wordt geëvalueerd. Deze evaluatie omvat een evaluatie van de resultaten die de (maatschappelijke en economische) resultaten van de activiteiten van het VEB alsook een klanttevredenheidsonderzoek.	Q2 2027 (= uiterlijk 6 maanden voor het verstrijken van de lopende overeenkomst).
HANDHAVING	Evaluatie i.h.k.v. omgevingshandhaving BN. In uitvoering van het DABM, art. 16.2.3 dat een periodieke rapportering over het omgevingshandhavingsbeleid en de uitvoering ervan voorschrijft. De rapportering omvat een beschrijving, analyse en evaluatie van de bestaande toestand van de omgevingshandhavingsuitvoering en van het gevoerde omgevingshandhavingsbeleid zoals opgenomen in de vastgestelde beleidsdoelstellingen en van de individuele handhavingsprioriteiten in het omgevingshandhavingsprogramma.	Q4 2026 en Q4 2029 (de rapportering gebeurt in het tweede en vijfde jaar van de regeerperiode).
ONDERGROND	Evaluatie Oppervlakte-delfstoffenplan. BN. In uitvoering Decreet Oppervlakedelfstoffen, art. 4 dat bepaalt dat het oppervlakedelfstoffenplan vijfjaarlijks wordt geëvalueerd door de Vlaamse Regering.	Einddatum ntb met VR.

Bijlage Ondernemingsplan DOMG 2025 – 2029: Regelgevingsagenda

Overzicht rollend programma regelgevingsinitiatieven '25-'29

OMGEVING

SOD 1 We gebruiken een toekomstgericht omgevingsinstrumentarium	
Optimalisatie van het modulair omgevingsvergunningendecreet	2025
Hervorming van de VLAREL-erkenningen (vermindering planlasten en gelijk speelveld)	Q4 2025
Uitwerking besluit optimaliseren van milieueffectrapportage	Q4 2025
Valideren stopzetten subsidies en voorzien van regelgevingsvoorstel <i>Stopzegging van de subsidie voor de sanering van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsgebouwen</i>	Q4 2025
Definitieve goedkeuring van het Omgevingshandhavingsbesluit	2025
Regelgevende initiatieven om innovatieve technieken en technologieën juridisch te verankeren	Q4 2025
Regelgeving voor het monitoren van luchtwassers via sensoren	Q4 2025
Regelgeving inzake toezicht op de veiligheid van aardgasdistributie -installaties	Q4 2025
SOD 2 We maken de bouwshift en een robuuste open ruimte mogelijk	
Aanpassen regelgeving i.k.v. nieuwe digitale tool om de leegstand te monitoren en actiever te beheren	2025
Omzetten van de gewijzigde Hernieuwbare Energierichtlijn	Q4 2025
Implementeren van het principe bestemmingsneutraliteit in de VCRO	Q4 2025
Vereenvoudigen van de procedures voor het vaststellen van WORG's.	Q4 2025
Opmaken besluit toelaatbare zonevreemde functiewijzigingen.	Q4 2025
SOD 3 We stimuleren duurzaam gebruik van de bodem en de ondergrond	
Stroomlijning van vergunningen, beoogd door diverse EU-wetgevingen (o.a. CRMA, NZIA)	
Implementatie van de Methaanverordening	
Aanpassen van het erosiebesluit om erosiemaatregelen aangelegd door gemeenten te bestendigen	Q4 2025
Wijziging van VLAREM voor de advisering van hinderlijke inrichtingen verbonden aan diepe ondergrond	Q2 2025
SOD 4 We stimuleren een duurzame productie- en consumptie	
Aanpassingen aan decreten en besluiten m.b.t. Europese Richtlijn Industriële emissies (RIE) en de Europese milieurapporteringsverplichtingen (IEPR)	
Verankeren resultaten BBT-studie waterstoftankstations in Vlarem II	Q3 2025
Rechtszekere, technisch haalbare en op aanvaardbare risico's gebaseerde normen voor zorgwekkende stoffen	
Aanscherpen en optimaliseren van de regelgeving om de industriële uitstoot van zorgwekkende stoffen verder te reduceren	
Verder reguleren van het gebruik van pesticiden, met maatregelen zoals bufferzones en handhaving van regelgeving (vanaf 1 januari 2026 van kracht)	
SOD 5 We versterken ontwikkelingen in gebieden	
/	

DIERENWELZIJN

SOD 6 We gebruiken een toekomstgericht instrumentarium dierenwelzijn	
Decreet tot wijziging van de dierenwelzijnscode (vb. rond gegevensbescherming, bewaartermijnen voor documenten, verwerking processen-verbaal, bestuurlijke transactie, kleine errata, ...)	Q2 2025
BVR tot aanpassing van de bestaande besluiten aan de Vlaamse Codex Dierenwelzijn	Q4 2025
BVR handhavingsluik Vlaamse Codex	Q2 2025
Decreet (+ eventueel BVR) Uitdoofscenario Dolfinarium	Q3 2025
MB tot aanpassing van de bestaande besluiten aan de Vlaamse Codex Dierenwelzijn	Q4 2025
SOD 7 We verhogen het welzijn van dieren	
BVR tot vaststelling van de modaliteiten van de verplichte beschutting voor dieren die buiten gehouden worden	Q2 2025
BVR tot instellen van cameratoezicht in de slachthuizen	Q4 2025
BVR thuisslachten	Q3 2025
BVR houdende het verbod op de handel in en publiciteit voor dierenvriendelijke producten	Q3 2028
MB tot het instellen van een vergoeding voor experts voor de beoordeling van de fokprogramma's	Q1 2025
BVR tot aanvulling van het BVR m.b.t. het welzijn van vleeskippen met modaliteiten voor het vaststellen van voetzoolletsels in slachthuizen	Q4 2025
BVR tot bepaling van de inwerkingtredingsdatum voor het verbod op het doden van ééndagshaantjes (*Timing afhankelijk van moment waarop de geslachtsbepaling van kuikens in het ei haalbaar is vóór dag 12 na incubatie)	Q3 2027*
MB tot vaststelling van normen voor het houden van vogels in dierentuinen	Q3 2025
BVR tot invoering van een retributie voor het aanvragen van de erkenning als gebruiker, fokker en leverancier van proefdieren	Q2 2025
BVR tot invoering van meer gedetailleerde regels rond het adverteren voor katten en honden	Q2 2028
BVR rond instroom van buitenlandse asiel- en zwerfhonden en -katten (incl. registratiesysteem voor organisaties die dieren importeren uit het buitenland)	Q4 2025

TRANSVERSAAL

SOD 8 We steunen op expertise, partnerschappen en internationale samenwerking	
➤ Omzettingsopdracht Richtlijn Hernieuwbare Energie Richtlijn 2023/2413/EU van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652	
➤ Omzettingsopdracht RIE Richtlijn (EU) 2024/1785 wijziging van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging) en Richtlijn 1999/31/EG van de Raad betreffende het storten van afvalstoffen	
➤ Implementatieopdracht IEPR Verordening (EU) 2024/1244 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de rapportage van milieugegevens van industriële installaties, tot oprichting van een portaal voor industriële emissies en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 166/2006	
➤ Omzettingsopdracht	

Richtlijn (EU) 2024/1203 inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht en tot vervanging van de Richtlijnen 2008/99/EG en 2009/123/EG	
➤ Omzettingsoopdracht Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2024/1262 van de Commissie van 13 maart 2024 tot wijziging van Richtlijn 2010/63/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de voorschriften voor inrichtingen en voor de verzorging en de huisvesting van dieren, en wat betreft de methoden voor het doden van dieren Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel	

Bijlage bij het ondernemingsplan DOMG 2025 – 2029: GRUP agenda

Overzicht rollend programma Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen en
Complexe projecten '25-'29

Naam GRUP	Volgende procedurestap	Voorziene timing
GRUP Dendervallei J. De Coomanstraat	Definitief vastgesteld GRUP	31/12/2026
GRUP Dendervallei Terafene/Begijnemeers	Definitief vastgesteld GRUP	31/12/2026
GRUP Dendervallei Majoor Van Lierdestraat - Gaverstraat	Definitief vastgesteld GRUP	31/12/2027
GRUP Evaluatie en herziening afbakening Zeehavengebied Brugge	Beslissing VR over programma	Programma naar VR in 2027
GRUP Zelzate Oost	Goedkeuring startnota	31/12/2025
GRUP Tweede spoorontsluiting	Goedkeuring startnota	<i>Nog te bepalen</i>
GRUP E34 West ter hoogte van de Waaslandhaven	Definitieve goedkeuring GRUP	30/06/2025
GRUP Verbindingsweg N70 - E34	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Logistiek Park Waasland	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Verrebroekdok fase 3	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Logistiek Park Schijns	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Insteekhaven Lummen	Voorontwerp GRUP	31/12/2025
GRUP ENA Poort West-Limburg	Startnota goedgekeurd	30/06/2025
GRUP ENA Lage Keer	Beleidsbeslissing opstart proces	31/12/2026
GRUP Lotus - Complex Kaprijke	Startnota goedgekeurd	30/06/2025
GRUP Booiebos	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Driefonteinen	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Tiense Watervelden	Voorontwerp GRUP	31/12/2025
GRUP ENA Waterspaarbekkens	<i>Nog te bepalen</i>	
GRUP Leidingstraat Antwerpen - Albertkanaal - Ruhr	Heroptstart planproces	31/12/2029
GRUP Lus van Henegouwen	Plenaire vergadering	30/06/2025
GRUP onderstation Massenhove - Van Eyck	Goedgekeurd startnota	30/06/2025

GRUP Beneden-Nete Lier	Definitief vastgesteld GRUP	31/03/2025
GRUP Hoge Kempen fase 1	Definitief vastgesteld GRUP	30/06/2025
GRUP Mondingsgebied Grote Nete	Voorlopig vastgesteld GRUP	31/03/2025
GRUP Herkenrodebossen en Wijerbos	Voorlopig vastgesteld GRUP	31/03/2025
GRUP Hospicebossen	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/03/2025
GRUP Durmevallei fase 2	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/03/2025
GRUP Vallei van de Grote Nete van E313 tot Hellebrug	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/03/2025
GRUP Leievallei van Wielsbeke tot Deinze	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/12/2025
GRUP Fort van Lillo	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/12/2025
GRUP Strand- en duingebieden Westhoek en Zeepark	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/12/2025
GRUP Oudlandpolder-oost	Plenaire vergadering voorontwerp GRUP	31/12/2025
GRUP Groenpool Antwerpen	Goedgekeurde startnota	31/03/2025
GRUP Vallei van de Kleine Nete van Grobbendonk tot Lier	Goedgekeurde startnota	30/06/2025
GRUP De Liereman	Goedgekeurde startnota	31/12/2025
GRUP GGG Doelpolder	Goedgekeurde startnota	31/12/2025
GRUP Moervaartvallei fase 2	Goedgekeurde startnota	31/12/2025
GRUP Brongebied Zwarte Beek - Bollisserbeek - Siberië (Europese Ecologische Corridor Kamp van Beverlo - Schietveld Helchteren)	Goedgekeurde startnota	30/06/2026
GRUP Postel	Goedgekeurde startnota	30/06/2026
GRUP Kleine Nete fase 2 - De Zegge	Goedgekeurde startnota	30/06/2026
GRUP Meise Westrode	Definitief vastgesteld GRUP	31/12/2026
GRUP Lot en Vallei van de Zennebeemden	Goedgekeurde startnota	31/12/2025
GRUP R0 Oost Groenendaal	Goedkeuring ontwerp	30/06/2025
GRUP R0 Oost Jesus Eik	Voorontwerp	30/06/2026
GRUP R0 Oost Léonard	Voorontwerp	30/06/2026
GRUP R0 Oost Vier Armen	Voorontwerp	30/06/2026
GRUP A8 in Halle	Voorontwerp	31/12/2025

GRUP K-R8	Voorontwerp	
GRUP Optimalisatie N8 in het Schelde-Leie Interfluvium	Goekeuring ontwerp	31/12/2025
GRUP Opheffen reservatiestroken Schipdonkkanaal	Goekeuring ontwerp	30/06/2025
GRUP Complex Drongen	Startnota	
GRUP regionaalstedelijk gebied Mechelen (herneming deelgebied Maenhoevevelden)	Definitieve vaststelling	31/12/2025

Vlaanderen
is omgeving

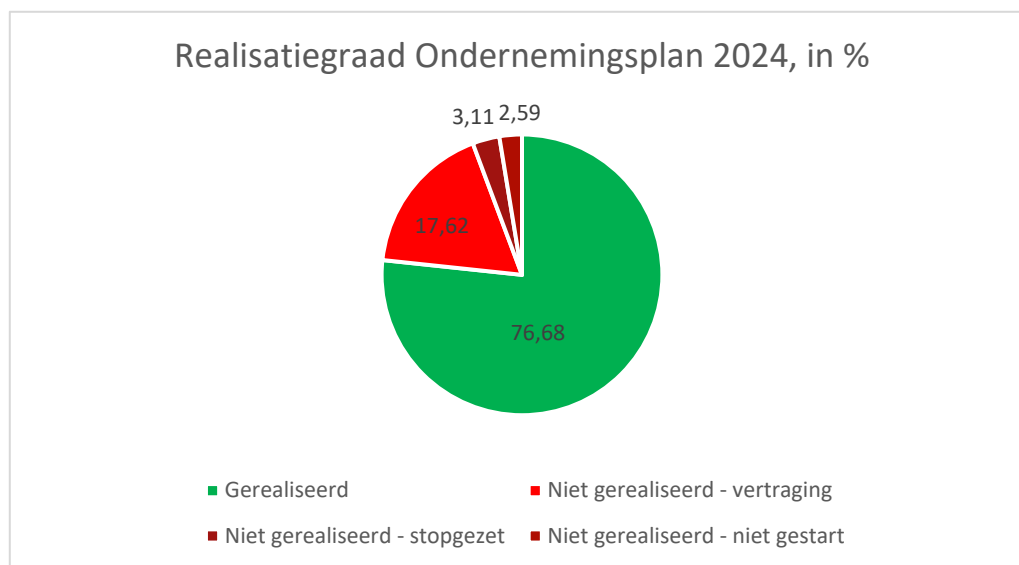
Realisatie Ondernemingsplan 2024

DEPARTEMENT
OMGEVING

omgevingvlaanderen.be

1 REALISATIE ONDERNEMINGSPLAN 2024

Onderstaande grafiek geeft de uitvoeringsgraad van het ondernemingsplan 2024 weer. 77% van de geplande acties was op 31/12/2024 (deels) gerealiseerd, eventueel met een beperkte bijsturing inzake timing/scope. 18% van de geplande acties werden niet gerealiseerd omwille van vertraging in de uitvoering onder meer door nood aan politieke besluitvorming, andere prioriteiten, onvoldoende capaciteit of afhankelijkheid van externe factoren. Deze acties worden verder opgenomen in 2025. 3% van de geplande acties werd stopgezet en 2% werd niet opgestart.

Onderstaande tabellen geven meer duiding bij deze uitvoeringscijfers. Voor elk van de vooropgestelde acties in 2024 wordt een status gegeven met eventueel bijkomende duiding bij deze status.

1.1 BELEIDSDOELSTELLINGEN

1.1.1 ISE Omgevingsbeleid voor ruimte en milieu

Programma	Project/proces	Outputindicator	Timing	Status	Duiding
BRV-proces met quick-wins	Opmaak omzendbrief 'Realisatie bouwshift' die gemeenten duiding geeft over de opmaak van een woonbehoeftestudie en gebiedsgerichte ontwikkelingskansen in het kader van de opmaak van hun beleidsplan.	(1) Ontwerp Omzendbrief "Realisatie bouwshift" aan kabinet bezorgd	(1) Q1	Gerealiseerd	
	Vorbereiden van een structurele interbestuurlijke samenwerking op regioniveau voor bouwshiftopgaven.	(1) Voorstel governance en opstart piloottraject met labo regiovorming (2) Verankeren en operationaliseren instrument regiodeal	(1) Q1 (2) Q4	Deels gerealiseerd	(1) Gerealiseerd. (2) Onderzoek is afgerond – geopteerd om regiodeal niet te operationaliseren
	Verderzetten van het proces van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV).	(1) Ontwerpbeleidskaders zijn aan het kabinet bezorgd (2) Nota VR bij politieke validering overgemaakt	(1) Q1 (2) Q1	Gerealiseerd	
Leefomgevingskwaliteit	Versterken van de monitoring van omgevingslawaai in Vlaanderen.	(1) Deelname aan burgerwetenschapsproject 'De Oorzaak' (2) Installatie bijkomende geluidmeetposten en implementatie luchthavenapplicatie	(1) Q1-Q4 (2) Q4	Deels gerealiseerd	1) Gerealiseerd. 2) Oplevering applicatie voorzien in Q1 2025.
	Vorbereiden opmaak van nieuwe geluidsactieplannen in uitvoering van de richtlijn omgevingslawaai.	(1) Eindevaluatie lopende geluidsactieplannen voor weg- en spoorverkeer opgemaakt (2) Gezondheidswinsten maatregelen spoor- en wegverkeer bepaald (3) Ontwerpversies van nieuwe geluidsactieplannen voor belangrijke wegen, spoorwegen en luchthaven Brussel-Nationaal in openbaar onderzoek	(1) Q2 (2) Q3 (3) Q3	Gerealiseerd	
	Vorbereiden van de invoering van een gewestelijk voorschrift akoestische isolatie	(1) Ontwerp gewestelijke verordening beschikbaar en	(1) Q3 (2) Q4	Gerealiseerd	

	binnen de sterk geluidsbelaste zone rond de luchthaven Brussel-Nationaal.	openbaar onderzoek uitgevoerd (2) Ondersteunende instrumenten ontwikkeld			
	Onderzoeken aanwezigheid van gezondheids criterium in normerende geluidimmissiekaders Europese luchthavens, evalueren voorstellen en de toepasbaarheid ervan voor casus Brussel-Nationaal.	(1) Onderzoeksrapport beschikbaar	(1) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Deze studie is opgestart. Voorziene einddatum is Q2 2025.
	Versterken van het stilte- en luwtebeleid binnen het Open Ruimte Platform.	(1) Uitreiking kwaliteitslabels (2) Plan van aanpak stiltebeleid beschikbaar	(1) Q1-Q4 (2) Q3	Deels gerealiseerd	1) Gerealiseerd. 2) Plan van aanpak stiltebeleid is uitgesteld wegens andere prioriteiten en hernomen in OP 2025.
	Analyseren van de resultaten van het 6 ^e leefomgevingsonderzoek met oog op verwerken inzichten in hinderbeleving en evaluatie van het hinderbeleid.	(1) Rapport beschikbaar en beleidsaanbevelingen geformuleerd	(1) Q2	Gerealiseerd	
	Ontwikkelen van gedragen beleidsvoorstellen om de sociale dimensie beter te integreren in het omgevingsbeleid en om een bijdrage te leveren aan het (Europese) debat rond dit thema. (Onder Belgisch voorzitterschap onder noemer 'Just transition')	(1) Uitvoering pilootprojecten Sociaal rechtvaardig omgevingsbeleid (2) Beleidsmatige aanbevelingen geformuleerd	(1) Q2 (2) Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	
Groenblauwe dooradering en Blue deal	Uitwerken van monitoringsvoorstellen voor het beleidsdomein in samenwerking met VMM. [Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Blue Deal]	(1) Monitoringtool voor opvolging bemaling grondwater beschikbaar	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Op basis van het expertenadvies 'Kiem voor een toekomstig tuinenbeleid' aanpassen van sleutelinstrumenten voor het tuinenbeleid en inzetten op de verdere ondersteuning en begeleiding van de green deal natuurlijke tuinen.	(1) Slovevent Green deal 'natuurlijke tuinen' (2) Uitbouw en ondersteuning 'Mijn Tuinlab 2.0'	(1) Q4 (2) Q4	Gerealiseerd	

	Realisatie groenblauwe dooradering via partnerschappen [Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Blue Deal]	(1) Lokale Gebiedsdeals Droogte 1.0 en 2.0 worden opgevolgd en begeleid (2) Aanbevelingen voor uitbouw regionale gebiedsdeals uitgewerkt (3) 14 geselecteerde Groenblauwe Parels zijn uitgevoerd en opgevolgd (4) Ondersteuning Breekijzer voor het uitbouwen van een netwerk ter ondersteuning van de onthardingscampagne ‘Tegelwippen’	(1) Q1-Q4 (2) Q4 (3) Q4 (4) Q4	Deels gerealiseerd	1) Lokale gebiedsdeals 1.0 en 2.0 worden opgevolgd en begeleid. 2) In uitvoering. 3-4) Gerealiseerd.
	Coördineren van de uitvoering van de Blue Deal relanceprojecten, op projectniveau (departement) en op programmaniveau (beleidsdomein): concipiëren van de verdere doelstellingen, de impactmonitoring en de rapportering over de Blue Deal. [Relanceplan Vlaamse Veerkracht - Blue Deal]	(1) Relancemiddelen Blue Deal 2024 integraal vastgelegd (2) Rapporteringen in kader van Relanceplan Vlaamse Veerkracht en van Europees Herstelfonds zijn tijdig opgeleverd	(1) Q4	Gerealiseerd	
Zeer zorgwekkende stoffen	Adviseren van de bevolking op een onderbouwde en gerichte wijze i.k.v. ZZS.	(1) PFAS-website uitgebreid naar ZZS-website (2) Adviezen ‘Gezond uit eigen grond’ i.k.v. PFAS voorbereid	(1) Q1– Q4 (2) Q1– Q4	Gerealiseerd	
	Rapporteren over de uitvoering van het PFAS-actieplan, de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie en het saneringsverbond. Actualiseren van het PFAS-actieplan waar nodig.	(1) Geïntegreerde rapportering over PFAS-actieplan, acties visienota ZZS en aanbevelingen onderzoekscommissie	(1) Q2	Gerealiseerd	
	Op Europees niveau uitwisselen van kennis rond humane blootstelling en gezondheidseffecten van PFAS en andere ZZS.	(1) Opname Vlaams onderzoek in Europese context (PARC) en inbreng kennis hot spot aanpak HBM (PFAS, zware metalen) binnen PARC (3) PFAS-event EU-voorzitterschap en relevant Europees beleid beïnvloed	(1) Q1-Q4 (2) Q1	Gerealiseerd	

Evalueren van de wetgeving i.v.m. emissies van gevaarlijke stoffen, zoals PFAS. Verankeren van de uitgewerkte vangnetbepaling in VLAREM.	(1) Goedkeuring en publicatie voorstel	(1) Q1-Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	In afwachting van verdere politieke besluitvorming. Wordt verdergezet in 2025.
Voorzien van een BBT-studies 'schrootverwerking en sloperij' en 'actualisering van de algemene emissiegrenswaarden lucht voor zeer zorgwekkende stoffen'.	(1) BBT-studies opgevolgd	(1) Q4	Gerealiseerd	
Uitwerken van bijkomende meetmethoden, voor zowel water als lucht en verzekeren van de verplichte toepassing ervan in de compendia.	(1) Uitvoering onderzoekstaken 2024 van VITO-referentielabo	(1) Q4	Gerealiseerd	
Ontwikkeling van een meer doeltreffende regelgeving.	(1) Voorstel VLAREM II geformuleerd	(1) Q4	Gerealiseerd	
Uitvoering van de vijfde cyclus van het Vlaams Humaan Biomonitoringsprogramma	(1) Onderzoeksplan beschikbaar	(1) Q2	Gerealiseerd	
Coördineren van de beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking. Opzetten van een netwerkstructuur voor de coördinatie van de beleidsontwikkeling, -uitvoering, kennisbeheer, monitoring en onderzoek van zeer zorgwekkende stoffen in samenwerking met verschillende entiteiten.	(1) Opmaak afsprakenkader voor samenwerking	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	
Optimaliseren van de datastromen en datadeling tussen de relevante entiteiten van de Vlaamse overheid. Aanbieden van deze data en informatie op een gebruiksvriendelijke manier, op maat van elke betrokken doelgroep.	(1) Ontsluiting en uitbreiding dashboard HBM (2) Ontsluiting data m.b.t. via Databank Ondergrond Vlaanderen	(1) Q1-Q4 (2) Q1-Q4	Gerealiseerd	
Afbakenen van het concept zeer zorgwekkende stoffen.	(1) Criteria voor identificatie van chemische stoffen als ZZS bepaald en	(1) Q2	Gerealiseerd	

		eerste lijst voor omgeving en gezondheid opgesteld			
	Coördineren van de PFAS-problematiek vanuit juridisch-beleidsmatige invalshoek.	(1) Adviesvragen beantwoord en gerechtelijke procedures opgevolgd	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	Continue opdracht.
	Ontwikkelen een beleidsconcept voor het solidariteitsmechanisme ZZS	(1) Voorstel decreetale bepaling voor oprichting ZZS-fonds in 2025 beschikbaar (2) Opdracht voor ontwikkeling financieringsmechanismen vastgelegd	(1) Q2 (2) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Identificeren van opportuniteiten voor de ontwikkeling en reglementaire verankering van innovatieve meet- en analysemethoden. [Auditaanbeveling]	Voorstel van aanpassing regelgeving aan kabinet bezorgd	Nog te bepalen	Gerealiseerd	
	Ontwikkelen en coördineren van de beleidsmatige aanpak ZZS	(1) Input geleverd voor visienota ZZS (2) Conceptnota beleidsplan ZZS beschikbaar	(1) Q1 (2) Q4	Gerealiseerd	.
Vergroening economie	Inzetten op de werking rond Green Deals.	(1) Begeleiding 10 reeds getekende Green Deals (2) Ondertekening 4 nieuwe Green Deals (3) 2 bijeenkomsten lerend netwerk Green Deals	(1) Q4 (2) Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	
	Inzetten op onderzoek en monitoring inzake groene economie om de vergroening van de economie te stimuleren.	(1) Digitale tool duurzaamheidsbenchmark voor bedrijven staat online (i.s.m. WSE, VLAIO) (2) Oplevering en communicatie studie EU duurzaamheidswetgeving (3) Nieuwe update van de monitor Groene Economie + narratief i.s.m. VITO	(1) Q4 (2) Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	
Vlaamse investeringsagenda	Financiële en procedurele ondersteuning geven aan het Programma van landinrichting en ruilverkaveling m.o.o. de realisatie van maatregelen op terrein voor versterking van de open ruimte waarbij klimaat-, water-, natuur-, landbouw- en landschapsdoelen worden verzoend.	(1) Aanwending investeringsbudget	(1) Q1-Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.

	Voor 4 vlaggenschipprojecten een versnelling inzetten (Duinencomplex, Kleine Nete, Rivierherstel Leie, Brongebied Zwarte Beek). [Relanceplan Vlaamse Veerkracht - Blue Deal]	(1) Opvolging van de uitvoering van projecten als onderdeel van de lopende gebiedswerking	(1) Q1-Q4	Deels gerealiseerd	
Gebiedsontwikkeling	Gebieden detecteren en regiocoördinatoren/gebiedsregisseurs aanstellen.	(1) De gebieden zijn gedetecteerd en aanstelling regiocoördinatoren/gebiedsregisseurs afgerond	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Mee vormgeven aan het Vlaamse Parken-beleid vanuit het omgevingsbeleid	(1) Opmaak selectie van relevante indicatoren en van een eerste toestandrapport 2024 (2) Voor elk van de parken is er vanuit de omgevingsgebieden en de educatieve centra bepaald hoe de samenwerking met de erkende parken verloopt.	(1) Q1-Q4 (2) Q1-Q4	Gerealiseerd	
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied Antwerpen	(1) Geïntegreerd onderzoek complex project De Nieuwe Rand is beschikbaar (2) (Mee)werken aan en ondersteunen van bovenlokale initiatieven in functie van uitwerking gebiedsprogramma's en bovenlokale gebiedscoalities in het ganse omgevingsgebied en de haven (3) Meewerken aan en ondersteunen van bovenlokale initiatieven en bovenlokale gebiedscoalities in het ganse omgevingsgebied en de haven. (4) Verderzetten van interbestuurlijke samenwerkingen in gebiedscoalities en investeren in de programmaregie in de Antwerpse regio. (5) Verderzetten van interbestuurlijke samenwerkingen in gebiedscoalities en investeren in de programmaregie in het Economisch Netwerk Albertkanaal.	(1) Q4 (2) Q1-Q4 (3) Q1-Q4 (4) Q1-Q4 (5) Q1-Q4	Deels gerealiseerd – continue opdracht	

		Verschillende algemene acties (oa rond programmatie), specifieke plekken en gebiedsprogramma Wommelgem/Ranst, Meerhout, Poort West-Limburg, Poort Genk Albertknoop/Albertknoop met steeds een eigen programma en inzet van verschillende instrumenten.			
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied Antwerpen en Oost-Vlaanderen	(1) Begeleiden van het proces en de besluitvorming van het complex project Extra Containercapaciteit Haven van Antwerpen en andere havendossiers (incl. Waaslandhaven).	(1) Q1-Q4	Deels gerealiseerd – continue opdracht	
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied Limburg	(1) Onderzoek naar versterking van de samenwerking met de Provincie Limburg en de betrokken partners in het kader van het complex project Noord-Zuid Limburg. (2) Trekken van het complex project Noord-Zuid Limburg: (2a) Het geïntegreerd onderzoek is lopende i.f.v. het eerste projectbesluit NZL (2b) Opmaak voorontwerp projectbesluit	(1) Q1-Q4 (2a) Q4 (2b) Q1 (3) Q1-Q4	Deels gerealiseerd – continue opdracht	

		(3) Meewerken aan en ondersteunen van bovenlokale initiatieven en bovenlokale gebiedscoalities in de regio Limburg.			
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied Oost-Vlaanderen	(1) Onderzoek naar versterking interbestuurlijke samenwerking rond North Sea Port District in functie van de regionale grensoverschrijdende samenwerking, de opmaak en uitvoering van een geïntegreerd gebiedsprogramma/uitvoeringsagenda om daarmee ook de omgevingskwaliteit te vergroten. (2) Meewerken aan en ondersteunen van bovenlokale initiatieven en bovenlokale gebiedscoalities in de regio's Waasland, Vlaamse Ardennen, Gent en Denderland	(1) Q1-Q4 (2) Q1-Q4	Deels gerealiseerd – continue opdracht	
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant	(1) Opnemen programmaregie van T.OP Dender en uitvoering geven aan: Werf 1 'Ruimte voor water Dendervallei' (opmaak strategisch plan en actieprogramma); Werf 2 'groenblauw netwerk Denderflanken'; opstart werf 3 i.f.v. wonen/werken en uitvoering bouwshift; uitvoering Lokale Gebiedsdeals Droogte en afronding pilootcase Ninove i.f.v. ruimtelijk geïntegreerd hemelwater- en droogteplan.	(1) Q1-Q4	Deels gerealiseerd – continue opdracht	
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied Vlaams-Brabant	(1) Binnen T.OP Noordrand werken aan verschillende lopende werven (Defensie,	(1) Q1-Q4	Deels gerealiseerd	

		Brugse Kanaalzone in relatie tot de Vlaamse Havenstrategie (MOW)			
	Gebiedsontwikkeling integraal aanpakken in het omgevingsgebied West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen	Uitvoeren gebiedsprogramma Zuid-West-Vlaanderen - Leievallei Wervik - Deinze (Gent)	(1) Q1-Q4	Deels gerealiseerd – continue opdracht	
	Vrijwaren overstromingsgevoelige gebieden. Herbestemmen van signaalgebieden met bouwvrije opgave door aanduiding als WORG	(1) Laatste gebieden gaan in openbaar onderzoek (2) Definitieve vaststellingen zijn voorbereid	(1) Q1 (2) Q1-Q2	Gerealiseerd	
Bestuiversplan	Werken aan een beleidskader en actieplan om de achteruitgang van (wilde) bijen, bestuivers en andere insecten een halt toe te roepen.	(1) Uitvoering acties uit Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers (2) Opstart Green Deal bestuiversvriendelijke fruitteelt (3) Opstart Green Deal natuurinclusieve parkings (4) Opstart Green Deal ontginningssector	(1) Q4 (2) Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	
Bosuitbreidingsplan	Structureel werken aan bosuitbreiding met lokale besturen door de opstart van een lerend netwerk rond Bostypes vanuit koppelkansen met klimaat, bodem, waterbuffering, ontspanning en bouwshift doelstellingen.	(1) De actieprogramma's voor Voeren, Sint-Niklaas, en de Noordrand rond Brussel zijn uitgerold en minimum 2 nieuwe cases opgestart waaronder Zuidrand Antwerpen en de West-Haspengouwse bossen	(1) Q1-Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
Ecologische ontsnippering	Coördineren van het ontsnipperingsbeleid in samenwerking met partners en aanvullen van de databank ontsnippering a.d.h.v. ecologische en haalbaarheidscriteria.	(1) Prioriteiten bepalen databank ontsnippering (2) Voorbereiding VAPEO na 2024 met partners	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Uitvoeren van ontsnipperingsmaatregelen met partners volgens prioritering en visie van het VAPEO en erover communiceren. [Relanceplan Vlaamse Veerkracht - Ontsnippering]	(1) Uitvoering ontsnipperingsmaatregelen voor gewestwegen volgens prioritering en visie van VAPEO deel 1 (2) Uitvoering ontsnipperingsmaatregelen voor waterwegen (quickwin-projecten) (3) Communicatiecampagne 'van hier naar daar'	(1) Q4 (2) Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	

	Uitvoeren van bodemkoolstofmonitoringsnetwerk samen met INBO en ILVO	(1) Staalname voor nulmeting is uitgevoerd voor 900 plots	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	
	(1) Opvolgen van de politieke besluitvorming en de voortgang van het LULUCF-actieplan en zorgen voor de doorvertaling van de beleidsmatige aspecten in het VEKP. (2) Sturen van het omgevingsinstrumentarium op basis het LULUCF-actieplan.	(1) Actieplan gepubliceerd (2) Acties uit het LULUCF-actieplan opgestart	(1) Q1 (2) Q4	Gerealiseerd	
	Ontwikkelen van een dataset gedetailleerd groen voor de monitoring van het fijnmazig groenblauw netwerk binnen het ruimtebeslag. Openstellen als open data voor de ondersteuning van lokale overheden.	(1) Dataset & communicatiestrategie beschikbaar	(1) Q4	Gerealiseerd	
Klimaatadaptatie	(1) Opvolgen van de voortgang van het Vlaams Adaptatieplan (VAP) en zorgen voor structurele verankering van klimaatadaptatie in de regelgeving. (2) Onderzoeken van de mogelijkheid voor de implementatie van een klimaatadaptatietoets of andere instrumenten en implementeren van de resultaten van het onderzoek. (3) Werken aan een uitdoofbeleid voor slecht gelegen risicovolle gebouwen en inzetten van een optimale mix van instrumenten (o.m. voorkooprecht). (4) Uitvoeren EU HORIZON Climatefit project (financiering van klimaatadaptatie, in samenhang met bouwshift, biodiversiteit en leefomgevingskwaliteit)	(1) Voorstel structurele verankering opgemaakt (2) Resultaten van de studie geïmplementeerd (3) Afwegingskader in afstemming met studie VMM opgemaakt (4a) Grant agreement uitgevoerd (4b) Ontwerpversie Vlaamse investeringsplan m.o.o. innovatieve financieringsmodellen beschikbaar	(1) Q4 (2) Q3 (3) Q4 (4) Q4	Gerealiseerd	

					goedgekeurd op 24/1/2024 en door de VR bekrachtigd op 26/1/2024. In 2024 werd in uitvoering van Stikstofdecreet het BVR toewijzing diercategorieën definitief goedgekeurd (19/7/2024), evenals het BVR afwijkende referentiesituatie (20/9/2024) en het BVR ammoniakemissiereducerende maatregelen (08/11/2024).
	Trekken/meewerken aan onderdelen van PAS-programma: ontwikkelplan maatwerkgebieden, handhaving, monitoring en rapportering i.s.m. ANB, VLM, VMM en INBO.	(1) PAS-indicatoren bepaald (2) Uitgewerkt concept stikstofboekhouding (3) Implementatieplan opgemaakt en uitgevoerd	(1) Q2-Q4 (2) Q2-Q4 (3) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Uitwerken van een IT-business plan voor de nodige tools i.k.v; vergunningsverlening en gekoppeld aan evaluatiesysteem gekoppeld aan beoordelingskader bij vergunningen.	(1) Projectplan	(1) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
Omgeving voor de toekomst	Op basis van overleg binnen de VSDO-transitiearena, de directieraad en met betrokken partners instaan voor procesontwikkeling, coördinatie, organisatie en communicatie.	Projecten 'KMO in omgeving voor de toekomst in uitvoering en leertraject opgestart (2) Green deals 'omgeving voor de toekomst' opgestart (3) events, workshops en taskforce uitgevoerd	(1) Q4 (2) Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	

1.1.2 ISE Thema-overschrijdend instrumentarium

Programma	Project/proces	Outputindicator	Timing	Status	Duiding
Innovatieve omgevingshandhaving en controle	Herzien van het instrument erkenningen	(1) Opmaak voorstel externalisering erkenningen energie en klimaat in samenwerking met VEKA (2) Ontwerpbesluit tot wijziging VLAREL ter goedkeuring voorgelegd	(1) Q2 (2) Q1	Gerealiseerd	
	Zorgen voor een departementaal beleidskader en uitbreiden van het beleidsadvies/kader remote sensing naar beleidsdomein niveau. [Auditaanbeveling] [Project Stroomlijning]	(1) Departementaal beleidskader inzake governance operationalisering is klaar incl. stappenplan voor de uitbreiding naar beleidsdomein niveau	(1) Q2	Gerealiseerd	
	Afronden van volgende deelprojecten: (1) uitvoeren actieplan compliance promotion (CP) bronbemalingen; (2) uitvoeren studie rond samenwerking met anderen (samenhang publiek-privaat toezicht incl. zelfcontrole).	(1) Concluderende nota actieplan beschikbaar (2) Voorlopige conclusies samenhang publiek-privaat toezicht - mogelijke vervolgacties beschikbaar	(1) Q2 (2) Q4	Niet gerealiseerd - niet gestart	Dit wordt opgenomen in 2025.
Omgevingshandhaving – digitale transformatie	Aanpassingen toezicht en bestuurlijke beboeting conform Kaderdecreet Vlaamse Handhaving	(1) Aangepaste workflow betrokken systemen	(1) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Koppeling en aanpassingen met Vlaams handhavingsplatform 1/ Bestuurlijk sanctioneringssysteem 2/ Inspecties ruimtelijke ordening	(1) Koppeling uitgevoerd	(1) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Optimalisering kwantitatieve dataverzameling inzake Omgevingshandhavingsrapportering (gewestelijke prioriteiten) 1/ Gegevens bevraging 2/ Monitoringsstructuur/ zelfevaluatietool voor opvolging	(1) Gegevens bevraging naar dataplatform (2) Evaluatietool voor opvolging	(1) Q4 (1) Q4	Gerealiseerd	
Vereenvoudiging van procedures	Werken aan de optimalisatie van de kennisuitwisseling en de	Overleg over de uitwerking van de projectbesluiten van de eerste drie Vlaamse complexe projecten: extra	(1) Q2	Gerealiseerd	

	procesbegeleiding van complexe projecten [Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Sneller en Beter]	containercapaciteit haven Antwerpen, Noord-Zuid Limburg en Nieuwe Sluis Zeebrugge			
	Opmaken en uitvoeren van VLAREM-programma 2024 waarin wordt aangegeven welke beleidsrelevante onderzoeksprojecten, BBT- en andere kennisstudies via VLAREM of via ondersteunende instrumenten zoals o.a. code van goede praktijk worden omgezet. Voorbereiden VLAREM-treinen en doorlopen van het wetgevend traject (oa. grondwatertrein, trein kunststofgranulaat, brandstoffen en brandbare vloeistoffen, omlopen van motorvoertuigen/vaartuigen, resomatie en vergunningskader ontgassen van schepen).	(1) Voorstel wijzigingsbesluiten opgesteld (2) Opmaak lijst met voorstellen tot wijzigingen en correcties (3) Uitvoering programma	(1) Q1-Q4 (2) Q1 3 (Q4)	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Bepalen welke nieuwe BBT-studies i.f.v. nieuwe beleidsontwikkelingen noodzakelijk zijn.	(1) BBT-jaarprogramma 2025 vastgesteld	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Omzetten van de Europese BBT-conclusies naar VLAREM III.	(1) Opmaak ontwerpbesluiten voor de sectoren afgasbehandeling chemie, textiel, slachthuizen en smederijen en gieterijen	(1) Q4	Deels gerealiseerd	
	Starten met de omzetting van de herziene RIE en de IEPR en opmaken van een actieplan en implementatieplan.	Opstart omzetting RIE (2) projectplan (incl. capaciteitsbepaling opgesteld)	(1) Q4 (2) Q3	Gerealiseerd	
	Bijsturen van de regelgeving inzake omgevingsvergunning.	(1) Voorstel tot aanpassing van de regelgeving en/of de praktijk beschikbaar. (2) Significante verhoging van de adviseringsgraad	(1) Q2 (2) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Voorstel voor aanpassing regelgeving is aan kabinet bezorgd. Nood aan verdere politieke besluitvorming. Dit wordt verder opgenomen in 2025.

	[Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Sneller en beter]				
	Voorzien van een digitaal MER-platform ter begeleiding van het proces en procedure voor opmaak m.e.r. (aanmelding, adviezen, ...) [Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Sneller en beter]	(1) Digitaal platform is beschikbaar	(1) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Vertraging wegens prioriteiten inzake digitalisering. Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Deelnemen aan internationale vergaderingen (Espoo Conventie, SEA-protocol – UNECE niveau) en zorgen voor de coördinatie van de BE-input via CCIM impact assessment. Deelnemen aan de Europese werkgroep mbt MER (EIA/SEA expertenwerkgroep Europese Commissie)	(1) Voorbereiding / deelname aan en feedback over overleg georganiseerd door de Europese Commissie en i.k.v. de Espoo conventie	Q3	Gerealiseerd	
Bundeling en heroriëntering van middelen	Aanpassen van het bestaand kader voor erkenning en subsidiëring van milieu-, natuur- en ruimteverenigingen en uitbreiding met een luik projectsubsidies voor maatschappelijke actoren voor de realisatie van omgevingsprojecten na een projectoproep.	(1) Voorstel BVR tot erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen beschikbaar (2) Voorstel BVR tot ondersteuning van omgevingsprojecten beschikbaar	(1) Q1 (2) Q4	Gerealiseerd	
	Heroriënteren van subsidies die niet in lijn zijn met de omgevingsdoelstellingen, ontwikkelen van een regelgevend kader voor eenmalige subsidie-oproepen en voorbereiden van een lange-termijn subsidiestrategie.	(1) Screening subsidies in relatie tot doelstellingen klimaatadaptatie (2) Uitwerking bouwstenen voor een lange-termijn subsidiestrategie i.s.m. stakeholders	(1) Q3 (2) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Dit wordt verder opgenomen in 2025.
	Operationaliseren van het Lokaal Bouwshiftfonds, waarmee de lokale besturen een financiële incentive krijgen voor de uitvoering van de bouwshift-opgave.	(1) Ontwerp BVR (2) Voorstel samenwerkingsprotocol ABB-VLM-dOMG	(1) Q3 (2) Q2	Niet gerealiseerd - vertraging	1) Ontwerp BVR is gerealiseerd. 2) In uitvoering, wordt verder opgenomen in 2025.

	gepaste ondersteuning aanbieden op het terrein.				
	Delen van kennis en tools met lokale overheden zodat zij hun handhavingsopdracht beter kunnen opnemen.	(1) # initiatieven om kennis en tools te delen ter ondersteuning van lokale toezichthouders	(1) Q4	Gerealiseerd	
Integratie, afstemming en stroomlijning van handhaving	Deelnemen aan de expertisenetwerken van het Parket-Generaal over de afstemming tussen bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving zodat iedere schending een gepaste reactie krijgt.	(1) Handhaving/Expertise/gedeelde kennis, ondersteunende tools HH	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Uitvoering geven aan het projectplan stroomlijning omgevingshandhaving, dat een aantal handhavingsacties uit zowel het omgevingshandhavingsprogramma, de systeemaudit Handhaving als de POC PFOS-PFAS bundelt, voor wat betreft de prioritaire acties 2024. [Auditaanbeveling] [aanbevelingen POC PFOS-PFAS]	(1) Rapportering projectplan	(1) Q2/Q4	Gerealiseerd	
	Uitvoering geven aan het actieplan, opgesteld naar aanleiding van de systeemaudit Handhaving uitgevoerd door Audit Vlaanderen, voor wat betreft prioritaire acties uit 2024. [Auditaanbeveling]	(1) Rapportering actieplan	(1) Q2/Q4	Gerealiseerd	
	Meewerken aan het regelgevingstraject van het sectorale implementatiedecreet Kaderdecreet Vlaamse Handhaving, alsook het bijhorende uitvoeringsbesluit, en voorbereiden van de implementatie ervan. [Project Stroomlijning]	(1) Insteek implementatiedecreet en -besluit aangeleverd (2) Voorbereiding toepassing van het kaderdecreet Vlaamse Handhaving	(1) Q4 (1) Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Regelgevend traject is bijna afgerond, momenteel verwerking advies Raad van State uitvoeringsbesluit. Implementatietraject is opgestart.
	Opmaken en uitvoeren van het OHHP met acties en timing over meerdere jaren inclusief opvolgingsplan gekoppeld aan financiering en we verzekeren de	(1) Implementatieplan	(1) Q1	Gerealiseerd	

		(4) Opname agro-ecologische principes in naschoolse vorming			
	Doen aan onderzoek, capaciteitsopbouw, kennisdeling en ondersteunen van initiatieven i.v.m. draagvlak voor de klimaat- en ruimtelijke transitie	(1) Verwerking en communicatie resultaten klimaatmonitor en identificatie vervolgstappen (2) Uitwerken indicatoren voor meten van draagvlak voor de ruimtelijke transitie. (3) Opstart leertraject lokale besturen m.b.t. effectievere communicatie over lokale klimaatambities en -inspanningen	(1) Q4 (2) Q4	Gerealiseerd	
	Uitvoering MOS-programma.	(1) Opmaak MOS-jaarverslag met gedetailleerde indicatoren, o.a.: - Overzicht scholen die trajectbegeleiding hebben gevolgd - Overzicht vormingsmomenten en professionaliseringsmateriaal - Overzicht uitgereikte groene vlaggen - Toegewezen subsidies oproep "Natuur in je school"	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Uitvoering NME-programma.	(1) Opmaak NME-jaarverslag met gedetailleerde indicatoren, o.a.: - Overzicht vormingsmomenten - Overzicht professionaliseringsmateriaal - Overzichtducatief aanbod Centra Duurzaam Educatiepunt	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Uitvoering Ecocampusprogramma.	(1) Opmaak Ecocampus-jaarverslag met gedetailleerde indicatoren, o.a.: - Overzicht ontwerptrajecten - Overzicht online leerpaden - Voortgangsrapport Commissie Duurzaam Hoger Onderwijs - Overzicht duurzame scripties Future Proef Award	(1) Q4	Gerealiseerd	

Klimaatimpact Vlaamse overheid	Verzorgen van de governance van het klimaatplan Vlaamse overheid en van de - 15% doelstelling.	(1) Opmaak contouren van een geactualiseerd en uitgebreid klimaatplan VO in een eerste ontwerpversie	(1) Q4	Gerealiseerd	
--------------------------------	--	--	--------	--------------	--

1.1.3 ISE Bodem en ondergrond

Programma	Project/proces	Outputindicator	Timing	Status	Duiding
Bodem en ondergrond - EU en internationaal beleid	Actief volgen van de internationale evoluties, onderhandelingen, verdragen en verplichtingen op inzake het thema bodem en ondergrond, samen met de inhoudelijke experts. Coördineren van of bijdragen aan Vlaamse en Belgische standpunten en (mee) zorgen voor de terugkoppeling naar Vlaanderen.	(1) Opmaak actielijst uitgewerkte en/of geredigeerde positiebepaling EU-wet Bodemgezondheid (2) Opmaak inhoudelijk advies aan onderhandelaars (3) Voorbereiding gewestelijk exploratieprogramma i.k.v. de Critical Raw Materials Act	(1) Q1-Q4 (2) Q1-Q4 (3) Q4	Gerealiseerd	
	Deelnemen aan internationaal onderzoek.	(1) Inzetten op EJP Soil met subprojecten SCALE en SERENA, op SoilWise en meewerken aan EUSO, INSII en NRC soil.	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	
Erosie	Modelleren van erosie en sedimenttransport op het land ter ondersteuning van erosiebestrijding en het reduceren van sedimentaanvoer i.s.m. VMM. Onderzoek naar het aanduiden van prioritaire gebieden en socio-economische impact van erosie.	(1) Opmaak kaartlagen dekkend voor Vlaanderen (2) Uitgevoerde scenarioanalyses voor erosiebestrijding (3) Publicatie indicatoren	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	
	Doorwerking van de evaluatie van het erosiebeleid i.s.m. VMM, VLM en het Dep L&V.	(1) Beleidsvoorstellen i.k.v. erosie zijn aangeleverd. (2) Opmaak nieuwe gebiedsdekkende kaarten (3) Opstart openbaar onderzoek	(1) Q1-Q4	Niet gerealiseerd - vertraging	Voorstel van nieuw BVR bodemerosiemaatregelen werd opgemaakt. Verdere politieke besluitvorming nodig. Dit wordt verder opgenomen in 2025.
Minerale grondstoffen en ondergronds ruimtegebruik	Opmaken van een geactualiseerd voorontwerp van het 3de Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan (AOD3) in	(1) Geactualiseerd voorontwerp AOD3	(1) Q4	Deels gerealiseerd	Voorontwerp is klaar. In afwachting van verdere politieke besluitvorming.

	Uitvoeren overig onderzoek omgeving en klimaat: (3) Studie Aquathermie (4) Studie ondiepe geothermie (5) Mapping hernieuwbare energie	(5) Opdracht gegund en resultaten opgeleverd			
	LABO RUIMTE Boerenland	Onderzoeksrapport	(1) Q4	Gerealiseerd	
	LABO RUIMTE Metro-polis II	Onderzoeksrapport	(1) Q4	Gerealiseerd	

1.1.5 ISE Dierenwelzijn

Programma	Project/proces	Outputindicator	Timing	Status	Duiding
Ontwikkelen van een coherent en vooruitstrevend beleid voor alle categorieën van dieren (dierenwelzijn)	Vergoedingsaanvragen vanuit de sector worden behandeld door de landcommissies (onafhankelijk van DOMG/DWZ). De benodigde middelen worden stapsgewijs overgemaakt aan de VLM.	(1) Overleg en overmaken budget aan VLM	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	
	BVR rond fokkerijen van honden en katten in Vlaanderen uitvoeren.	(1) Erkennen stamboekverenigingen en goedkeuren fokprogramma's	(1) Q3-Q4	Gerealiseerd	
	Decretale bepalingen Vlaamse Codex Dierenwelzijn en het MB rond het houden van dolfijnen in gevangenschap treden in werking.	(1) Decretale bepalingen zijn in werking getreden	(1) Q2	Gerealiseerd	
	Begeleiden en opvolgen overheidsopdracht inzake minimumnormen voor het houden van vogels in dierentuinen.	(1) Opvolging overheidsopdracht	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	
	Opvolgen mogelijk pilootproject mobiele slachthuizen in de praktijk	(1) Opvolging pilootproject	(1) Q1-Q4	Niet gerealiseerd - stopgezet	
	Opvolgen evoluties inzake reversiebele bedwelming van volwassen runderen, zowel qua wetenschappelijke kennis als	(1) Opvolging evoluties	(1) Q1-Q4	Gerealiseerd	

	slachthuizen sturen we dit systeem bij om een zo efficiënt mogelijke inzet te garanderen.				
Efficiëntieverbeteringen werking dierenwelzijn	Inzetten op rapportering en data-analyse	(1) Rapporteringsmodule is operationeel en levert correcte informatie	(1) Q4	Gerealiseerd	
	Digitaal dossierbehandelingssysteem met procesondersteuning voor controles DWZ	(1) Toepassing is in gebruik genomen	(1) Q4	Gerealiseerd	

2 DOELSTELLINGEN INTERNE WERKING

De doelstellingen met betrekking tot de interne werking staan in eerste plaats ten dienste van de missie, visie en strategie. Deze beheerdoelstellingen zijn ingedeeld volgens de thema's van de leidraad organisatiebeheersing en bevatten de projecten die uitgevoerd worden in 2024. Voor elk project wordt een outputindicator beschreven.

5.1 EEN STERKE, DOELGERICHTE, OPEN EN INNOVERENDE ORGANISATIE

OD 1. EEN VERBETERDE ORGANISATIEBEHEERSING EN RISICOMANAGEMENT			Timing	Status
OD 1.3	Optimaliseren risicobeheersing			
PROJECT 1	Identificeren risico's bij producten en diensten	Risicoanalyse + beheersmaatregelen: 5 nieuwe analyses/jaar	Q4	Gerealiseerd
OD 1.4	Verhogen van de effectieve en efficiënte werking van het departement			
PROJECT 1	Opgenomen acties in het OP uit het focustraject zijn uitgevoerd.	- Opnemen van besliste acties uit het focus traject - Besliste acties zijn uitgevoerd	Q2 Q4	Gerealiseerd
OD 1.5	Implementeren portfolio			
PROJECT 1	Opmaken van een meerjarig strategische plan – link met OD1.4.	Eerste versie meerjarig strategisch plan beschikbaar	Q4	Gerealiseerd

OD 2. EFFICIENT MONITOREN VAN DE WERKING EN BIJDRAGEN VAN DE ORGANISATIE			Timing	Status
PROJECT 1	Opzetten van en organisatiedashboard	Organisatiedashboard is beschikbaar	Q1	Gerealiseerd

OD 3. HET DEPARTEMENT OMGEVING IS EEN INNOVERENDE OVERHEID			Timing	Status
OD 3.1	Innovatiecultuur verbeteren			
PROJECT 1	Innovatieportfolio ontwikkelen binnen het Ondernemingsplan	Prototype volledig uitgewerkt	Q4	Niet gerealiseerd - vertraging
OD 3.2	Incrementele innovaties ontwikkelen			
PROJECT 1	DOMG Incubator: uitwerken innovatiecases	5 afgeronde innovatiecases	Q4	Gerealiseerd
OD 3.3	Vernieuwende innovaties ontwikkelen			
PROJECT 1	Uitvoeren van beleidsverkenningen om een basis te leggen voor toekomstige beleidsvoorstellen en partners van het omgevingsbeleid nieuwe inspiratie aan te reiken	- Beleidsverkenningen zijn afgerond - Nieuwe beleidsverkenningen opgestart - Tussentijds rapport ESPON Targeted Analysis 'versterkte kennisbasis voor een post-calamiteiten omgevingsbeleid' beschikbaar	Q4	Gerealiseerd

OD 4. HET DEPARTEMENT OMGEVING IS EEN DATAGEDREVEN OVERHEID			Timing	Status
DATA WORDT GEBRUIKT ALS FUNDAMENTEEL ONDERDEEL VAN HET TOT STAND KOMEN, UITVOEREN EN METEN VAN BELEID				
OD 4.1	Datageletterdheid: cultuurverandering & opleiding van medewerkers			
PROJECT 1	Digitale leercampagne: datageletterdheid	- Opleidingen datageletterdheid in vormingsplan % departementale medewerkers die deze opleiding afwerkten	Q4	Gerealiseerd
PROJECT 2	Uitbouwen data community	Community wordt opgezet en ondersteund	Q4	Gerealiseerd
OD 4.2	Data-ecosysteem: toegankelijke data & inzichten creëren d.m.v. data			
PROJECT 1	Opmaken roadmap sensorendataplatform 2022-2027	- Plan van aanpak is klaar - Organisatiestructuur rond IOT is geïmplementeerd	Q4	Niet gerealiseerd - Vertraging
PROJECT 3	Uitbouwen datascience self-service platform	Een standaard werking voor data science project n.m.b.t. tool keuze, databeheer en metadaten is beschreven	Q4	Niet gerealiseerd - Stopgezet
PROJECT 4	Uitbouwen Linked Open Data-publicatieplatform	Visiedocument	Q4	Gerealiseerd

OD 5. EEN MODERN HR-BELEID			Timing	Status
PROCES	Opmaken en actualiseren preventieplan	Actueel preventieplan 2024	Q4	Gerealiseerd
PROCES	Opmaken en actualiseren diversiteitsplan	Diversiteitsplan beschikbaar	Q4	Gerealiseerd
PROJECT 1	Implementeren vernieuwd HR beleid	Implementatie volgens VO-afspraken	Q4	Gerealiseerd
PROJECT 2	Uitwerken beleid voor externe tewerkstelling	Beslissing DR	Q4	Gerealiseerd
PROJECT 3	Opmaken en actualiseren plan leren en ontwikkelen 2024 - 2025	Plan leren en ontwikkelen 2024-2025 beschikbaar	Q4	Gerealiseerd
PROJECT 4	Opmaken personeelsplan 2025	Personeelsplan 2025 beschikbaar	Q4	Niet gerealiseerd - vertraging

OD 6. HELDERE COMMUNICATIE			Timing	Status
OD 6.1	Externe communicatie			
PROJECT 2	Implementeren principes van Heerlijk Helder in externe communicatie	Al de standaardbrieven en -mails volgens criteria "heerlijk helder"	Q4	Niet gerealiseerd - vertraging
PROJECT 3	Campagne Tegelwippen	Campagne uitgevoerd volgens planning met stijging van het aantal deelnemers t.o.v. 2023	Q4	Gerealiseerd
OD 6.2	Evalueren en bijsturen communicatie			
PROCES	Evalueren van communicatiecampagnes	Evaluatieverslag per campagne	Q4	Gerealiseerd

OD 7. EEN FLEXIBELE EN WENDBARE ORGANISATIE			Timing	Status
OD 7.1	Verder uitbouwen van competenties rond projectmanagement en bedrijfsarchitectuur			
PROJECT 1	Uitwerken van een governance en aanpak m.b.t. bedrijfsarchitectuur	Begrippenkader en aanpak zijn uitgewerkt	Q3	Niet gerealiseerd - vertraging

OD 8. VERHOGEN DRAAGVLAK VOOR DE DOELSTELLINGEN VAN HET DEPARTEMENT EN VERSTERKEN VAN HET BELEIDSEFFECT/-IMPACT VAN ONZE WERKING			Timing	Status
OD 8.1	Opzetten en uitrollen van een doordacht belanghebbendenmanagement			
PROJECT 1	Afstemmen en opstarten belanghebbendenmanagement op departementaal niveau (strategisch) (Spoor 1 - BHM traject) – Bepalen van primaire belanghebbenden van het departement en inbedden van de participatie	Uitgewerkt en lopend belanghebbendenmanagement voor de 3 cases	Q4	Niet gerealiseerd - niet gestart
PROJECT 3	Afstemmen en opstarten belanghebbendenmanagement op in elke afdeling (operationeel) (Spoor 3 - BHM Traject)	- Noden en vereisten BHM zijn in kaart gebracht - Concrete hulpmiddelen ... zijn uitgewerkt/in kaart gebracht	Q4	Niet gerealiseerd - vertraging
OD 8.2	Bekendmaken, evalueren en bijsturen van het belanghebbendenmanagement van het departement			
PROJECT 1	Bepalen hoe we over BHM terugkoppelen met onze belanghebbenden	- Open en transparante, continue communicatie over doelstellingen en activiteiten uitgevoerd - Continue terugkoppeling met de primaire strategische belanghebbenden is verankerd in de structurele dialoog	Q4	Niet gerealiseerd - niet gestart
PROCES	Evaluatie en bijsturing van het belanghebbendenmanagement	Jaarlijkse rapportering aan de DR	Q4	Niet gerealiseerd - niet gestart

OD 9. EEN OPTIMALE FINANCIERING VAN OMGEVINGSDOELSTELLINGEN			Timing	Status
OD 9.1	Optimaliseren aanwending Europese en (inter)nationale financieringsbronnen			
PROJECT 1	Strategische ondersteuning Europese projectwerking	Optimale aanwending van Europese en internationale middelen	Q1-Q4	Gerealiseerd

